

Les finances municipals en transició (1978-1983)

Centre d'Estudis de Planificació*

I. INTRODUCCIÓ

La celebració, l'any 1979, de les primeres eleccions municipals democràtiques posava fi a un llarg període d'interinitat, iniciat al principi de la transició del franquisme a la democràcia i prolongat al llarg de tot el procés que va conduir a l'aprovació de la Constitució. Durant el franquisme, òbviament, el pes i el paper dels Ajuntaments –i, en concret, pel que fa referència als aspectes financers– no responien ni als criteris propis d'un Estat modern i democràtic ni a les exigències i demandes dels grups socials més actius. La necessitat de reformular absolutament les funcions dels governs locals i el seu finançament era, doncs, admesa generalment en procedir-se a la transformació democràtica de l'Estat i a l'aprovació d'una Constitució que dissenyava una nova estructura de l'organització territorial.

La necessitat d'aquest replantejament esdevingué apressant durant el període d'interinitat (1976-1979), en el qual, si bé es produí l'aparició pública dels moviments socials (i, en especial, d'un moviment associatiu ciutadà relativament rigorós) i, sobretot, de les forces polítiques, que posaren de manifest les mancances i déficits de la vida municipal i establiren uns objectius desitjables, també és veritat que es posaren en marxa uns processos de fiscalització i control que aviat es trobaren sense la possibilitat de formular sortides polítiques viables. En part, per la pròpia variabilitat de les relacions de forces entre les diferents opcions polítiques, en una fase molt inicial del procés democràtic, en la qual el pes real de cada una d'elles s'havia d'anar contrastant. I en part, també, per la impossibilitat material

de procedir a l'accés democràtic als òrgans de govern local abans que no s'haguessin fet els primers passos a nivell d'eleccions generals i, després, fins que no s'hagués aprovat la Constitució.

Aquesta situació fou probablement inevitable, ja que els partits i les forces polítiques que actuaven com a impulsors de les demandes a nivell ciutadà no es movien en un terreny de formulacions abstractes, coneixent el desenllaç de la transició, sinó en un marc de tensions polítiques concretes, que feien que no fos descartable cap sortida al procés del postfranquisme i que fos purament hipotètica la sortida constitucional que finalment prevalgué. Per aquesta raó o d'altres, el fet és que, amb tota seguretat, el període d'interinitat agreujà la situació municipal, en especial en el terreny financer, i feu especialment difícil –més, probablement, que no podia presumir-se la tasca dels Ajuntaments democràtics que sorgiren de les eleccions de 1979.

En el terreny polític, les causes d'aquest agreujament poden atribuir-se a la impossibilitat de donar una sortida a les reivindicacions i exigències de les forces socials i polítiques, fet que conduí a una progressiva inoperància dels diferents tipus de vehicles organitzatius –creats *ad-hoc* o preexistents– els quals, per una banda, no estaven en condicions d'exercir realment el poder i, per una altra banda, veien progressivament limitada la seva força reivindicativa, subjectes com estaven a

* La direcció del treball ha estat a càrrec d'Antoni Castells i Ferran Sicart. Ricard Frigola s'ha en carregat de la coordinació de les tasques de redacció amb l'ajut de Jaume Ramírez. El tractament i la recollida de la informació ha estat a cura de Lluís Bonet i Àngels Pelegrín.

Després de les primeres eleccions municipals de 1979, aparegué la necessitat de reformular les funcions i el finançament dels governs locals

l'evolució general del procés polític. En el terreny financer, els anys d'interinitat agreujaren probablement la situació dels municipis a causa de la confluència de dos tipus de factors que hi incidiren negativament: la crisi econòmica, sobretot en les seves manifestacions d'inflació i feble creixement de la renda, amb efectes especialment negatius sobre uns ingressos municipals escassament flexibles; i la feblesa política i la incapacitat administrativa d'uns consistoris no-democràtics que, en molts casos, cediren a pressions de diferent signe i augmentaren l'endeutament o incrementaren les despeses de personal per sobre dels límits raonables. La situació de la vida municipal, i sobretot la situació financera, quan accediren al govern municipal els nous equips sorgits de les eleccions presentava, doncs, unes característiques acusadament crítiques. A la necessitat de reformar a fons les finances municipals s'unia l'exigència d'afrontar uns problemes immediats (asfíxia financera, déficits d'inversió, inflexibilitat dels ingressos impositius, endarreriment en la valoració de les bases imposables, mala gestió recaptatòria, endeutament encobert, entre altres) especialment apressants. A la incertesa d'un marc definidor de les finances locals pendent de dissenyar, els nous equips de govern hagueren d'afegir la inajornable necessitat de resoldre uns problemes immediats que no podien esperar que es materialitzés el procés de reforma.

Durant el període 1979-1983 que s'analitza en aquest estudi s'ha procedit, precisament, a frenar el deteriorament progressiu de les finances municipals. Amb justícia pot caracteritzar-se aquesta etapa com de sanejament financer i millora de la gestió administrativa de les finances municipals. Tanmateix, aquesta qualificació no pot amagar el fet que aquests objectius positius —que són probablement un pas previ per a la reforma en profunditat de l'estructura del finançament municipal— s'han assolit a través de l'aprovació de mesures concretes, enfocades més a resoldre els problemes de caràcter urgent que no pas a donar solució definitiva a les mancances endèmiques de les hisendes locals.

La regulació en profunditat de les finances locals continua essent, doncs, un problema

pendent en finalitzar el primer període de mandat dels Ajuntaments democràtics. I es dibuixa com la qüestió clau que hauran d'afrontar, en el terreny financer, els consistoris que sorgeixin de les properes eleccions. La reforma s'inscriu, a més, dins d'un procés complex —al qual cal atribuir, tal vegada, el retard amb què ha estat abordada—, caracteritzat per la progressiva implantació dels governs autonòmics i, en el cas de Catalunya, de la Generalitat, la qual ha d'exercir constitucionalment i estatutàriament competències en l'àmbit de la regulació dels governs locals.

El present treball tracta d'analitzar, a partir de les línies interpretatives apuntades, les principals característiques de les finances municipals durant el període 1978-1983, que emmarca el mandat dels consistoris elegits en les primeres eleccions municipals democràtiques després del franquisme. A continuació d'aquestes línies introductòries, en el segon apartat s'aborden els aspectes bàsics del període, posant èmfasi en el caràcter de les mesures adoptades per afrontar els problemes urgents, especialment tendents a sanejar la situació financera i a incrementar els ingressos corrents disponibles.

En el tercer apartat s'analitza la problemàtica financera dels municipis de la província de Barcelona* examinant detalladament cinc aspectes que s'han considerat centrals: ingressos ordinaris, despeses corrents, inversió, gestió financera i tributària i endeutament. L'anàlisi es realitza amb les dades elaborades a partir d'una mostra àmpliament significativa de municipis de la província de Barcelona. En l'apartat tres s'ofereixen xifres agregades per comarques, tamany i tipologia de municipis, per no convertir en excessivament difícil l'exposició, i en l'annex es mostren els resultats complets. Per últim, en el quart apartat s'ofereixen unes consideracions generals valorant les principals característiques estructurals de les finances municipals a la província de Barcelona, a partir dels cinc temes centrals destacats anteriorment, i s'avancen les línies de reforma que hom pot considerar fonamentals. El tractament de Barcelona-ciutat ha quedat exclòs de l'estudi en consideració a la seva

A la necessitat de reformat a fons les finances municipals s'uní el 1979 l'exigència d'afrontar greus problemes locals immediats

especial importància, que fa impossible un tractament conjunt amb els altres municipis. La intenció inicial de dedicar-li un apartat específic s'ha descartat per l'excessiva llargada que hauria adquirit el treball. Tanmateix, a base de l'excel·lent material documental proporcionat per Joaquim de Nadal (assessor econòmic de l'alcalde), al qual volem agrair la seva valuosa col·laboració, és propòsit dels autors tractar en un número futur de la revista «Arrel» aquest tema amb el rigor i la profunditat que mereix.

II. CARACTERÍSTIQUES DEL PERÍODE 1979-1983: SOLUCIONS D'EMERGÈNCIA I PERSISTÈNCIA DELS PROBLEMES DE FONS

El punt d'arrancada dels Ajuntaments democràtics se situa al final d'una llarga etapa de provisionalitat les conseqüències negatives de la qual no podien ésser redreçades amb els instruments de què es

disposava. De l'inventari de problemes existents el 1979, pel que fa a la regulació dels recursos municipals, es pot afirmar que el 1983, a la fi dels primers consistoris democràtics, trobariem els mateixos temes pendents. La insuficiència dels ingressos municipals és un tema endèmic que mai no ha arribat a resoldre's satisfactòriament. El precedent immediat de la reforma de les Bases Locals del 1975 cal cercar-lo en els canvis registrats a mitjan dècada de 1960/70. La crisi d'aquests mecanismes s'accentua, tanmateix, per l'elevada inflació de la dècada de 1970/80, que posa en evidència la impossibilitat que els recursos municipals arribin a créixer a un ritme similar al de les despeses.

El marc legal que regula la vida municipal és encara la mateixa Llei de Bases de Règim Local vigent des del 1975 i la Llei de Règim Local refosa el 1955, de les quals només han estat canviats els aspectes totalment incompatibles amb un ordre democràtic, tal

Hospitalet del Llobregat (Barcelonès). (Foto: SALMER).

Durant el període 1979-1983, els Ajuntaments han procedit a frenar el deteriorament progressiu de les finances municipals

com l'elecció per sufragi universal de tot el consistori o la confirmació de l'autonomia municipal —eliminant competències de tutela del Ministeri de l'Interior i dels governadors civils— feta per una sentència del Tribunal Constitucional del 1981, que va declarar inconstitucionals alguns aspectes concrets de la situació anterior. Dels tres principis que estableix la Constitució amb relació a l'administració local es pot dir que només s'ha complert el que fa referència al caràcter democràtic i representatiu dels òrgans de govern. S'ha assolit només parcialment l'autonomia en la gestió dels interessos locals i s'està, encara, molt lluny d'arribar a assolir la suficiència de les hisendes locals que disposa la mateixa Constitució. El fet que el marc regulador del règim local no s'hagi modificat ha significat, també, la persistència de l'esquema de finançament que té les seves arrels en la Llei de Bases del 1975 i que va ésser desenvolupat els anys immediatament posteriors. Tot el que s'ha fet, en aquest sentit, han estat mesures provisionals —en general de caire urgent— tendents a augmentar el volum d'ingressos a partir de modificacions parcials en els impostos vigents. Sense, però, qüestionar l'estructura de la hisenda municipal ni tractar de garantir-ne l'augment futur d'acord amb les necessitats previsibles, amb l'excepció de les transferències de l'Estat que, en la seva darrera versió, garanteixen un creixement similar als ingressos impositius de l'Estat. La manca del desenvolupament d'una nova Llei de Règim Local ha deixat, d'altra banda, un marge escàs de maniobra a la Generalitat de Catalunya, la qual només exerceix, en el terreny local, algunes de les competències previstes en l'Estatut i en la Constitució de 1978.

El punt de partida

La situació del 1979, tal com ja s'ha assenyalat, recollia l'herència d'uns anys d'immobilitat en el tema financer. Els ingressos corrents dels Ajuntaments havien passat de 5.800 pessetes per habitant el 1976 a 6.200 pessetes per habitant el 1979, en ambdós casos en pessetes d'aquest darrer any. Els ingressos del conjunt del sector públic havien passat, en el mateix període, de 65.100 pessetes per habitant a

91.900. Evidentment, atendre les despeses corrents havia accentuat en els Ajuntaments un mal ja endèmic: l'endarreriment dels compromisos de pagament, per la impossibilitat de realitzar-los amb els recursos disponibles.

Es partia, doncs, l'any 1979, d'uns recursos que en els anys anteriors no s'havien adaptat a la situació i no es disposava del marc legislatiu necessari per afrontar un augment significatiu dels ingressos que fes que la hisenda municipal fos suficient. Les necessitats ciutadanes pendents —llargament desateses—, que la transparència democràtica feia més paleses, portaven a una pressió en favor de l'augment de les despeses difícilment ajornable.

En el terreny de les finances, el punt de referència calia cercar-lo el 1979, tal com ja s'ha indicat, en la Llei de Bases de Règim Local del 1975 i el seu desenvolupament posterior, principalment a través del conegut Decret 3250/1976 del 30 de desembre. Aquesta normativa va deixar sense modificació alguns dels impostos clàssics de la hisenda municipal espanyola: la C.T. Urbana, C.T. Rústica i les Llicències Fiscals, tots de caràcter estatal i que van passar a ésser impostos locals per la Llei 44/1978 del 8 de setembre; va modificar alguns aspectes d'altres impostos municipals com el de circulació i el de plusvàlues; va reformular sota el títol d'impost sobre les despeses sumptuàries alguns dels impostos sobre consums anteriorment existents i n'afegí de nous; va estendre l'aplicació de l'impost sobre la radicació⁽¹⁾, i, finalment, va crear un impost nou, sobre els solars⁽²⁾.

Aquest darrer tenia una finalitat bàsicament orientada a la gestió urbanística ja que, com és ben conegut, grava d'una manera creixent en el temps la retenció especulativa de sol lliure qualificat per ésser edificat.

Aquest era el conjunt d'ingressos impositius municipals en el moment de l'entrada dels

(1) A les capitals de província i municipis de més de 100.000 habitants, mentre que, fins aleshores, s'aplicava només als municipis de Madrid i Barcelona amb uns règims especials.

(2) Inicialment d'aplicació discrecional, si bé condicionada a l'aprovació del PGOU i, a partir del R.D.L.I. 15/1978 del 7 de juny, obligatòria als municipis de més de 20.000 habitants i voluntària a la resta, sense ser condicionada l'aprovació del PGOU.

La insuficiència dels ingressos municipals és un tema endèmic que mai s'ha arribat a resoldre satisfactòriament

Ajuntaments democràtics. A aquests ingressos cal afegir una sèrie de taxes per prestació de serveis i una participació del 5 % en la imposició indirecta de l'estat, i del 25 % en el rendiment de la taxa del joc.

A mitjans 1979 el marc legislatiu de la hisenda municipal es trobava davant de la impossibilitat de donar suport a un augment significatiu dels ingressos. Només es podia recuperar part del terreny perdut fins aleshores per l'endarreriment en la revisió de les bases imposables i el desfasament en alguns padrons de contribuents, conseqüència de la manca d'una gestió eficient.

D'altra banda, per la mateixa naturalesa d'alguns impostos i per la dificultat de revisar-ne les bases determinades pel Govern, es feia especialment difícil de mantenir el seu volum d'ingressos en termes reals, en el context d'una etapa fortament inflacionista.

Evolució del quadre impositiu

Tot avançant que la legislació aprovada del 1979 ençà no ha significat la resolució dels problemes financers municipals, convé tanmateix caracteritzar els canvis enregistrats des d'aleshores. En aquest sentit, són tres els blocs d'actuació que s'han utilitzat. En primer terme, la liquidació –subvencionada pel govern central– dels deutes endarrerits; en segon terme, la possibilitat d'augmentar la recaptació d'alguns impostos municipals per mitjà d'autoritzacions de modificar-ne la base imposable, els tipus impositius, les quotes o les tarifes, i, en darrer terme, un augment, en diferents etapes, de les transferències del govern central als municipis per mitjà de la participació en alguns dels ingressos impositius estatals.

La filosofia inspiradora de les mesures de tipus fiscal –igualment com de la liquidació de deutes– responia més a les pressions

Martorell (Baix Llobregat). (Foto: SALMER).

L'any 1979 no es disposava del marc legislatiu necessari per afrontar un augment significatiu dels ingressos que fes suficient la hisenda municipal

exercides en cada moment que no pas al desenvolupament d'unes bases cap a una finalitat predeterminada. El mateix avantprojecte de Llei Reguladora del Sistema Tributari local de l'abril de 1981 –que no arribà a ésser presentat al Parlament–, que sistematitzava els canvis en els impostos locals aplicats fins aleshores i els que es van desenvolupar posteriorment, no representava per als municipis cap augment significatiu dels ingressos en relació amb la situació vigent en aquell moment (3).

La necessitat de liquidar deutes és una realitat que es fa palesa ja abans de l'inici de la gestió dels Ajuntaments democràtics. Per als exercicis de 1976, 1977 i 1978 s'havia autoritzat ja la realització de pressupostos extraordinaris de liquidació de deutes amb fons proporcionats fonamentalment pel Banc de Crèdit Local i, en part, pel sistema financer a través dels coeficients d'inversió obligatòria. Finalment, la possibilitat d'establir pressupostos de liquidació de deutes es va autoritzar també per a l'exercici de 1979(4). L'operació era totalment necessària, si bé ha significat un compromís financer important dels municipis, tot i haver-se fet càrrec l'Estat del pagament del 50 % de la càrrega financera derivada d'aquestes operacions.

La cadena de regulacions dels impostos municipals durant el període que considerem té la seva primera baula en el bloc de mesures urgents del juliol de 1979(5). La intencionalitat d'aquestes mesures –posada en relleu en la seva exposició de motius– era de resoldre momentàniament una situació qualificada d'inajornable. La situació requeria, tanmateix, l'elaboració d'una Llei de Finançament específica que aleshores ja s'anunciava i que no ha arribat a desenvolupar-se. Les mesures urgents significaven una revisió dels valors cadastrals de la C.T. Urbana, en funció de l'any en el qual s'havien realitzat les valoracions vigents aleshores. Tanmateix, el tipus de revisió consistia només en l'aplicació directa d'uns coeficients sobre els valors anteriors, sense tenir en compte les circumstàncies que, en cada cas, podien donar lloc a canvis en el valor relatiu de cada immoble. Així, la revisió constituïa només una solució provisional, perquè no donava com a resultat una nova valoració acurada de les finques incloses als

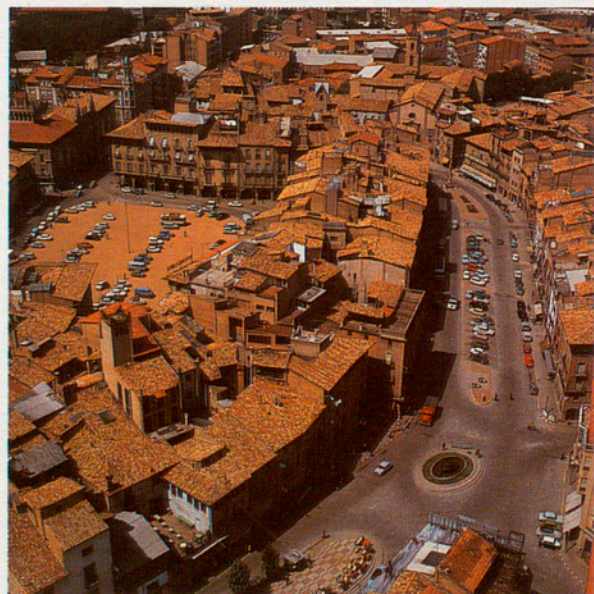
cadastres. La Llei de Pressupostos de l'Estat per al 1981 va establir, per a aquest any, una altra revisió de les mateixes característiques, d'un 35 % de les bases vigents aleshores (6). Així mateix, el R.D.LI. del 1979 ofería als Ajuntaments la possibilitat discrecional d'augmentar els recàrrecs corresponents a les Llicències Fiscals (impost industrial i sobre els rendiments del treball personal) per situar-los entre el 70 % i el 100 % de les quotes corresponents. També permetia una elevació de les quotes corresponents a l'impost sobre la radiació i augmentar l'abast de l'impost sobre les despeses sumptuàries, si bé en aquest darrer cas es reduïa el tipus impositiu aplicat als consums corresponents. Si es deixen de banda les participacions municipals en els impostos de l'Estat, que es tractaran més endavant, cal assenyalar

(3) Vegeu: Centre d'Estudis de Planificació: Valoració i estimació de la incidència sobre els ingressos pressupostaris municipals de l'avantprojecte de Llei Reguladora del Sistema Tributari Local, Diputació de Barcelona, abril 1982.

(4) En virtut del R.D.LI 1/1980 del 25 de gener

(5) Pel R.D.LI. 11/1979 del 20 de juliol

(6) La revisió del 1979 va significar una reducció en les bonificacions corresponents als habitatges en règim de renda limitada que, fins aleshores, havien estat del 90 % de la base liquidable, per un període de 20 anys, i van passar a ésser del 50 %, en aquests casos, però no s'augmentaren les rendes cadastrals vigents fins aleshores, igualment com en la revisió del 1981.

Vic (Osona). (Foto: SALMER).

Liquidació de deutes endarrerits, possibilitat d'augmentar els impostos i augment de les transferències del Govern central foren les primeres i urgents mesures preses el 1979

encara dos canvis registrats durant el període considerat, que són part del procés d'augment dels ingressos impositius municipals. Es tracta, en primer terme, de la Llei 40/1981 del 28 de novembre que va modificar les quotes corresponents a l'impost sobre la circulació i sobre la publicitat. L'altra modificació és a l'augment de les tarifes de la Llicència Fiscal corresponent a l'activitat productiva i a la professional i artística (7). L'aplicació de les noves tarifes pel que fa a la part de l'impost que afecta l'activitat industrial i comercial va augmentar els ingressos d'aquest impost en una proporció desigual i que arriba, com a màxim, al 40 % dels ingressos anteriors per aquest concepte, sensiblement inferior al 100 % d'augment, que és el punt de referència que havia estat enunciat. Les modificacions en el quadre impositiu que s'han registrat durant el primer mandat dels Ajuntaments democràtics tenen, com ja hem posat en relleu, un caràcter provisional que no ha donat lloc a la configuració d'un nou sistema fiscal local. El recurs més significativament augmentat ha estat la C.T. Urbana, a base, tanmateix, d'unes revisions proporcionals que no han arribat a compensar la depreciació monetària registrada dels del moment en què es realitzaren les valoracions. De fet, el procés d'actualització de la C. T. Urbana sobre noves valoracions reals tot just ha començat amb la constitució dels Consorcis per a la Gestió de la C.T. Urbana, que han iniciat la seva realització. Les altres modificacions que ja s'han descrit han afectat aspectes dels ingressos municipals d'un pes, en general, reduït. En conseqüència, la seva incidència sobre els recursos totals dels municipis ha estat escassa.

Transferències de l'Estat: peça d'encaix

El component més dinàmic dels ingressos municipals en el període 1979-83 el constitueixen, indubtablement, les transferències de l'Estat que, com és ben sabut, es reparteixen d'acord amb el nombre d'habitants de cada municipi aplicant-hi un coeficient de proporcionalitat segons la seva dimensió (8), amb l'excepció d'una part de la taxa sobre el joc, que és d'assignació directa. L'any 1979 els Ajuntaments tenien una participació del 4 % en la imposició indirecta

de l'Estat, que es derivava de la Llei de Bases del 1975 i del seu desenvolupament pel R.D. 3250/1976 ja esmentat (9). Aquesta dotació s'havia completat d'una manera immediata —en el curs del 1977 amb un 1 % addicional sobre la mateixa base, distribuït a través del Fondo de Cooperación Municipal, i amb una participació en la taxa sobre el joc del 25 % (10). Els Ajuntaments gaudiren també, en els exercicis de 1979 i 1980, d'una subvenció estatal compensatòria de la reducció en la recaptació de la C.T. Urbana derivada de la baixa del tipus impositiu que s'establí quan va passar a ésser un impost local.

Sobre la base assenyalada, els augments de la participació municipal en els impostos estatals ha anat per tres vies diferents: l'augment de la participació en els impostos indirectes, la dotació d'uns percentatges de participació en els impostos que graven el consum de benzina i la participació en l'impost sobre la renda de les persones físiques, fins a unificar-se finalment en una única participació en els impostos no cedibles a les comunitats autònomes. La dotació d'una participació en els impostos sobre el consum de benzina va iniciar-se pel R.D. 11/1979 ja

- (7) Les noves tarifes de Llicència Fiscal de l'impost Industrial foren aprovades pel R.D. 791/1981 del 27 de març, i les de l'impost Rend. Treball Personal pel R.D. 830/1981 de la mateixa data.
- (8) Els coeficients de proporcionalitat oscil·laven el 1979 entre 1 per als Ajuntaments de menys de 5.000 habitants, i 1,8 per als Ajuntaments de més d'un milió. El R.D.L. 11/1979 va establir la proporcionalitat entre 1 per als Ajuntaments de menys de 5.000 habitants i 2 per als de més d'un milió, si bé només pel que feia a la participació en els impostos que gravaven el consum de benzines. Els coeficients indicats en darrer terme foren generalitzats per a totes les participacions municipals en els impostos estatals per la Llei 44/1981, del 26 de desembre, de Pressupostos Generals de l'estat per al 1982.
- (9) No tenim en compte en aquesta consideració, la participació municipal en l'impost sobre el luxe (tinença d'automòbils) suprimit per la Llei 47/1980 de l'1 d'octubre. Tampoc no considerem la participació municipal del 90 % en les contribucions Territorials Rústica i Urbana i en la Llicència Fiscal, ja que van passar a ésser impostos municipals a partir del 1979, tal com ja s'ha indicat.
- (10) Un 20 % a l'Ajuntament en el qual s'efectua la recaptació i el 80 % restant repartit entre el conjunt d'Ajuntaments segons els criteris per habitant establerts. Sobre l'evolució de la participació municipal en la taxa del joc cal assenyalar que els ingressos dels Ajuntaments per aquest concepte van ésser limitats pel D.L. 8/1980 del 26 d'octubre, tot deslligant-los de la dinàmica de la recaptació estatal pel mateix concepte.

Les transferències de l'Estat en el període 1979-83 han estat el component principal d'ingressos per als Ajuntaments, segons la proporcionalitat legal

esmentat i va ésser augmentada en la revisió dels preus del petroli de l'inici de 1980 (11). La participació en la imposició indirecta de l'Estat, que partia d'un 5 % inicial, fou augmentada en 1,5 % per la Llei de Pressupostos per al 1980, i s'arribà al 10 % per a l'exercici de 1981 (12).

Pel que fa a la participació en l'impost sobre la renda de les persones físiques, els Ajuntaments reberen l'any 1981 una participació de l'1 % en la recaptació de l'Estat segons el R.D.LI. 9/1980 ja esmentat. La participació fou augmentada al 3 % en la llei de Pressupostos Generals de l'Estat per al 1981, si bé, en aquest cas, a costa de la subvenció compensatòria de la C.T. Urbana atorgada en els dos anys anteriors. De fet, aquest canvi provocà una redistribució de les transferències estatals que resulta especialment perjudicial per als Ajuntaments amb un parc residencial important, que rebien més ingressos com a compensació de la C.T. Urbana que no en raó de quotes per habitant.

El 1982 les transferències rebudes de l'Estat es convertiren en una participació del 7 % en els impostos no cedibles a les comunitats autònomes, nova base de càlcul que ha substituït les participacions en la imposició indirecta, l'impost sobre la renda de les persones físiques i la taxa del joc.

L'evolució de les participacions municipals en els ingressos de l'Estat es reflecteix al Quadre 1. El seu augment és notori, ja que, fins i tot en termes reals, s'han més que doblat els ingressos procedents de l'Estat. Tot i el creixement registrat, les participacions en impostos de l'Estat són menys de l'1 % de la renda espanyola i constitueixen encara una base feble per fonamentar-hi una hisenda municipal suficient i capaç d'assolir la prestació de nous serveis. Tanmateix, creiem que la

unificació de les participacions municipals sobre la única base dels impostos no cedibles a les comunitats autònomes és un punt de referència sòlid per a futurs increments que s'hagin de considerar. Cal recordar que la participació de l'activitat municipal en la renda se situa fàcilment al voltant del 10 % a molts dels països europeus i que els recursos dels municipis espanyols es troben encara molt lluny d'aquest punt de referència. L'augment de les participacions haurà d'ésser, indubtablement, un punt de suport per assolir-lo.

El capítol següent inclou l'anàlisi, referida a Catalunya, de la hisenda municipal en el període d'Ajuntaments democràtics en el qual s'han aplicat les normes comentades en aquest apartat.

III. PROBLEMÀTICA FINANCERA DELS MUNICIPI DE LA PROVÍNCIA DE BARCELONA

L'anàlisi de la gestió dels nous consistoris democràtics ha d'incloure unes consideracions explicatives del que ha succeït al voltant de les finances municipals durant els darrers quatre anys. Per criteris operatius, l'estudi presentat es divideix en cinc grans aspectes:

- ingressos municipals
- despeses municipals
- processos d'inversió
- gestió financera i tributària
- endeutament

El període considerat agafa el darrer any dels antics Ajuntaments (1978) i s'allarga fins al darrer exercici tancat (1982). L'amplitud de la mostra és prou representativa de les

(11) R.D.LI. 2/1980 del 11 de gener.

(12) Pel R.D.LI. 9/1980 del 26 de setembre.

Participació municipal en els ingressos de l'Estat

	1978	1979	1980	1981	1982
TOTAL (milions de ptes.)	36.589,1	58.619,9	94.437,7	122.284,6	149.988,1
% s/PIB de cada any	0,33	0,45	0,62	0,71	0,76
Ptes. per habitant	989,6	1.569,2	2.501,9	3.206,3	3.892,2
Ptes. per hab. (ptes. 1982)	1.733,6	2.376,1	3.279,0	3.666,7	3.892,2

* Estimació pròpia

Font: Melguizo Sánchez, Àngel: «Haciendas Locales y participaciones en tributos del Estado, *Hacienda Pública Española*, n.º 75, 1982, p. 178-9

L'augment dels ingressos municipals per capita i de la pressió fiscal han anat acompanyats d'una tendència a l'agreujament de les desigualtats

comarques de la província de Barcelona (13) i de les característiques dels municipis que s'hi comprenen. En aquest sentit, les dades-base dels 59 pobles compresos apareixen a l'annex que s'adjunta (14).

L'anàlisi desenvolupada a partir d'aquí es fonamenta en tres tipus de comentaris basats en la informació disponible: intercomarcals, per dimensió i per tipologies municipals. Pel que fa a l'agrupació segons la dimensió dels municipis, s'han establert tres grups:

A – més de 75.000 habitants

B – entre 20.000 i 75.000 habitants

C – menys de 20.000 habitants

La classificació per tipologies comprèn aquestes sis segons les característiques del municipi: grans (més de 100.000 hab.), capitals comarcals (excepte Sabadell, ja inclòs en el grup anterior), agrícoles, industrials, residencials i turístics. Aquestes quatre darreres agrupacions s'han elaborat a base del pes de la població activa agrària o

industrial sobre el total i a partir de les dades del Cens de la Vivenda 1981. Amb aquesta informació s'ha procurat una distribució homogènia per a tots els grups pel que fa al nombre de municipis inclosos.

Evolució dels ingressos

El quadre n.º 1 ens dona, en pessetes de cada any, el volum dels ingressos corrents per habitant (1978-1982) per a cadascuna de les comarques de la província de Barcelona.

El primer punt assenyalable és l'augment generalitzat dels ingressos (des del 1176 % del Vallès Occidental fins el 133 % d'Osona) que supera el creixement de l'índex de preus al consum en el mateix període: 75%. No obstant això, aquest increment en termes

(13) El tractament de Barcelona-ciutat s'exclou de la mostra, perquè les seves característiques fan difícilment assimilable a la resta de municipis.

(14) Agraïm als Ajuntaments les facilitats que ens han donat per a la recollida de la informació.

Berga (Berguedà). (Foto: SALMER).

QUADRE 1

Ingressos dels pressupostos ordinaris 1978-1982 (pessetes per habitant)

	Baix Llobregat		Barcelonès		Maresme		Vallès Oc.		Vallès Oriental		Osona		Garraf		Alt Penedès		Berguedà		Bages (1)		Anoia (2)		Província de Barcelona	
	1978	1982	1978	1982	1978	1982	1978	1982	1978	1982	1978	1982	1978	1982	1978	1982	1978	1982	1978	1982	1978	1982	1978	1982
Imp. directes	2.152	5.003	1.781	4.502	2.242	5.448	1.944	4.978	2.107	4.989	1.884	4.198	2.189	5.570	1.893	4.429	989	3.838	1.929	6.291	2.273	5.969	1.912	4.744
Imp. indirectes	510	843	478	857	495	1.158	523	821	587	1.083	684	1.073	551	1.123	688	1.117	580	911	680	1.212	670	951	505	884
Taxes i altres ingr.	1.756	3.596	1.455	2.805	2.080	3.973	1.510	3.114	2.248	4.190	1.879	3.172	2.172	6.458	1.069	6.069	1.164	3.793	1.484	4.019	2.115	3.811	1.640	3.362
Transf. corrents	1.031	4.305	1.087	4.612	845	4.092	949	4.605	753	4.076	925	4.017	1.342	4.109	874	3.956	1.325	3.444	996	4.248	1.017	4.099	961	4.261
TOTAL INGRESSOS																								
CORRENTS	5.470	13.834	4.884	12.914	5.705	15.090	4.955	13.666	5.727	14.565	5.395	12.551	6.355	17.367	5.461	14.534	4.582	12.033	5.141	16.674	6.129	15.540	5.065	14.894

(1) Inclou només Manresa

(2) Inclou només Igualada

Font: Elaboració pròpia a base d'informació directa dels Ajuntaments

QUADRE 2

Ingressos dels pressupostos ordinaris 1978-1982 (percentatges)

	Baix Llobregat		Barcelonès		Maresme		Vallès Oc.		Vallès Oriental		Osona		Garraf		Alt Penedès		Berguedà		Bages (1)		Anoia (2)		Província de Barcelona	
	1978	1982	1978	1982	1978	1982	1978	1982	1978	1982	1978	1982	1978	1982	1978	1982	1978	1982	1978	1982	1978	1982	1978	1982
Imp. directes	39,3	36,2	36,8	34,9	39,3	36,1	39,2	36,4	36,8	34,2	34,9	33,4	34,5	32,1	34,7	26,3	21,6	31,9	37,5	37,7	37,1	38,4	37,7	31,9
Imp. indirectes	9,3	6,1	9,9	6,6	8,7	7,7	10,6	6,0	10,2	7,4	12,7	8,6	8,7	6,5	12,6	7,5	12,7	7,6	13,4	7,3	10,9	6,1	18,8	5,9
Taxes i altres ingr.	32,1	26,0	30,0	21,7	36,5	26,3	30,5	22,8	34,8	25,3	34,3	25,3	34,3	37,2	35,9	40,1	36,7	31,5	28,7	24,1	34,5	24,5	32,4	22,6
Transf. corrents	18,8	31,1	22,4	35,7	14,8	27,1	19,1	33,7	13,1	28,0	17,2	32,0	21,2	23,7	16,0	25,1	28,9	28,6	19,4	25,5	16,7	26,4	19,0	28,6
Total ingressos corrents	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100

(1) Inclou només Manresa

(2) Inclou només Igualada

Font: Elaboració pròpia a base d'informació directa dels Ajuntaments

QUADRE 3

Distribució de la imposició municipal 1978-1981 (ptes. per habitant)

	Baix Llobregat		Barcelonès		Maresme		Vallès Occidental		Vallès Oriental		Osona		Garraf		Alt Penedès		Berguedà		Bages (2)		Anoia (3)	
	1978	1981	1978	1981	1978	1981	1978	1981	1978	1981	1978	1981	1978	1981	1978	1981	1978	1981	1978	1981	1978	1981
C.T. Urbana (1)	913	1.292	523	1.184	978	1.675	699	1.456	737	1.576	1.001	1.790	1.077	1.699	862	1.278	700	896	860	1.536	1.028	1.994
Llicència Fiscal (1)	472	718	345	449	440	1.139	416	549	367	691	524	1.084	500	1.035	302	697	274	500	437	603	603	871
Imp. de plusvàlues	441	511	397	453	580	1.114	381	750	488	1.037	210	598	385	959	498	1.559	328	382	495	500	500	1.763
Imp. de radicació	379	340	349	563	-	312	194	559	-	228	-	-	-	-	-	5	-	-	-	-	-	-
Imp. de solars	-	167	13	36	128	460	-	253	-	168	6	73	-	47	-	7	-	1.075	-	-	-	171
Imp. de circulació	495	546	440	576	467	739	498	688	500	782	630	728	496	665	623	814	580	757	619	649	649	754
TOTAL IMPOSTOS	2.790	4.603	2.258	4.110	2.738	5.418	2.466	4.501	2.481	4.814	2.486	4.396	1.770	5.874	1.780	4.336	1.474	3.742	1.799	5.996	1.895	6.084

(1) Per a 1978 inclou les participacions del capítol IV

(2) Inclou només Manresa

(3) Inclou només Igualada

Font: Elaboració pròpia a base d'informació directa dels Ajuntaments

El volum de deute per capita se situa el 1982 en els grans municipis per sobre de les deu mil pessetes per habitant

reals s'acompanya amb la consolidació de la desigualtat quant a capacitat financera entre les diferents comarques. Tractem, doncs, aquests dos aspectes (augment dels ingressos i desigualtat) per separat. Com s'ha esmentat, la puja dels volums ingressats és un fenomen comú a la gran part dels municipis. En establir dels trets bàsics d'aquest procés s'ha d'assenyalar, en primer lloc, que els impostos directes forneixen la part cabdal dels ingressos corrents. Això no obstant, el seu pes es redueix considerablement en 1978 a 1982 pel menor increment d'aquest capítol en relació amb el total. Per comarques, s'observa igualment una caiguda important del percentatge, amb l'excepció del Berguedà, que l'augmenta en gairebé deu punts (vegeu quadre n.º 2). La imposició indirecta es troba força limitada a causa de la rigidesa de l'impost de circulació, principal proveïdor dels seus recursos. En pessetes constants s'observa

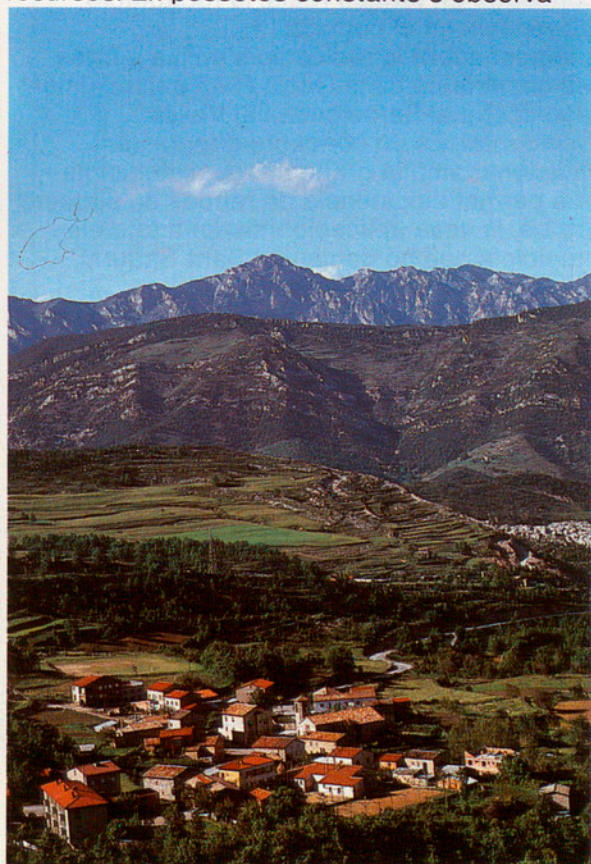
com la recaptació d'aquest capítol és menor per a 1982 que per a 1978.

També els ingressos municipals en concepte de taxes i altres ingressos apareixen relativament estancats, encara que un cas particular d'aquesta tendència són les comarques del Garraf i de l'Alt Penedès, en les quals, segons el quadre 2, augmenta la participació del capítol en el conjunt ingressat. El fet s'explica pel caràcter turístic dels municipis del Garraf (element que s'ha de considerar junt amb els aspectes de pressió fiscal que posteriorment veurem) i per la importància de Vilafranca com a capital comarcal.

Les transferències corrents esdevenen la part més dinàmica dels ingressos durant el període 1978-82, amb el que això suposa d'augment de la dependència financera de l'Estat. És a dir, vista la dinàmica de les taxes i dels impostos indirectes i l'insuficient creixement de la imposició directa, les aportacions des del pressupost del sector públic central es constitueixen en l'element fonamental dels recursos dels municipis. Aquest fet permet augmentar les seves disponibilitats financeres, especialment si es té en compte el caràcter incondicional d'aquestes transferències. És destacable la significació que el capítol té a les comarques de la Regió I i en especial al Baix Llobregat, Vallès Occidental i Barcelonès, sense oblidar la comarca d'Osona.

La consolidació de la desigualtat territorial de la capacitat financera, segon gran aspecte que cal destacar en el tractament dels ingressos, queda clara a partir del quadre n.º 1. Segons aquest, el Garraf (comarca amb més ingressos per habitant) supera el Berguedà (amb menys) en un 38 % el 1978, mentre que el 1982 la diferència és el 44 %. El Baix Llobregat, el Vallès Occidental, el Barcelonès, Osona i el Berguedà formen el mapa de les comarques amb menys ingressos reals (15). Això palesa clarament la no relació entre la capacitat fiscal municipal i les necessitats socials exigides. Mentre en unes comarques el problema és el resultat d'un procés de creixement que desborda les possibilitats municipals, d'altres es troben

(15) La *ratio* ingressos/ habitant es considera un indicador adequat que relaciona possibilitats amb necessitats dels municipis.

Vallcebre (Berguedà). (Foto: SALMER).

La font fonamental del finançament de l'endeutament municipal continua essent el Banc de Crèdit Local, que suposa més del 60 % en els grans municipis i entre el 30 % i el 45 % en la majoria dels altres

amb les dificultats pròpies dels municipis agrícoles o relativament estancats econòmicament. Contràriament, les zones turístiques o de creixement més equilibrat assolixen nivells superiors d'ingressos. El fet que les comarques marginades pel cantó dels ingressos per habitant siguin aquelles en les quals les transferències de l'Estat tenen un major pes indica l'efecte compensador que es persegueix.

En el camí d'arrodonir els comentaris fins ara exposats, s'introdueix l'anàlisi de la imposició municipal a partir del quadre n.º 3. Per bé que l'evolució global té molta relació amb les qüestions de pressió fiscal, el tema es tracta conjuntament més endavant. Impost per impost, la seva evolució és la següent: La Contribució Territorial Urbana és el concepte més important de la imposició directa. Assoleix els nivells més elevats a les comarques turístiques (Garraf i Maresme), a l'Osona i l'Anoia. Les modificacions legislatives de 1979 i 1980 que s'han produït en aquest impost no han assegurat l'augment, en termes reals, de la seva recaptació, ja sigui per la no-actualització dels cadastres o bé per al rigidesa de l'impost en la seva configuració actual. Així, l'increment en pessetes constants del concepte només es produeix significativament als dos Vallès, al Barcelonès i a l'Anoia.

La Llicència Fiscal de l'Impost Industrial augmenta les seves possibilitats amb l'aplicació, per al segon semestre de 1981, de les noves tarifes. Aquest fet s'observa ja pel que fa a algunes comarques, les quals sobresurten amb més de mil pessetes per habitant: Maresme, Garraf i Osona. La gestió municipal d'aquest impost (juntament amb la C.T. Urbana) no s'ha aplicat per la complexitat de la transformació, encara que és un element que cal considerar perquè augmentarà la capacitat de maniobra dels Ajuntaments.

L'impost sobre l'increment de valor dels terrenys (plusvàlues) recull l'evolució de les transaccions en el mercat del sòl. En aquest sentit, assolix baixos nivells a les comarques del **hinterland** barcelonès, molt urbanitzades i densament poblades, mentre que a la resta de la província adquireix una major significació. Especialment remarcables

són els casos de Manresa i Igualada per la important aportació del concepte al conjunt dels ingressos impositius.

L'aplicació de l'impost de solars en les seves possibilitats actuals (16) és un clar instrument de política urbanística perquè grava el manteniment de solars sense edificar i, en conseqüència, incentiva la construcció. Mentre que l'any 1978 apareix només a tres comarques, les facilitats per a la seva aplicació s'han generalitzat ja l'any 1981 i és destacable la importància que té al Maresme i també a Berga, municipi que l'aplica des de l'any 1979 de manera força eficient. En l'apartat posterior de gestió tributària entrarem més a fons en l'anàlisi d'aquest impost.

Pel que fa a l'impost de circulació, la no-correcció de les tarifes i l'estancament de la població (i alhora el del parc de vehicles) són la base de l'evolució negativa del concepte. En termes reals, la recaptació disminueix en el període.

L'impost sobre la radicació s'aplica a totes les comarques de la Regió I i és especialment significatiu al Barcelonès i al Vallès Occidental. És un concepte directament relacionat amb la grandària dels municipis que permet l'existència de rendes de situació; ara bé, la seva aplicació s'estén a tots els municipis que ho demanin i Sant Sadurn d'Anoia n'és un exemple.

En definitiva, els impostos són importants en les comarques turístiques i en aquelles on el pes de la capital és elevat, i, en conseqüència, el joc que pugui donar la imposició municipal està molt relacionat amb el pes de la funció residencial fonamentalment. Aquesta anàlisi és complementària, com ja s'ha indicat, amb l'estudi de la pressió fiscal.

El segon proveïdor dels ingressos municipals autònoms són les taxes. Ara bé, com ja s'ha comentat, la seva importància decreix progressivament per l'estancament en els volums recaptats. Així, només el Garraf i l'Alt Penedès superen les 4.000 pessetes per habitant l'any 1981. Aquesta dificultat per elevar la quantia del capítol es deu a les limitacions administratives d'adequació de la taxa al cost del servei que ha de finançar. D'altra banda, això suposa una detracció de

(16) R.D. 3.250/1976 de 30 de desembre.

QUADRE 4

Distribució de les taxes i altres ingressos. 1978-1981 (ptes. per habitant)

	Baix Llobregat		Barcelonès		Maresme		Vallès Occidental		Vallès Oriental		Osona		Garraf		Alt Penedès		Berguedà		Bages (2)		Anoia (3)	
	1978	1981	1978	1981	1978	1981	1978	1981	1978	1981	1978	1981	1978	1981	1978	1981	1978	1981	1978	1981	1978	1981
Llic. urbanístiques	269	241	107	113	325	631	330	318	168	451	303	235	607	409	397	354	70	152	155	166	735	333
Escombraries	307	512	410	1.040	441	909	407	576	289	575	268	547	423	837	201	498	193	500	393	1.001	243	624
Clavegueram	120	271	108	348	146	410	42	75	95	375	196	370	233	532	130	250	124	236	241	629	187	549
Restes	1.058	2.425	830	1.257	1.168	1.671	731	1.560	1.461	2.348	1.117	1.903	909	3.112	1.060	3.513	1.297	2.128	695	1.870	950	2.046
TOTAL TAXES I ALTRES	1.754	3.449	1.455	2.758	2.080	3.621	1.510	2.529	2.013	3.749	1.884	3.055	2.172	4.890	1.788	4.615	1.684	3.016	1.484	3.666	2.115	3.552

(1) Inclou només Manresa

(2) Inclou només Igualada

Font: Elaboració pròpia a base d'informació directa dels Ajuntaments

QUADRE 5

Pressió fiscal dels ingressos propis. 1981. Segons comarques
(% sobre la renda disponible)

	Impostos	Taxes	Impostos + taxes
Baix Llobregat	1,25	0,94	2,19
Barcelonès	0,94	0,61	1,55
Vallès Occidental	1,18	0,67	1,85
Vallès Oriental	1,18	0,92	2,10
Maresme	1,33	0,89	2,22
Osona	1,04	0,72	1,76
Alt Penedès	1,02	1,13	2,15
Garraf	1,50	1,25	2,75
Bages	1,43	0,88	2,31
Anoia	1,34	0,79	2,13
Berguedà	0,93	0,75	1,68

Font: Elaboració pròpia.

QUADRE 6

Pressió fiscal dels ingressos propis. 1981 Segons dimensió i tipologia
(% sobre la renda disponible)

Dimensió	Impostos	Taxes	Impostos + Taxes
A	1,15	0,67	1,84
B	1,29	0,88	2,17
C	1,27	1,03	2,30

A. més de 75.000 h.

B. entre 20 i 75.000 h.

C. menys de 20.000 h.

Tipologies	Impostos	Taxes	Impostos + Taxes
Grans municipis	1,11	0,69	1,80
Capitals comarcals	1,33	0,88	2,21
Agrícoles (1)	-	-	-
Industrials	1,06	0,82	1,88
Residencials	1,33	0,84	2,17
Turístics	1,78	1,02	2,80

(1) No es disposa de la renda disponible

Font: Elaboració pròpia

Santa Maria de Berosa (Ripollès). (Foto: SALMER).

La millora de la gestió pressupostària és un complement indispensable tant de la política de sanejament financer com de la política de perfeccionament de l'administració tributària

recursos d'altres fonts d'ingressos i resta possibilitats d'estalvi als Ajuntaments.

El quadre n.º 4 presenta l'evolució de tres taxes importants a gairebé tots els municipis. D'una banda, les llicències urbanístiques estan molt relacionades amb les necessitats de construcció i en aquesta línia les comarques turístiques o de segona residència tendeixen a ser les més representatives. La taxa d'escombraries és important al Barcelonès i la de clavegueram presenta certs déficits a les comarques de la zona industrial barcelonina. La problemàtica del finançament dels serveis és més greu en els municipis industrials, nomalment d'un creixement més accelerat. Aquesta situació, juntament amb les necessitats d'inversió, explicaria en part els problemes d'endeutament de les comarques del voltant de Barcelona.

Els ingressos propis (impostos i taxes) són aquells que provenen dels habitants dels municipis i nodreixen directament les hisendes respectives. El concepte de pressió fiscal mesura la incidència que tenen sobre la renda de la població. Seguint primer el quadre n.º 5 s'observa com la fiscalitat local és desigual en la seva distribució. D'aquesta manera, les comarques de l'entorn barceloní presenten força diferències. Per altra banda, si ens allunyem de la ciutat de Barcelona tampoc no trobem una homogeneïtat en el grau de pressió fiscal observat, a causa de les diferències entre els municipis, entre les quals destaca el cas dels municipis turístics. El quadre n.º 6 complementa la present anàlisi mitjançant l'agrupació segons la dimensió i la tipologia.

Amb la progressiva disminució de la dimensió municipal s'augmenta la pressió fiscal, fonamentalment per l'efecte de les taxes. Si per una banda els impostos es mantenen en una xifra semblant en els tres grups, les taxes s'enduen més part de la renda com més petits són els municipis: grup A: 0,67 %; grup B: 0,88 %; grup C: 1,03 %.

L'observació de les tipologies municipals assenyala com els pobles turístics (2,80) són clarament els de major pressió fiscal. En segon terme apareixen les capitals comarcals (2,21) seguides dels municipis residencials (2,17). Pel que fa als turístics, la major edificació explicaria l'elevada recaptació de la

C.T. Urbana i de les plusvàlues, mentre el pes del comerç, de l'hosteleria i en general del sector terciari és a la base d'altres impostos i augmenta la importància de les taxes. El paper de centres comercials i de serveis que juguen en l'actual divisió territorial les capitals de comarca explica l'alta fiscalitat que recullen. Pel que fa als municipis residencials, la forta urbanització (en aquest cas de primera residència) i les consegüents necessitats comercials són les raons de base. En definitiva, la urbanització (C.T. Urbana) i les activitats terciàries (petits comerços, hosteleria) són dos conceptes importants a l'hora d'explicar la major pressió fiscal. Paral·lelament, però, també aquests municipis tenen un volum de despeses per serveis col·lectius locals molt superior als dels altres.

Per altra banda, els grans municipis i els industrials reben menys pressió fiscal a causa del subequipament que pateixen i del menor nivell de renda de la població. Els municipis agrícoles apareixen sense dades, perquè no es té la seva renda disponible. En conclusió, l'anàlisi dels ingressos municipals durant el període 1978-1982 palesa una desigualtat en el nivell ingressat entre diferents municipis. Les transferències de l'Estat tendeixen a compensar aquells municipis amb menor pes dels ingressos autònoms.

Evolució de les despeses municipals

L'anàlisi de la despesa municipal se centra en dues línies bàsiques que reflecteixen l'evolució 1978-1982 de la despesa corrent i la càrrega financera (17) (quadres 7 i 8) i l'estructura per funcions de l'any 1981 (quadres 9 i 10).

La primera característica de la despesa corrent, i també del total, és la desigualtat intercomarcal. Aquest fet es manifesta en les comarques següents: Baix Llobregat, Barcelonès, Vallès Occidental, Osona i Berguedà. Cal assenyalar la coincidència amb les que definien el mapa de comarques amb menys ingressos, és a dir, són les zones més rígides pel que fa a augmentar els seus

(17) La càrrega financera de 1982 inclou les anualitats dels préstecs obtinguts pels Ajuntaments fins a 31/XII/82. Amb això es consideren els aspectes d'endeutament que més endavant es complementen.

QUADRE 7

Despeses dels pressupostos ordinaris. 1978-1982. (pessetes per habitant).

	Baix Llobregat		Barcelonès		Maresme		Vallès Oc.		Vallès Oriental		Osona		Garraf		Alt Penedès		Berguedà		Bages (2)		Anoia (3)		Província de Barcelona	
	1978	1982	1978	1982	1978	1982	1978	1982	1978	1982	1978	1982	1978	1982	1978	1982	1978	1982	1978	1982	1978	1982	1978	1982
Personal	2.527	5.905	1.999	4.919	2.420	6.302	2.359	5.794	2.217	6.412	2.133	5.230	3.984	8.137	2.068	8.181	1.836	5.003	2.444	7.283	2.629	6.590	2.303	5.731
Material	2.090	5.734	2.032	4.913	2.463	6.170	1.642	4.450	2.705	5.783	2.308	4.913	2.410	6.387	1.557	4.815	1.981	4.739	1.830	5.830	1.917	6.771	2.009	5.087
Transf. corrents	288	837	226	1.543	192	827	219	1.185	133	695	128	745	220	840	134	519	112	202	256	689	189	906	182	1.393
DESPESES CORRENT	4.905	12.476	4.257	11.375	5.075	13.299	4.220	11.429	5.055	12.890	4.569	10.888	5.714	15.364	4.299	13.515	3.929	9.944	4.530	13.802	4.735	15.173	4.494	12.211
CÀRREGA FINANCERA (1)	195	2.097	533	1.580	316	1.288	157	1.827	194	2.310	241	1.455	322	1.300	269	2.790	485	1.675	183	2.383	450	1.559	300	1.662
TOTAL	5.100	14.573	4.790	12.955	5.391	14.587	4.377	13.256	5.249	15.200	4.810	12.343	6.036	16.664	4.568	16.305	4.414	11.619	4.713	16.184	5.185	16.732	4.794	13.873

(1) C.F. corregida per a 1982 (inclou les anualitats previstes per als crèdits concedits fins a 31/XII/82)

(2) inclou només Manresa

(3) inclou només Igualada

Font: Elaboració pròpia a base d'informació directa dels Ajuntaments.

QUADRE 8

Despeses dels pressupostos ordinaris. 1978-1982 (percentatges)

	Baix Llobregat		Barcelonès		Maresme		Vallès Oc.		Vallès Oriental		Osona		Garraf		Alt Penedès		Berguedà		Bages (2)		Anoia (3)		Província de Barcelona	
	1978	1982	1978	1982	1978	1982	1978	1982	1978	1982	1978	1982	1978	1982	1978	1982	1978	1982	1978	1982	1978	1982	1978	1982
Personal	49,6	40,5	41,7	38,0	44,9	43,2	53,9	43,7	42,2	42,2	44,3	42,4	50,9	48,8	57,1	50,2	41,6	43,05	51,9	45,0	50,7	39,4	48,0	41,3
Material	41,0	39,4	42,5	37,9	45,7	37,5	37,5	33,6	51,6	38,0	48,0	39,8	39,7	38,4	34,1	29,5	44,9	40,78	38,8	36,0	37,0	40,5	41,9	36,7
Transf. corrents	5,6	5,7	4,7	11,9	3,5	5,6	5,0	8,9	2,5	4,6	2,7	6,0	3,6	5,0	2,9	3,2	2,5	1,73	5,4	4,3	3,6	5,4	3,8	10,0
DESPESES CORRENT	96,2	85,6	88,9	87,8	94,1	91,1	96,4	86,2	96,3	84,8	95,0	88,2	92,2	92,2	94,1	82,9	89,0	85,6	96,1	85,3	91,3	90,7	93,7	88,0
CÀRREGA FINANCERA (1)	3,8	14,4	11,1	12,2	5,9	8,9	3,6	13,8	3,7	15,2	5,0	11,8	5,3	7,8	5,9	17,1	11,0	14,4	3,9	14,7	8,7	9,3	6,3	12,0
TOTAL	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100

(1) C.F. corregida per a 1982 (inclou les anualitats previstes per als crèdits fins a 31/XII/82)

(2) inclou només Manresa

(3) inclou només Igualada

Font: Elaboració pròpia a base d'informació directa dels Ajuntaments

QUADRE 9

Classificació per funcions de les despeses. 1981

Segons dimensió (ptes. per habitant)

	A		B		C	
Serveis generals	3.515	4.416	4.416	4.142	4.142	4.142
Educació	1.497	1.112	1.112	1.058	1.058	1.058
Sanitat	210	131	131	198	198	198
Pensions i assistència social	589	707	707	1.151	1.151	1.151
Vivenda i benestar comunitari	3.760	3.562	3.562	3.709	3.709	3.709
Altres serveis	1.075	765	765	1.160	1.160	1.160
Serveis econòmics	380	195	195	230	230	230
Deute i indeterminats	1.009	768	768	620	620	620
TOTAL DESPESA CORRENT	12.035	11.656	11.656	12.268	12.268	12.268

Font: Elaboració pròpia a base d'informació directa dels municipis

Cardona (Bages). (Foto: SALMER).

De 1978 a 1982 l'Anoia és la comarca que incrementa més l'esforç inversor i és precisament la que partia d'una inversió per habitant inferior l'any 1978

recursos, aquelles que menys poden gastar per habitant. Per altra banda, segons el quadre n.º 8, la participació de la despesa corrent sobre el total disminueix generalitzadament de 1978 a 1982.

L'explicació està en la puja del pes de la càrrega financera i en general en la política d'endeutament de la qual és conseqüència. Els components de personal i material s'enduen més del 90 % de les despeses corrents gairebé a totes les comarques.

La seva evolució indica un augment superior del capítol de personal respecte al de compra de béns i serveis al Barcelonès, el Maresme, el Vallès Oriental, Osona i el Berguedà. En aquestes comarques es partia d'una situació de clara inferioritat de les despeses de personal i la superior taxa d'increment tendeix a equiparar ambdós capítols. Així, els percentatges per a 1982 són pràcticament iguals, mentre que anteriorment el pes de material i serveis era superior. En les altres comarques, el ritme de creixement del capítol I de despeses és menys intens. No obstant això, són precisament aquestes comarques les que més gasten en despeses de personal, tant el 1978 com el 1982.

Cal tenir present que l'augment en els serveis municipals subministrats pels Ajuntaments requereix incrementar el pes del component personal.

La càrrega financera augmenta la seva significació en el conjunt dels municipis durant 1978-1982. Només el Barcelonès i l'Anoia es mantenen a nivells semblants, amb percentatges que, per altra banda, ja eren prou elevats l'any 1978.

El grau de cobertura de les despeses corrents respecte als ingressos propis decreix, mentre que el de les transferències corrents augmenta. Això suposa un creixement de les despeses de funcionament per sobre dels ingressos recaptats directament per sobre dels ingressos recaptats directament per l'Ajuntament (impostos i taxes). No obstant això, la cobertura d'ambdós conceptes conjuntament es manté entorn dels mateixos percentatges. En aquest sentit, la comarca amb un nivell més alt és el Vallès Occidental i les que presentaven major dinamisme en la pressió fiscal (Garraf i Maresme) són, lògicament,

aquelles en les quals el grau de cobertura dels ingressos propis és més elevat.

La classificació per funcions de les despeses té sentit segons les característiques dels diferents municipis, ja sigui segons la grandària o bé per tipus. L'estudi funcional és possible només a partir de 1980, any en què es crea un pressupost econòmic-funcional. A partir d'aleshores es poden veure els costos dels serveis municipals.

Al quadre n.º 9 s'observa com la dimensió dels municipis no influeix en els totals gastats. Més detalladament, per funcions destaquen l'elevat pes del cost de l'administració general per als tres grups i el també considerable volum de despesa complementària de la inversió que es reflecteix en les funcions de vivenda i benestar comunitari i d'altres serveis (parcs i jardins, esports...). Pel que fa al deute, es manifesta la caiguda en la importància de l'endeutament municipal en els municipis petits.

L'anàlisi per tipologies amplia les possibilitats de comentari i concreta la distribució dels costos dels serveis segons els diferents municipis. Fixant-nos en els totals, els dos casos particulars detectats són, d'una banda, les poblacions agrícoles i, d'una altra, les turístiques. Mentre la baixa quantitat que correspon a les primeres s'explica per la seva rigidesa tradicional, els municipis turístics fonamenten els elevats volums de despesa a partir de la major flexibilitat dels ingressos propis. En aquest sentit, els elevats graus de pressió fiscal que suporten vénen induïts per les superiors demandes de serveis que tenen. Si bé no és clar que els mateixos habitants d'aquests municipis aprofitin totalment aquells serveis, s'ha de tenir en compte que el pagament dels corresponents impostos i taxes també es diversifica entre la població flotant (segona residència) i la turística estacional. Funció per funció, la de serveis generals i la de vivenda i benestar comunitari segueixen la mateixa línia que la globalitat: equilibri entre les diferents tipologies, a excepció de l'agrícola (més baixa) i la turística (més alta). La tercera funció (educació) és molt important en els grans municipis i en les capitals comarcals, ja que el caràcter de prestació de serveis i de centre econòmic i cultural és remarcable en

Resta ben clar que la diversificació de les fonts de finançament és una condició necessària per als augments de la inversió

QUADRE 10.

Classificació per funcions de les despeses. 1981
Segons tipologia. (ptes. per habitant)

	Grans municipis	Capitals comarcals	Agrícoles	Industrials	Residencials	Turístics
Serveis generals	3.184	4.047	2.964	4.447	3.955	6.611
Educació	1.338	1.315	499	909	1.208	1.246
Sanitat	196	153	123	42	218	174
Pensions i assistència social	441	881	743	934	975	660
Vivenda i benestar comunitari	3.351	3.721	1.603	3.417	3.221	4.419
Altres serveis	996	916	699	909	850	862
Serveis econòmics	364	277	45	87	227	214
Deute i indeterminats	934	644	72	810	485	1.601
TOTAL DESPESA CORRENT	10.804	11.954	6.748	11.555	11.129	15.787

Font: Elaboració pròpia a base d'informació directa dels municipis.

aquests dos casos. Així, l'efecte d'escolarització s'estén als pobles de l'entorn. També és considerable la quantia en els municipis residencials. Els comentaris fets per la funció d'educació s'amplien a les de sanitat i pensions i assistència social, encara que en aquesta última els municipis agrícoles assoleixen alts nivells de despesa per habitant juntament amb els industrials.

Finalment, és especialment fort l'endeutament dels municipis turístics (1.600 ptes. per càpita), fet que palesa la insuficiència de l'estalvi d'aquests Ajuntaments malgrat els superiors nivells d'ingressos del grup. En conseqüència, sembla deduir-se'n que els alts ingressos municipals, i en concret la forta pressió fiscal, no cobreixen per si mateixos les demandes de serveis col·lectius que pateixen. En segon lloc, trobem un elevat pes del deute als grans municipis, fet ja manifestat anteriorment.

La inversió i el seu finançament

Abans d'entrar en l'anàlisi de les estadístiques d'inversió s'ha de puntualitzar el significat i la fiabilitat de les dades presentades. L'exigència legal que s'estableix per a 1981 i 1982 en el sentit de canalitzar tota la inversió a través dels pressupostos d'inversions, facilita en bona part la recollida de la informació sobre els processos inversors municipals. Ara bé, és necessari assenyalar la menor fiabilitat de les dades de 1982 pel fet que són xifres pressupostades. Pel que fa a 1978, s'intenta homogeneïtzar les informacions obtingudes aproximant-les al que seria un pressupost d'inversions actual. Així, es consoliden els pressupostos extraordinaris aprovats el 1978 amb la inversió directa de l'ordinari (18). Si bé el caràcter no anual dels pressupostos extraordinaris dificulta l'anàlisi que es

Depuradora d'aigües de Balsareny (Bages).
(Foto: Ajuntament de Balsareny).

(18) No s'ha pogut disposar d'una sèrie sistemàtica dels estats d'execució dels pressupostos extraordinaris.

Les Contribucions Especials són especialment emprades pels petits municipis, 25,3 % el 1982, i pels municipis turístics, amb un 35 % el mateix any

proposa, les dades presentades poden considerar-se prou fiables per extreure'n conclusions sobre l'evolució 1978-1982 de la inversió municipal a la província de Barcelona.

La primera impressió que es desprèn de l'observació del quadre n.º 11 és el fort increment de la inversió al conjunt de les comarques durant el període dels actuals consistoris. Aquesta puja generalitzada es manifesta especialment a les comarques del Baix Llobregat (taxa anual acumulativa de creixement del 86 %), Osona (79 %), Berguedà (67 %) i Garraf (65 %), mentre que les menys dinàmiques són el Barcelonès (35 %), l'Alt Penedès (37 %) i el Vallès Occidental (44 %). S'exclouen els casos del Bages (27 %) i l'Anoia (106 %) per l'escassa dimensió de les mostres, que en ambdós casos es redueixen a les seves capitals de comarca (Manresa i Igualada respectivament).

La pròpia heterogeneïtat dels municipis d'una mateixa comarca fa difícil donar explicacions sobre els motius que poden menar a comportaments prou diferents dins la general tendència, suau esmentada, d'increment de l'activitat inversora. Això no obstant, es defineix una certa associació entre els nivells inicials d'inversió i la dinàmica inversora 1978-82. Així, l'Anoia és la comarca que incrementa més l'esforç inversor i és

precisament la que partia d'una inversió per habitant inferior l'any 1978. Contràriament, la taxa d'increment és inferior en les comarques amb volums inversors inicialment superiors (Bages, Alt Penedès).

En l'anàlisi segons dimensió dels municipis (quadre n.º 12) s'aprecia primerament que els més petits (menys de 20.000 hab.) passen del primer al darrer lloc en inversió per càpita de 1978 a 1982. Per altra banda, els de grandària intermèdia passen de 792 a 7.176 pessetes per habitant, amb una taxa anual acumulativa del 73 %. Aquest augment inversor en els municipis entre 20 mil i 75 mil habitants els situa al capdavant en relació amb els altres dos grups, fet que adquireix més importància si es considera que els nivells inversors de 1978 eren els més baixos de les tres dimensions considerades. Per tal de prendre un punt de referència significatiu del període d'estudi que coincideix, d'una banda, amb una forta taxa d'inflació, i d'una altra amb un creixement considerable de l'activitat municipal, és d'especial relleu l'indicador complementari dels quadres onze i dotze. Aquests relaciona la inversió municipal amb les despeses corrents i, en conseqüència, es relativitzen els increments inversors. A partir d'aquí, comarques com el Garraf o l'Anoia creixen en la seva participació sobre el total del pressupost ordinari (per bé que ambdues partien de participacions molt baixes), mentre

QUADRE 11.

Inversió municipal. 1978, 1981, 1982.
Segons comarques

Comarques	Inversió/hab.			Inversió Despeses corrents x 100		
	1978	1981	1982	1978	1981	1982
Baix Llobregat	744	6.419	8.934	14,9	60,3	77,4
Barcelonès	991	3.138	3.295	20,2	33,0	21,2
Vallès Occidental	1.337	3.971	5.690	30,6	40,4	43,5
Vallès Oriental	1.060	4.010	6.618	22,4	39,2	48,9
Maresme	1.143	3.457	6.515	21,9	30,9	47,4
Alt Penedès	2.388	10.967	8.344	53,8	102,9	60,7
Garraf	395	13.467	19.480	6,7	94,9	119,9
Osona	626	8.086	6.481	13,4	83,3	54,6
Anoia	322	6.343	5.794	5,8	56,1	38,1
Berguedà	1.225	7.455	9.589	31,1	87,7	90,3
Bages	1.196	3.057	3.159	25,5	26,7	20,8
TOTAL PROVÍNCIA	1.329	4.658	6.137	27,7	45,2	47,3

Font: Elaboració pròpia a base d'informació directa dels Ajuntaments

Es millora la gestió dels ingressos mitjançant la reducció de les despeses i el seu cobrament més acurat, a més d'augmentar-se la recaptació dels ingressos del mateix exercici

QUADRE 12.

Inversió municipal. 1978, 1981, 1982.
Segons dimensió.

Inversió/hab.			Inversió Despeses corrents × 100		
1978	1981	1982	1978	1981	1982
1.259	3.011	4.448	27,8	31,0	32,9
792	6.044	7.176	15,6	57,9	51,4
1.300	2.003	3.411	26,5	42,4	71,9

Font: Elaboració pròpia a base de les liquidacions dels pressupostos ordinaris.

que d'altres, com el Barcelonès o el Valles Occidental, gairebé no es mouen i fins i tot baixen, com és el cas del Bages.

Seguint el quadre n.º 12, s'observa com el grup A és el que té una posició relativa pitjor respecte a l'evolució de la seva despesa corrent. Les raons d'aquesta situació de menor inversió efectiva dels municipis més grans estan en les des economies deduïdes d'una urbanització accelerada i de les

elevades despeses corrents o de funcionament que generen les administracions municipals i el manteniment de les despeses complementàries de les inversions inicials. Ara bé, bona part dels municipis de mitjana dimensió pateixen déficits col·lectius tan elevats com els dels grup A i en aquest sentit els superiors volums d'inversió del grup B assenyalen una major adequació dels processos inversors a les

Llar d'Avis d'Artés (Bages). (Foto: Ajuntament d'Artés).

L'endarreriment en la valoració de les bases imposables és un problema comú el 1978 i la revisió dels padrons és l'única possibilitat d'actuació dels Ajuntaments

necessitats socials d'aquells Ajuntaments. Pel que fa als municipis menors, es troben en una posició intermèdia explicada bàsicament per uns dèficits també intermedis i pel fet que els projectes d'inversió tenen una materialització més immediata.

Amb relació al finançament de la inversió, el primer aspecte que cal destacar és la capgirada en l'ordre d'importància de les fonts dels ingressos per a inversió; capgirada que segueix un sentit semblant en cada dimensió i tipologia. Així, si bé cada grup utilitza preferentment una font o altra, les que creixen (o decreixen) són fonamentalment les mateixes.

Pel que fa concretament a la inversió provinent del pressupost ordinari (aportacions i inversions reals) s'observa una pèrdua progressiva d'importància. Si l'any 1978 la tipologia que menys emprava aquest font (les capitals comarcals) ho feia en un 37,2 %, l'any 1981 el percentatge més alt és el 20,9 % dels municipis residencials. Aquesta caiguda percentual és general en cadascuna de les tipologies i dimensions

(vegeu quadres 13 i 14). Observant les grandàries municipals, veiem com el grup B (entre 20 i 75 mil hab.) té els majors nivells d'aportació de l'ordinari dels tres per a 1978 i els menors per a 1981. És destacable, doncs, que l'increment de la inversió abans assenyalat té una estreta relació amb el recurs a fonts no ordinàries d'ingressos. En aquest sentit, és clar que la diversificació de les fonts de finançament és una condició necessària per als augments de la inversió.

Pel cantó de les Contribucions Especials, aquestes són especialment emprades pels petits municipis (25,3 % l'any 1982) i pels turístics (35 %). En les altres agrupacions no suposen percentatges tan elevats, però l'auge en la seva aplicació és generalitzat. El dinamisme d'aquesta font és remarcable en els municipis turístics, on es passa d'un 1,1 % (1978) a un 35 % (1982), i en els agrícoles. És important la tendència creixent a l'aplicació de les Contribucions Especials perquè permeten mobilitzar noves fonts de recursos per invertir.

QUADRE 13.

Finançament de la inversió municipal. 1978, 1981, 1982
Segons dimensió (percentatges)

	Des del P. Ordinari			Cont. Especials			Subvencions			Crèdits			Altres		
	1978	1981	1982	1978	1981	1982	1978	1981	1982	1978	1981	1982	1978	1981	1982
A	49,5	28,3	14,5	2,4	6,7	12,4	-	14,4	10,2	48,1	50,6	62,9	-	-	-
B	68,4	15,4	6,8	2,5	24,2	18,2	3,0	6,4	11,7	21,5	50,1	59,1(1)	4,6	3,9	4,2
C	58,6	35,7	8,9	16,1	20,8	25,3	3,2	5,6	24,5	22,2	35,6	38,5	-	2,3	2,8

(1) Deute 175 ml. Igualada.

Font: Elaboració pròpia a base d'informació directa dels Ajuntaments.

QUADRE 14.

Finançament de la inversió municipal. 1978, 1981, 1982
Segons tipologia (percentatges)

	Des del P. Ordinari			Cont. Especials			Subvencions			Crèdits			Altres		
	1978	1981	1982	1978	1981	1982	1978	1981	1982	1978	1981	1982	1978	1981	1982
Grans municipis	50,3	26,4	12,5	2,9	6,7	19,5	-	15,5	6,1	46,8	51,4	61,9	-	-	-
Capitals comarcals	37,2	19,0	12,7	0,1	11,8	3,6	6,6	9,0	11,9	51,7	54,8(2)	62,4(1)	4,4	5,4	9,4
Agrícoles	63,5	34,2	8,4	-	3,6	19,8	5,6	14,1	29,6	28,4	48,1	26,5	-	-	15,7
Industrials	61,9	24,4	5,0	12,1	23,8	23,9	0,5	10,1	16,3	24,8	40,3	50,4	0,7	1,4	4,4
Residencials	70,3	13,1	20,9	11,6	31,1	16,6	2,1	3,7	10,2	11,0	52,1	51,0	5,0	-	1,3
Turístics	66,6	40,6	1,6	1,1	19,4	35,0	-	3,0	21,2	32,3	36,9	41,7	-	-	0,5

(1) Deute de 175 milions d'Igualada.

(2) Deute de 75 milions de Vilafranca.

Font: Elaboració pròpia a base d'informació directa dels Ajuntaments.

L'impost sobre solars es configura com un clar instrument de política urbanística, perquè grava la no-edificació dels solars i dels terrenys urbanitzables

QUADRE 15

Indicadors de gestió financera. 1978-1981.
Ingressos. Segons dimensió.

	Resultes liquidades		Recaptació líquida		Recaptació de resultes	
	Ingressos corrents		Drets reconeguts		Resultes liquidades	
	1978	1981	1978	1981	1978	1981
A	47,4	37,1	64,5(1)	70,2(1)	40,9	55,0
B	34,4	30,7	70,5	72,1	41,1	44,6
C	35,9	29,7	79,0	80,9	74,0	62,1

(1) No inclou Mataró per l'escassa significació de les dades.

Font: Elaboració pròpia a partir de les liquidacions dels pressupostos ordinaris.

El crèdit és l'altra gran font de finançament de la inversió. És un recurs més dinàmic com més grans són els municipis i, en conseqüència, els pressupostos ordinaris, amb el que això representa per suportar majors volums d'endeutament. Això no obstant, cal destacar l'augment que es produeix en el període també als mitjans i petits Ajuntaments. Per tipologies, només els municipis agrícoles no incrementen els crèdits demanats, mentre que la resta hi

acudeixen amb més facilitat. Especialment remarcables són les dues emissions de deute de Vilafranca del Penedès (75 milions) i Igualada (175 milions).

En relació amb les subvencions, s'ha de dir que creixen en general a tots els municipis. És digne de menció l'esforç de les corporacions supramunicipals (Diputació), en els darrers anys, a través del Pla d'Acció Municipal, Pla d'Esports, Pla d'Obres i Serveis, etc. El pes de les subvencions en el total del finançament puja a mesura que decreix la dimensió municipal.

En resum, el tema de la inversió municipal 1978-1982 es caracteritza per dues grans línies: augment generalitzat de les inversions i diversificació de les fonts de finançament, especialment el crèdit.

Gestió financera i tributària

La voluntat dels consistoris sorgits de les primeres eleccions democràtiques d'oferir un conjunt creixent de serveis municipals i alhora dinamitzar els processos d'inversió s'ha enfrontat amb les greus limitacions existents per augmentar els ingressos municipals. Per superar-les, s'estableixen per als Ajuntaments els únics eixos d'actuació que permet la legislació vigent: racionalització i sanejament de la hisenda i augment de l'endeutament.

Entrant en l'anàlisi del primer aspecte esmentat, el primer comentari que es dedueix dels indicadors de gestió dels ingressos és la caiguda generalitzada del pes de les resultes. Aquest decreixement és més acusat en els municipis que assoliren nivells més elevats l'any 1978 (grans, agrícoles, industrials). Pel que fa als grans municipis, el quadre n.º 15

Pavimentació de carrers a Vilanova del Camí (Anoia). (Foto: Ajuntament de Vilanova del Camí).

La política d'endeutament s'accentua els 1981 i 1982, essent l'endeutament més elevat als municipis de major dimensió, capitals comarcals, residencials i turístics

QUADRE 16

Indicadors de gestió financera 1978-1981
Ingressos. Segons tipologia.

	Resultes liquidades		Recaptació líquida		Recaptació de resultes	
	Ingressos corrents		Drets reconeguts		Resultes liquidades	
	1978	1981	1978	1981	1978	1981
Grans municipis	44,9	31,5	64,5	70,2	41,7	61,7
Capitals comarcals	26,9	28,2	73,1	64,4	43,1	40,3
Agrícoles	65,8	36,6	90,5	73,1	92,4	63,1
Industrials	47,7	28,3	71,9	73,9	44,0	34,5
Residencials	29,7	32,8	71,3	63,4	53,5	49,3
Turístics	30,3	28,7	76,6	76,1	57,0	57,5

Font: Elaboració pròpia a partir de les liquidacions dels pressupostos ordinaris.

QUADRE 17

Indicadors de gestió financera. 1978-1981.
Despeses. Segons dimensió.

	Resultes liquidades		Pagaments líquids		Pagaments de resultes	
	Despeses corrents		Oblig. reconegudes		Resultes liquidades	
	1978	1981	1978	1981	1978	1981
A	51,0	39,0	56,8	65,2	48,6	49,6
B	32,6	31,3	68,5	72,0	43,2	44,1
C	25,7	19,6	77,2	78,1	84,6	52,1

Font: Elaboració pròpia a partir de les liquidacions dels pressupostos ordinaris.

mostra com el percentatge es manté per damunt del dels altres grups, tant el 1978 com el 1981.

Les dues darreres columnes dels quadres 15 y 16 assenyalen una millora en la recaptació de resultes en els municipis del grup A i B, mentre que els del grup C recaptin menys ara que el 1978. No obstant això, són aquests municipis més petits els que assoleixen major recaptació de quantitats pendents.

L'altre aspecte important és la desigual evolució en la recaptació dels ingressos liquidats. Són els municipis petits els que més s'acosten al 100 % de recaptació i, per tant, esdeven per aquest cantó el més eficaços.

Segons les tipologies, el percentatge augmenta notablement en els grans municipis, lleugerament en els industrials i els residencials, disminueix acusadament en els municipis agrícoles i les capitals comarcals i es manté estabilitzat en els turístics.

En definitiva, es millora la gestió dels ingressos mitjançant la reducció de les resultes i el seu cobrament més acurat, a més d'augmentar-se la recaptació dels ingressos reconeguts al mateix exercici.

Segons es dedueix dels indicadors de gestió financera de les despeses (quadres 17 i 18), els Ajuntaments paguen progressivament més i més ràpidament. El percentatge dels pagaments sobre les obligacions reconegudes assenjala, en les tres dimensions i en totes les tipologies, la major eficàcia de les hisendes municipals. En aquest sentit, els municipis que més paguen dins l'exercici són els mitjans i els petits, i més específicament les capitals comarcals i els municipis agrícoles (quadre n.º 18). Paral·lelament, els pagaments també s'impulsen per mitjà d'augment en la part pagada de les resultes de despesa. Per finalitzar l'anàlisi de la gestió de les despeses s'ha de fer esment del menor pes que les quantitats pendents de pagament d'exercicis anteriors representen sobre el conjunt de la despesa corrent de l'any 1981. Alhora, la importància disminueix a mesura que ho fa la grandària dels municipis. Així, les resultes de despesa assoleixen al grup A un 39 %, al grup B un 31 % i al grup C un 19 %

Un element important en l'obtenció dels recursos són les emissions de deute municipal, essent remarcables els 75 milions de Vilafranca i 175 milions d'Igualada

QUADRE 18

Indicadors de gestió financera. 1978-1981.
Despeses. Segons tipologia.

	Resultes liquidades		Pagamentos líquids		Pagaments de resultes	
	Despeses corrents		Oblig. reconegudes		Resultes liquidades	
	1978	1981	1978	1981	1978	1981
Grans municipis	51,7	39,4	56,5	66,2	76,3	51,8
Capitals comarcals	37,3	29,7	78,8	81,9	47,3	48,9
Agrícoles	50,4	36,8	70,2	78,7	27,9	69,7
Industrials	34,4	27,9	66,0	74,5	47,7	40,5
Residencials	28,5	31,2	69,7	73,7	43,5	36,5
Turístics	24,2	18,3	75,0	76,5	40,9	49,4

Font: Elaboració pròpia a partir de les liquidacions dels pressupostos ordinaris.

QUADRE 19

Indicadors de gestió de tributs. Padró de la C.T. Urbana, 1978-1982.

Comarques	Contribuents per 1.000 h.		Valor cadastral per contribuent (milers de ptes.)		Quota Valor cadastral × 100	
	1978	1982	1978	1982	1978	1982
Baix Llobregat	275	419	490	1.320	0,51	0,86
Barcelonès	196	263	461	930	0,73	0,48
Vallès Occidental	251	310	402	913	0,38	0,50
Vallès Oriental	268	315	472	996	0,84	0,51
Maresme	320	372	483	904	0,46	0,83
Alt Penedès	275	313	455	834	1,39	1,53
Garraf	332	397	570	924	0,84	0,57
Osona	246	323	626	989	0,81	0,50
Anoia	-	265	-	1.350	-	0,52
Berguedà	201	213	513	957	0,85	0,53
Bages	191	253	881	1.205	0,68	0,45
TOTAL PROVÍNCIA	281	319	474	1.012	0,54	0,64

Font: Elaboració pròpia a base d'informació directa dels Ajuntaments.

El segon aspecte al qual cal fer referència en analitzar la gestió municipal és la recaptació de tributs. La primera gran figura tributària dels Ajuntaments és la Contribució Territorial Urbana. L'endarreriment en la valoració de les bases imposables és un problema comú a l'inici del període, i la revisió dels padrons és l'única possibilitat d'actuació dels Ajuntaments (19). En aquest sentit es manifesta un augment del nombre de contribuents i dels valors cadastrals assignats a cadascun d'ells en el conjunt de les comarques considerades. Destaca l'elevat nivell del Baix Llobregat, mentre que en les altres comarques l'augment és bastant uniforme (20), circumstància normal per la pràctica uniformitat de les revisions cadastrals a les quals s'ha fet referència.

Seguint el quadre n.º 20 s'observen els dos aspectes ja assenyalats (augment del nombre de contribuents i revisió dels valors cadastrals) per bé que les tipologies centren més les característiques del fenomen segons els diferents municipis. Així, són més elevats els valors cadastrals dels municipis turístics, les capitals comarcals, els grans municipis i els residencials, fet que s'explica bàsicament pel fort component residencial de tots ells.

Complementàriament, es defineix una disminució en la quota en el conjunt de tipologies per raó dels augments efectuats en la base imposable i per la reducció dels tipus

(19) Vegeu el capítol II referent a l'evolució del marc legal.

(20) Els casos de l'Anoia i el Bages no són significatius per l'escassa dimensió de la mostra emprada.

Les finances municipals encara no s'han reformat en profunditat, com és necessari, però en el període 1979-1982 s'ha superat la crisi d'inestabilitat pròpia del trieni 75-78

QUADRE 20

Indicadors de gestió de tributs. Padró de la C.T. Urbana, 1978-1982.

Tipologies	Contribuents per 1.000 h.		Valor cadastral per contribuent (milers de ptes.)		Quota Valor cadastral × 100	
	1978	1982	1978	1982	1978	1982
Grans municipis	210	264	413	938	0,54	0,47
Capitals comarcals	198	234	589	1.045	0,63	0,48
Municipis Agrícoles	393	423	327	572	0,72	0,57
Municipis industrials	262	336	455	786	0,92	0,63
Municipis residencials	153	223	500	922	0,62	0,68
Municipis turístics	447	554	530	1.142	0,57	0,55

Font: Elaboració pròpia base d'informació dels Ajuntaments.

QUADRE 21

Indicadors de gestió tributària. 1978, 1982.

Padrons – Impost de solars
– Taxa d'escombraries
– Taxa de clavegueram

Comarques	Taxa d'escombraries				Taxa de clavegueram				Impost sobre els solars			
	Contribuents per 1000 h.		Quota per contribuent (ptes.)		Contribuents per 1000 h.		Quota per contribuent (ptes.)		Contribuents per 1000 h.		Quota per tributent (ptes.)	
	1978	1982	1978	1982	1978	1982	1978	1982	1978	1982	1978	1982
Baix Llobregat	254	316	692	2.158	200	284	625	2.301	17	16,	2.393	7.317
Barcelonès	310	298	1.623	2.641	190	287	540	1.173	0,02	0,01	69.800	112.467
Maresme	292	375	1.332	1.225	313	379	464	811	12	27	7.120	10.109
Vallès Occidental	272	306	804	1.702	308	395	430	682	2	22	13.680	8.546
Vallès Oriental	299	348	945	2.039	308	322	385	1.269	10	7	14.739	51.981
osona	251	299	245	402	224	292	225	319	13	22	35.232	26.949
Garraf	535	504	374	1.101	398	416	301	984	2	19	23.500	4.827
Alt Penedès	269	377	775	1.699	272	340	295	735	sd	sd	sd	sd
Berguedà	385	445	509	1.293	163	235	762	1.300	39	35	16.978	14.691
Bages	315	253	1.250	4.100	181	238	1.340	1.820	16	109	29.500	22.160
Anoia	147	160	1.180	2.840	209	265	890	2.210	–	17	–	28.009
TOTAL PROV.	336	320	854	1.972	292	332	490	1.102	13	19	12.777	12.244

Font: Elaboració pròpia a base d'informació directa dels Ajuntaments.

efectius aplicats (1978: 15 % + 10 %; 1981: 20 %). Un cas atípic dins d'aquesta tendència decreixent en la incidència de les quotes és el dels municipis residencials, en els quals s'incrementa el tipus resultant del 0,62 % al 0,68 %. L'explicació d'aquest augment està en el pes elevat que les vivendes de renda limitada tenen en aquests municipis, i per tant en l'increment recaptatori que es dedueix de la reducció de les exempcions en aquest tipus d'habitatge.

Completant l'anàlisi de la gestió tributària, els quadres 21 i 22 indiquen els esforços realitzats pels Ajuntaments en el camí de corregir el desfasament d'alguns padrons de

contribuents. Pel que fa a la taxa d'escombraries, la revisió de les quotes és general a totes les comarques, per bé que els volums superiors tendeixen a situar-se en les de major concentració urbana (Barcelonès, Baix Llobregat, Vallès Occidental, Vallès Oriental). D'altra banda, la taxa per prestació del servei de clavegueram no presenta valors tan significatius, encara que la puja és comuna també a totes les comarques. L'impost sobre solars es configura com un clar instrument de política urbanística, perquè grava la no-edificació dels solars i dels terrenys urbanitzables. Les facilitats que a partir de 1978 es donen a nivell legal per a la

El balanç financer 1979-82 és globalment positiu però romanen problemes estructurals, que exigeixen una reforma i un nou plantejament del marc legal actual

QUADRE 22

Indicadors de gestió tributària. 1978, 1982.

Padrons – Impost de solars
– Taxa d'escombraries
– Taxa de clavegueram

Tipologies	Taxa d'exombreries				Taxa de clavegueram				Impost sobre els solars			
	Contribuents per 1000 h.		Quota per contribuent (ptes.)		Contribuents per 1000 h.		Quota per contribuent (ptes.)		Contribuents per 1000 h.		Quota per contribuent (ptes.)	
	1978	1982	1978	1982	1978	1982	1978	1982	1978	1982	1978	1982
Grans municipis	314	298	1.678	2.671	186	286	548	1.186	0,02	0,01	69.800	112.467
Cap. Comarcals	255	286	1.126	1.964	231	282	604	1.164	11	12	26.303	28.573
Mun. Agrícoles	336	443	1.245	2.875	295	397	577	1.329	179	326	1.217	7.851
Mun. industrials	326	326	727	2.102	251	334	480	1.411	8	22	3.342	6.336
Mun. residencials	273	348	919	1.707	198	289	359	755	6	10	10.927	12.411
Mun. turístics	672	568	714	1.512	612	566	452	956	4	33	14.210	11.662

Font: Elaboració pròpia a base d'informació directa dels Ajuntaments.

seva aplicació es conjuguen amb unes possibilitats més grans d'aquesta figura impositiva; el resultat d'això és la major importància que progressivament assoleix, tot i que la seva aplicació, en la formulació actual, no és encara generalitzada. Per una banda, el nombre de contribuents per 1.000 habitants puja en totes les tipologies excepte

en els grans municipis, en els quals l'existència de solars és baixa i es grava molt, i en les capitals comarcals, i cal també, destacar l'elevat nombre de contribuents dels municipis agrícoles. Pel que fa a la incidència de les quotes a pagar, aquestes creixen a gairebé totes les tipologies municipals a excepció dels municipis turístics. Els resultats

Depuradora d'aigües residuals a Gallifa (Vallès Occidental). (Foto: Ajuntament de Gallifa).

Hi ha hagut un augment apreciable de la pressió fiscal municipal en algunes comarques, però continua encara essent inferior a l'existent en altres països

QUADRE 23

Presupostos de liquidació de deutes
Segons dimensió i tipologia.

	A	B	C
Pressupostos liq. deutes 1978-80	62,3	25,2	27,5
Despeses corrents 1978			
	Grans municipis	Capitals comals	Agrícoles Industrials Residencials Turístics
Pressupostos liq. deutes 1978-80	66,5	39,1	- 14,9 34,3 10,6
Despeses corrents 1978			

Font: Elaboració pròpia a base d'informació directa dels Ajuntaments.

QUADRE 24

Grau d'endeutament (segons dimensió)

	Càrrega financera/hab.			Endeutament/hab.	Pressió fiscal diferida
	1978	1981	1982(1)	1982	(% d'endeutament s/renda disp.) 1982
A	359	1.194	1.809	10.045	2,7
B	249	866	1.751	8.177	2,2
C	237	1.068	1.782	8.113	2,0

(1) C.F. corregida (inclou les anualitats previstes per als crèdits concedits fins a 31/XII/82).
Font: Elaboració pròpia a base d'informació directa dels Ajuntaments.

QUADRE 25

Grau d'endeutament (segons tipologia)

	Càrrega financera/hab.			Endeutament/hab.	Pressió fiscal diferida
	1978	1981	1982(1)	1982	(% d'endeutament s/renda disp.) 1982
Grans municipis	363	1.234	1.870	10.214	2,8
Capitals comarcals	290	1.228	2.000	8.914	2,5
Agrícoles	166	682	1.281	5.870	- (2)
Industrials	172	577	1.246	5.529	1,5
Residencials	287	894	1.800	9.351	2,6
Turístics	244	927	1.724	8.599	1,7

(1) C.F. corregida (inclou les anualitats previstes per als crèdits concedits fins a 31/XII/82).
(2) No es disposa de dades renda en aquests municipis.
Font: Elaboració pròpia a base d'informació directa dels Ajuntaments.

QUADRE 26

Fonts d'endeutament municipal. 1982.
Segons dimensió (percentatges)

	Banc de Crèdit Local	Conveni Caixes-Generalitat	Caixes	Emissió de deute municipal	Altres
A	61,6	19,9	12,3	5,2	1,0
B	38,5	30,7	25,7	4,2	0,9
C	45,1	37,6	17,1	-	0,2

Font: Elaboració pròpia a base d'informació directa dels Ajuntaments.

L'augment dels ingressos municipals en el període 1978-82 per habitant supera el creixement de l'índex de preus al consum, però es consolida alhora la desigualtat financera

d'aquesta superior pressió de l'impost es palesa bàsicament en el decreixement del nombre de contribuents, suara esmentat, dels grans municipis i de les capitals comarcals, que per altra banda són els que assoleixen quotes més elevades per contribuent.

Endeutament municipal

La segona conseqüència de la debilitat dels ingressos i de la necessitat d'invertir ha estat, durant el període 1978-1982, l'augment dels graus d'endeutament municipal. El recurs al crèdit complementa així les disponibilitats dels Ajuntaments i els eixampla el marge d'actuació.

El quadre n.º 23 assenyala com durant els anys 1979 i 1980 s'executen un volum important de pressupostos de liquidació de deutes que cancel·len en bona part els deutes dels Ajuntaments a mitjans 1979. És

destacable la incidència més gran que tenen als grans municipis, fet estretament relacionat amb els forts nivells de resultes de despesa que presentaven l'any 1978 (vegeu quadre n.º 18), tot i tenir en compte el sanejament que suposà que gran part dels deutes municipals s'haguessin liquidat prèviament a l'inici de la política d'endeutament municipal que tot seguit s'exposa.

L'endeutament és més elevat als municipis de major dimensió i a les capitals comarcals, municipis residencials i municipis turístics. Tal com mostra el quadre n.º 25, la política d'endeutament s'acentua l'any 1981 i es completa amb elevats increments durant l'exercici de 1982. La part fonamental d'aquesta xifra d'endeutament es dirigeix a nodrir projectes d'inversió i, per tant, els municipis amb majors deficients col·lectius i superiors exigències de prestació de serveis són aquells on l'endeutament és més alt. L'indicador de pressió fiscal diferida és més significatiu, lògicament, als municipis més endeutats. L'excepció dels turístics s'explica per nivells, tal vegada, comparativament més elevats de renda i d'ingressos ordinaris per càpita del pressupost.

Els augments en el recurs a l'endeutament que s'han observat són induïts per la rigidesa, ja comentada, dels ingressos municipals. Això no obstant, l'obtenció de préstecs comporta assumir uns compromisos que variaran segons les condicions de la concessió. En aquest sentit, el Banc de Crèdit Local té clars avantatges respecte als altres organismes, però la dificultat en l'obtenció dels crèdits fa que els Ajuntaments tendeixin a diversificar les fonts d'endeutament. Segons el quadre n.º 26, la utilització dels préstecs del Banc de Crèdit Local és important especialment en els grans municipis. Aquest fet s'explica pel major volum de pressupostos de liquidació de deutes (finançats bàsicament pel B.C.L.) i per les xifres elevades dels principals dels crèdits, element que incentiva clarament la millora en les condicions. Pel que fa a les dimensions inferiors, més del 50 % dels recursos crediticis municipals provenen de les caixes d'estalvi. En aquest sentit, cal destacar la incidència que en els petits municipis té el conveni Generalitat de Catalunya-Caixa d'Estalvis.

Construcció d'un mur de contenció a Navàs (Bages). (Foto: Servei de Cooperació Municipal).

La consolidació de la desigualtat territorial de la capacitat financera és un aspecte que cal destacar en els ingressos municipals durant el període estudiat

QUADRE 27

Fons d'endeutament municipal. 1982.
Segons tipologia (percentatges).

	Banc de Crèdit Local	Conveni Caixes-Generalitat	Caixes	Emissió de deute municipal	Altres
Grans municipis	62,3	19,9	11,5	5,8	0,5
Capitals comarcals	45,5	23,0	22,6	7,7	1,4
Agrícoles	25,0	—	75,0	—	—
Industrials	32,9	47,8	15,7	—	3,6
Residencials	45,5	34,0	20,3	—	0,2
Turístics	32,2	48,5	19,3	—	—

Font: Elaboració pròpia a base d'informació directa dels Ajuntaments.

L'anàlisi segons tipologies municipals completa el que fins ara s'ha vist. La primera columna del quadre n.º 27 mostra com la utilització dels crèdits del Banc de Crèdit Local és important també a les capitals comarcals i als municipis residencials. La segona columna assenyala la gran importància que el conveni amb les caixes ha tingut bàsicament a les poblacions turístiques o eminentment industrials.

Un element important en l'obtenció dels recursos són les emissions de deute municipal. En aquest sentit, és un aspecte remarcable l'existència d'emissions de deute a Vilafranca del Penedès (75 milions) i a Igualada (175 milions), tenint en compte la tradicional concentració d'aquesta font als grans municipis.

En definitiva, la dotació de recursos per abastir els projectes d'inversió es fonamenta en l'obtenció de crèdits. A partir d'aquesta exigència, la disponibilitat per raó de les inversions obligatòries de préstecs per part de les caixes d'estalvi explica la creixent importància d'aquesta font d'endeutament municipal, malgrat les condicions relativament menys favorables.

IV. CONSIDERACIONS FINALS

Els primers consistoris democràtics (1979-1983) s'han caracteritzat, pel que fa referència a les finances municipals, per dur a terme una tasca de sanejament i millora de la gestió tributària i administrativa que ha estabilitzat la situació financera municipal —la qual havia arribat a un punt crític durant el període d'interinitat 1975-1978— i ha permès

frenar el procés de progressiu deteriorament, que s'estava accelerant.

Aquesta actuació s'ha materialitzat no a través de la reforma en profunditat de les finances municipals —inajornable en el nou disseny territorial de l'Estat, encara que durant aquesta etapa ha cedit la prioritat, probablement d'una manera inevitable, a altres qüestions—, sinó de l'aprovació de disposicions concretes que han pretès solucionar amb caràcter urgent alguns dels principals problemes existents.

Fonamentalment, aquestes disposicions han operat en dues direccions. En primer lloc, en una línia de sanejament financer, a través dels pressupostos de liquidacions de deutes, que han permès regularitzar la situació real de les obligacions municipals i han proporcionat instruments de finançament especialment favorables en virtut de les condicions dels crèdits concertats amb el Banc de Crèdit Local, i de les subvencions a càrrec dels Pressupostos Generals de l'Estat. En segon lloc, en una línia d'increment de la capacitat financera dels municipis, davant d'una situació d'insuficiència apremiant. En aquesta línia s'han adoptat dos tipus de mesures diferents. Per una banda, s'han incrementat les subvencions procedents de l'Estat, instrumentades de manera canviant al llarg del període com a participacions en els impostos estatals, amb una tendència a augmentar en importància. Per una altra banda, s'han reformulat elements tributaris d'alguns impostos locals. En aquest sentit, resulta especialment significatiu el pas a titularitat municipal de la Contribució Territorial Urbana i de la Llicència Fiscal, junt amb algunes modificacions (revaloració de

La Contribució Territorial Urbana és el concepte més important de la imposició directa i assoleix els nivells més elevats a les comunitats turístiques

les bases de la urbana, increment de les tarifes de la llicència fiscal, i altres) que han tendit, encara que molt parcialment, a configurar el quadre dels impostos locals en la direcció en què ho haurà de fer la futura legislació estructuradora d'aquesta matèria. Aquestes modificacions concretes del marc legal i els mèrits d'una gestió democràtica adequadament fiscalitzada pels òrgans representatius dels municipis permeten formular un balanç globalment positiu del període 1979-1982, des del punt de vista financer. Tanmateix, el procés de redreçament tot just s'ha iniciat i continuen presents problemes estructurals que faran necessari abordar la reforma en profunditat en l'immediat futur.

En realitzar una reflexió sobre les característiques més destacades de la situació hisendística i financera dels municipis de la província de Barcelona (excloent-ne Barcelona-ciutat) a l'any 1982, en la perspectiva de la seva evolució des de 1978, cal centrar l'atenció en els aspectes que s'han considerat essencials al llarg de l'estudi.

Durant el període 1978-1982, els ingressos ordinaris per càpita dels Ajuntaments de la província de Barcelona (excloent-ne el de Barcelona-ciutat) han experimentat una expansió molt forta, que ha fet que en la majoria de comarques s'assolissin ritmes de creixement (expressats en percentatges de variació anual acumulativa) de l'ordre del 26-28 % -amb l'excepció del Bages i el Garraf, on les taxes de variació han estat per sobre el 30 %-, molt superiors al dels preus, que en el mateix període s'ha situat en el 15,05 %.

Aquest increment s'ha produït en forma generalitzada, encara que obeint a causes diferents en les diverses comarques. En les més properes a l'àrea de Barcelona-ciutat, i més industrialitzades, com Baix Llobregat, Barcelonès, Maresme, Vallès Occidental, Vallès Oriental, i també a Osona, les transferències procedents de l'Estat han experimentat un fort augment i han incrementat el seu pes estructural en xifres de l'ordre de 10-13 punts percentuals. En canvi, els tributs propis (impostos més taxes) per càpita han mostrat una expansió solament moderada, d'entorn del 14-17 % en

el període 1978-1981, similar al ritme de creixement dels preus (15,28 % durant els mateixos anys). Per contra, a les comarques del Garraf, Alt Penedès, Berguedà, Bages i Anoia el pes de les subvencions procedents de l'Estat, encara que també ha augmentat, ho ha fet menys acusadament. Aquest fet significa que també en aquest cas el ritme de creixement d'aquest capítol d'ingressos ha estat el més important, si bé, a diferència de les altres comarques, els tributs propis per càpita han mostrat durant el període 1978-1981 un ritme d'expansió accentuat, que cal situar en percentatges del 25-30 %, molt superiors als dels preus. L'increment dels ingressos ordinaris per càpita, en termes reals, dels municipis de la província de Barcelona respon, doncs, a la tendència generalitzada a l'increment de les subvencions estatals, però aquests recursos no reverteixen uniformement en tots els municipis, i molts d'ells han de recórrer a augments substancials de la tributació pròpia per atendre les seves necessitats de despesa.

Aquest fet s'ha traduït, en general, en un augment apreciable de la pressió fiscal municipal durant el període en algunes comarques, encara que aquesta pressió continua essent sensiblement inferior a l'existent en altres països i, en general, els augments d'ingressos responen més a les transferències estatals que no a l'esforç fiscal propi. Els augments de pressió fiscal responen, d'altra banda, a una lògica que cal considerar natural, en la mesura que les comarques amb uns majors ingressos tributaris per càpita tendeixen a ser les que suporten una major pressió fiscal, i les que disposen de menors ingressos tributaris les que suporten una inferior pressió fiscal.

Tanmateix, aquest fet, que indica que actualment no hi ha comarques que realitzin un esforç fiscal comparativament elevat per obtenir recursos comparativament reduïts, no garanteix que les comarques amb renda més alta apliquin superiors pressions fiscals. De fet, aquesta circumstància no es produeix, i així Alt Penedès, Anoia i Osona (les tres comarques amb superior renda per càpita segons les nostres estimacions) estan en el grup mitjà o baix quant a pressió fiscal, mentre que el Baix Llobregat (desena de les

Pel que fa a l'import de circulació, la no-correcció de les tarifes i l'estancament de la població i del parc de vehicles, són la base de l'evolució negativa del concepte

onze comarques quant a renda per càpita) aplica una pressió fiscal que cal considerar elevada.

Tal vegada, per tant, cal cercar la causa de majors pressions fiscals en altres factors i, molt especialment, en el caràcter residencial o turístic dels municipis (que comporta l'existència de nivells elevats de base imposable en la Contribució Territorial Urbana i en nombroses taxes) i en la seva condició de capitalitat comarcal, que obliga a la prestació d'un conjunt de serveis als beneficiaris dels quals s'estenen més enllà dels límits estrictes del territori sota jurisdicció municipal.

L'augment dels ingressos municipals per càpita i de la pressió fiscal ha anat acompanyat, i així cal assenyalar-ho, d'una tendència clarament apreciable a l'agreujament de les desigualtats entre els recursos disponibles per càpita als municipis de les diferents comarques. Pel que fa als ingressos ordinaris totals per càpita, el coeficient de dispersió ha passat entre 1978 i 1982 de 0,0936 a 0,1157, i el rang entre les comarques extremes d'1,3376 a 1,4433. La desigualtat és més acusada, i també s'ha accentuat, si hom pren en consideració exclusivament els ingressos tributaris. En aquest cas el coeficient de dispersió passa del 0,1348 al 0,1628 entre 1978 i 1981, i el rang de variació d'1,5256 a 1,5928. Pot afirmar-se per tant, que si bé és cert que les subvencions procedents de l'Estat tendeixen a atenuar les desigualtats intermunicipals, aquestes són importants malgrat el seu efecte i, a més, han tendit a accentuar-se al llarg del període analitzat.

Parcialment, la causa de la desigual capacitat financera resideix, com s'ha vist en el cas dels ingressos tributaris, en les diferències en la pressió fiscal aplicada. També aquesta és la causa fonamental de les diferències quant a ingressos ordinaris totals disponibles per càpita, ja que existeix una estreta relació entre ambdues magnituds. El fet significa que d'alguna manera no es desmenteix que les subvencions procedents de l'Estat no contribueixin al compliment del principi que un sistema d'igualació ha de tendir a garantir que aplicant la mateixa pressió fiscal a les seves bases imposables tots els municipis puguin obtenir uns recursos per càpita

similars, deixant a la discreció de cada municipi la possibilitat d'incrementar o reduir aquests ingressos aplicant una pressió fiscal superior o inferior.

Encara que també és cert que les fortes diferències de recursos disponibles a nivell comarcal (17.367 ptes. per habitant a Garraf, per 12.033 ptes al Berguedà, l'any 1982) i el fet que aquestes diferències tendrien a agreujar-se en cas de realitzar la comparació entre municipis no agregats, indueixen a creure que la causa de les desigualtats no resideix únicament en l'esforç fiscal diferencial i que situacions desiguals de base imponible per càpita en les diferents comarques i àrees territorials hipotequen en excés els recursos disponibles dels municipis, sense que els sistemes d'anivellament existents siguin suficients per solucionar el problema.

A manera de resum d'aquest conjunt de reflexions relacionades amb l'evolució dels ingressos ordinaris dels municipis de la província de Barcelona en el període 1978-1982, sembla que es poden apuntar, doncs, quatre grans característiques: en primer lloc, fort increment dels ingressos per càpita en termes reals; en segon lloc, increment de la dependència financera respecte de l'Estat; en tercer lloc, augment de la desigualtat quan a capacitat financera; i, en quart lloc, increment de la pressió fiscal local. Les tres darreres característiques tenen —com s'ha posat en relleu— un fil conductor comú, en la mesura que l'augment de les subvencions es distribueix desigualment i afavoreix, en especial, els municipis amb menys ingressos propis, sense que aquest fet aconsegueixi invertir la tendència a una major desigualtat que sembla manifestar-se. Encara que el major nivell d'ingressos ordinaris ha servit per afrontar, bàsicament, un major volum de despeses corrents, i només indirectament per finançar un major volum d'inversió, la principal característica que cal destacar, pel que fa a l'evolució del conjunt de despeses municipals durant el període 1978-1982, és la tendència a l'augment del ratio inversió/despeses corrents observable en la totalitat de les comarques de la província de Barcelona. Si a aquest fet s'uneix la constatació de l'alta taxa de variació de les despeses corrents per

La problemàtica del finançament dels serveis és més greu en els municipis industrials, perquè normalment es troben en un procés de creixement més accelerat

càpita (similar a la dels ingressos) es pot concloure que el ritme d'increment de la inversió per càpita, en termes reals, ha estat realment significatiu durant aquest període, especialment en municipis petits i mitjans, que partien d'un nivell més reduït.

Tanmateix, aquest fet ha tingut com a contrapartida una alteració substancial de l'estructura del finançament de la inversió, en detriment de l'estalvi procedent del pressupost ordinari. Globalment s'ha produït una reestructuració profunda en la mesura que la principal font de finançament ha passat a ésser l'endeutament, quan l'any 1978 ho eren les aportacions amb càrrec als pressupostos ordinaris. Complementàriament, en determinats tipus de municipis han assolit gran importància les contribucions especials i les subvencions, que tenien poc relleu a l'inici del període. El fort increment de l'endeutament tindrà (i ja comença a tenir) una especial repercussió en el pressupost ordinari, en el qual s'ha incrementat apreciablement el pes de la càrrega financera

sense excepcions en les diferents comarques.

L'augment de l'endeutament ha estat, doncs, sensible i és atribuïble, en bona part, al finançament d'un major volum d'inversió, encara que també —com es veurà— als pressupostos de liquidació de deutes, finançats en part amb crèdits amortitzables amb càrrec als pressupostos generals de l'Estat. En qualsevol cas, l'any 1982 el volum de deute per càpita se situa en els grans municipis per sobre de les 10.000 ptes. per habitant, i en les capitals comarcals, els municipis residencials i els turístics entre les 8.500 i les 9.500 ptes. per habitant, el que suposa una pressió fiscal diferida de l'ordre de 2,5-3,0 %.

La font fonamental del finançament de l'endeutament municipal continua essent el crèdit del Banc de Crèdit Local, que suposa més del 60 % en els grans municipis i entre el 30 % i el 45 % en la major part dels altres. Nogensmenys, s'ha produït un important procés de diversificació de les fonts de crèdit

Esparreguera i Olesa de Montserrat (Baix Llobregat). (Foto: SALMER).

Pobles turístics, capitals comarcals i municipis residencials són per aquest ordre els territoris municipals on la tipologia fa veure que hi ha una major pressió fiscal

gràcies a l'augment molt apreciable del concedit per les caixes d'estalvi —especialment en el marc del conveni Generalitat-Caixa— i, també, a la tendència a estendre's com a forma de finançament l'emissió de deute, fins ara molt circumscrita als grans municipis.

La despesa corrent; d'altra banda, ha mostrat un ritme de variació similar al dels ingressos corrents. La desigualtat en la seva localització té, doncs, un paral·lel gairebé directe amb l'anàlisi anteriorment, que es tradueix, en una valoració tipològica (prescindint dels municipis agrícoles amb un volum de despesa molt inferior a la mitjana), en el fet que en els municipis turístics el volum de despesa per càpita és superior en un 46,12 % al dels grans municipis. Això s'agreuja pel fet que aquests grans municipis i les capitals comarcals han de realitzar despeses relativament importants en serveis d'àmbit territorial no estrictament municipal (com posa en relleu el pes de les funcions de serveis generals i d'educació en la distribució funcional de la despesa d'aquests municipis).

Resumint, doncs, les principals característiques de l'evolució de la despesa corrent i de les inversions i el seu finançament durant aquest període, poden assenyalar-se com a més destacades les quatre característiques següents: en primer lloc, fort increment de la inversió en el conjunt de despeses; en segon lloc, reestructuració dels mecanismes de finançament de la inversió, en detriment de les aportacions procedents del pressupost ordinari i en benefici de l'endeutament, fet que s'ha traduït en un major pes de la càrrega financera en el pressupost ordinari; en tercer lloc, diversificació de les fonts de crèdit, amb pèrdua de pes del procedent del Banc de Crèdit Local i increment del de les caixes d'estalvi; i, en quart lloc, i pel que fa a la despesa corrent, fortes desigualtats entre els diferents tipus de municipis, tant en volum com en especialització funcional.

El període 1979-1982 ha estat caracteritzat com a etapa de restabliment dels equilibris financers bàsics dels governs municipals i de sanejament financer i millora de la gestió. En aquest terreny, doncs, tant com en els analitzats fins ara, cal posar l'èmfasi en valorar l'acció de govern dels

primers consistoris democràtics, que s'ha desenvolupat en tres eixos fonamentals: sanejament financer, a través de la política de liquidació de deutes; millora de la gestió pressupostària, a través d'una política de millora de la capacitat recaptatòria i de materialització dels pagaments, i millora de l'administració tributària a través, fonamentalment, del perfeccionament i l'actualització dels padrons de bases imposables i dels censos de contribuents dels diferents impostos i taxes.

La pretensió de regularitzar la situació financera ha estat una de les constants que ha caracteritzat el període de la transició. En diverses ocasions, des de 1976, s'ha aprovat la possibilitat de realitzar pressupostos de liquidació de deutes que, fonamentalment, permetessin sanejar financerament els pressupostos, evitant haver d'arrossegar obligacions pendents de pagament, obligacions reals no pressupostades i ingressos pendents de liquidar incobrables.

Com a instruments de sanejament, aquests pressupostos haurien d'anar acompanyats, per tal de manifestar-se eficaços, d'una

Cerdanyola del Vallès (Vallès Occidental).
(Foto: ECSA-Rambol).

La primera característica de la despesa corrent és la desigualtat intercomarcal, especialment observable en les comarques del Baix Llobregat, Barcelonès, Vallès Occidental, Osona i Berguedà

millora de la gestió pressupostària, que a continuació s'analitzarà. Tanmateix, tot i que no era una condició necessària i suficient, cal admetre que es tractava d'una condició necessària si s'havia d'evitar que els Ajuntaments es trobessin davant d'un procés d'endeutament acumulatiu causat pel déficit del pressupost d'operacions corrents. Els pressupostos de liquidació de deutes han assolit una notable importància en els grans municipis, on el volum de deute liquidat els anys 1978-1980 ha suposat el 66,5 % de la

despesa corrent de l'any 1978, i també en les capitals comarcals i els municipis residencials, on aquest percentatge s'ha situat, respectivament, en el 39,1 % i el 34,3 %.

La millora de la gestió pressupostària és un complement indispensable tant de la política de sanejament financer que s'acaba de valorar com de la política de perfeccionament de l'administració tributària. Aquesta millora s'ha de traduir, tant pel cantó dels ingressos com pel de les despeses, en tres línies:

Martorell (Baix Llobregat). (Foto: SALMER).

Pel que fa al deute, es manifesta en el període estudiat de quatre anys la caiguda en la importància de l'endeutament municipal en els municipis petits

ajustament entre quantitats previstes i liquidades; ajustament entre quantitats liquidades i recaptades i pagades, i progressiva eliminació del pes de les resultes. En aquestes diferents direccions, sobretot en les dues últimes, pot considerar-se que el balanç dels primers consistoris democràtics és positiu. L'ajustament entre les quantitats previstes i les liquidades ha estat menys satisfactori, en bona part a causa dels canvis en el marc legal que han conduït a modificacions, especialment en el volum d'ingressos, no previsibles en iniciar-se el cicle pressupostari.

En els grans municipis, els residencials i els industrials, pel que fa als ingressos, i en el conjunt, pel que fa a les despeses, és ostensible la millora del ratio entre les magnituds recaptades (o pagades) i les liquidades, la qual cosa indica una major eficàcia de l'administració tributària i de la intervenció municipal en les seves funcions. Concretament, el percentatge de cobertura supera, l'any 1981, el 70 % en gairebé tots els casos, mentre que l'any 1978 mostrava valors sensiblement més reduïts, especialment pel que fa a les despeses. De la mateixa manera, resulta apreciable la disminució del ratio de resultes liquidades sobre ingressos i despeses corrents al llarg del període 1978-1981. El fet, en si positiu, no ha d'amagar tanmateix l'elevat pes que encara tenen aquestes partides, que solament continuarà disminuint amb una política de recaptació de resultes tal vegada més decidida.

El tercer eix de la política de sanejament financer i de millora de la gestió ha estat el perfeccionament de l'administració tributària. Les accions empreses en aquesta línia resulten fonamentals com a infraestructura material necessària a l'hora d'emprendre qualsevol política de reforma de les finances locals. Fonamentalment, s'han centrat a completar els censos de contribuents i a actualitzar –i revisar en alguns casos– les bases imposables de determinats tributs. En el primer sentit, els censos de contribuents de la Contribució Territorial Urbana, l'impost de solars i les taxes d'escombraries i clavegueram mostren increments apreciables a gairebé totes les comarques durant el període analitzat. Pel que fa a la urbana, que

resulta especialment important, s'hi han produït augments en totes les comarques que se situen, en general, a l'entorn del 15-20 %, amb percentatges més elevats al Baix Llobregat, que assoleix una xifra del 52,36 % i un nombre de 419 contribuents per 1.000 habitants, superior clarament al de les altres comarques. També el valor cadastral per contribuent al Baix Llobregat és superior al d'altres comarques, amb un fort increment durant el període.

Aquestes circumstàncies sembla que posen en relleu que les revisions i actualitzacions de cadastres han permès un millorament de les bases desigualment repartit, que pot repercutir en increments de pressió fiscal en zones de baixa renda, la qual cosa fa aconsellable que, fins que no s'hagi aconseguit una major homogeneïtat en la valoració de les bases en les diferents zones, s'utilitzin com a indicadors de capacitat, a efectes de sistemes d'anivellament, magnituds comparativament més fiables, com les estimacions de renda disponibles.

En resum, doncs, són quatre les característiques fonamentals que cal destacar com a notes predominants de l'actuació financera municipal en el camp de la gestió pressupostària i tributària: en primer lloc, política de sanejament financer, a través dels pressupostos de liquidació de deutes; en segon lloc, millora de la gestió pressupostària quant a ajustament entre xifres liquidades i xifres recaptades o pagades; en tercer lloc, tendència a la progressiva pèrdua de pes de les resultes, i, en quart lloc, millora de l'administració tributària amb l'actualització de censos i padrons.

Amb aquest conjunt de consideracions finalitza aquesta aproximació a l'anàlisi de les finances municipals dels primers consistoris democràtics, durant el període-marc 1979-1982. Com s'ha repetit, el balanç és globalment positiu. Tanmateix, és evident l'existència d'importants problemes avui encara pendents, que fan inevitable una reforma del marc regulador de les finances locals en el futur immediat. Encara que el present estudi no té per objecte assenyalar les línies d'aquesta reforma, tal vegada pot ser d'alguna utilitat en la tasca de reflexió i propostes que indubtablement caldrà dur a terme.

Annex Estadístic

El present annex estadístic presenta, en milers de pessetes, els totals per capítols d'ingressos i de despeses corrents en els anys 1978, 1981 i 1982. Les dades dels dos primers anys es corresponen amb les liquidacions dels pressupostos ordinaris, mentre que per a 1982 s'ofereixen les xifres del pressupost preventiu. Previament, però, s'han efectuat tres modificacions en l'estructura pressupostària de 1978 per homogeneïtzar-la amb l'actualment vigent.

a) Del capítol de transferències corrents d'ingressos s'han deduït les participacions en la C.T.Urbana i en la Llicència Fiscal de l'Impost Industrial, que s'han

agregat al capítol d'impostos directes.

b) El capítol tercer d'ingressos (taxes i altres ingressos) inclou el total del capítol VII (eventuals i imprevistos), deduïdes prèviament les operacions de Tresoreria.

c) Pel que fa a les despeses, en del capítol de personal s'inclou també les de les classes passives. Complementàriament a l'annex estadístic sobre ingressos i despeses ordinàries es presenten els mapes XII i XIII amb els indicadors de pressió fiscal municipal i d'ingressos per habitant, prou representatius de la posició relativa dels 59 municipis de la mostra.

Cabera de Mar i Mataró (Maresme). (Foto: SALMER).

Ingressos ordinaris per capitols. (En milers de pessetes)

Liquidació 1978 i 1981
Previsió 1982

1. BAIX LLOBREGAT

Municipis	Impostos directes		Impostos indirectes		Taxes		Transferències corrents		Total ingressos corrents	
	1978	1981	1978	1981	1978	1981	1978	1981	1978	1981
Molins de Rei	37.585	66.273	85.482	11.043	16.585	19.167	34.197	78.988	96.610	104.149
Viladecans	63.674	146.247	157.287	15.562	26.267	24.630	33.895	91.072	83.360	174.899
El Prat	120.913	221.252	255.491	33.004	50.377	56.414	86.184	180.544	190.620	294.188
Gavà	75.579	124.349	135.221	17.846	22.898	32.500	78.357	106.829	108.439	207.173
Sant Vicenç dels Horts	27.020	46.477	76.649	8.766	10.434	12.625	30.666	76.447	89.743	82.984
Sant Joan Despí	81.012	93.683	114.355	13.931	19.219	22.870	33.981	90.472	103.573	152.949
Sant Andreu de la Barca	9.886	38.524	56.521	3.963	7.391	8.700	20.863	47.376	49.118	49.067
Castelldefels	69.821	173.372	277.367	12.383	18.327	26.241	62.625	134.400	115.327	167.553
Esparraguera	16.100	34.479	-	4.771	6.484	-	17.136	34.343	-	46.646
Marorell	55.398	103.928	138.208	10.569	15.689	13.651	61.964	96.226	100.982	142.404
Olesa	24.796	36.162	52.000	5.898	9.866	10.018	14.689	29.168	29.397	56.764

2. BARCELONÈS

Municipis	Impostos directes		Impostos indirectes		Taxes		Transferències corrents		Total ingressos corrents	
	1978	1981	1978	1981	1978	1981	1978	1981	1978	1981
L'Hospitalet	497.815	989.695	1.289.200	156.283	204.550	269.800	464.528	898.533	861.189	1.466.742
Esplugues	162.317	214.485	263.350	25.258	37.595	53.310	75.237	120.725	190.708	305.305
Santa Coloma	102.443	354.422	448.655	46.134	74.381	83.002	135.412	237.052	275.259	447.553
Sant Adrià	120.965	153.061	268.555	17.668	27.602	33.500	56.804	107.759	108.195	229.473
Sant Just	59.299	109.125	112.762	7.451	10.113	13.760	38.327	50.371	49.031	114.846

Ingressos ordinariis per capitols. (En milers de pessetes)

Liquidació 1978 i 1981

Previsió 1982

3. MARESME

	Municipis			Impostos directes			Impostos indirectes			Taxes			Transferències corrents			Total ingressos corrents		
	1978	1981	1982	1978	1981	1982	1978	1981	1982	1978	1981	1982	1978	1981	1982	1978	1981	1982
Mataró	223.115	433.833	545.150	46.633	89.283	120.000	175.700	251.973	282.140	97.277	379.400	423.396	545.142	1.207.886	1.434.796			
Premià de Mar	32.705	85.198	87.266	8.421	11.393	14.320	45.947	74.806	78.194	14.513	69.051	83.316	101.935	242.694	263.996			
El Masnou	31.655	47.962	63.620	7.399	12.043	13.902	37.879	63.774	68.319	8.358	38.770	51.021	86.693	170.951	203.997			
Pineda de Mar	24.631	61.304	68.089	5.857	8.614	12.703	17.594	66.931	63.938	8.143	35.981	41.270	56.272	178.387	187.000			
Malgrat	27.669	60.611	64.958	4.964	10.874	10.901	11.765	23.182	23.578	7.621	35.752	39.547	52.528	130.815	139.048			
Calella	24.074	26.335	37.078	7.347	18.835	21.052	42.810	76.041	107.716	7.669	42.337	51.192	83.635	165.308	219.038			
Arenys de Mar	26.785	36.102	49.687	4.884	9.335	15.563	26.696	65.634	70.472	7.732	30.782	41.933	66.699	146.551	180.016			
Vilassar de Mar	17.911	55.230	70.348	5.703	8.146	11.400	23.753	39.926	34.355	6.231	27.796	33.433	53.949	131.526	149.989			
Vilassar de Dalt	10.679	32.045	36.692	2.393	2.946	3.681	8.821	21.486	20.352	3.261	13.644	19.418	25.170	70.658	81.346			
Premià de Dalt	12.575	24.972	27.302	1.933	2.902	3.837	9.951	21.189	24.288	3.245	10.235	18.413	28.197	61.345	76.940			
Altea	8.485	35.913	31.985	1.728	2.266	2.600	7.400	14.347	15.716	1.949	7.756	9.899	20.003	61.263	61.000			

4. VALLÈS OCCIDENTAL

Municipis	Impostos directes			Impostos indirectes			Taxes			Transfències corrents			Total ingressos corrents		
	1978	1981	1982	1978	1981	1982	1978	1981	1982	1978	1981	1982	1978	1981	1982
Castellbisbal	14.749	22.783	32.160	2.493	2.965	3.615	8.045	26.755	40.969	1.841	8.246	11.943	27.425	64.089	90.188
Sentmenat	7.481	22.515	22.128	1.837	2.402	2.417	5.112	12.165	16.599	2.651	8.994	10.756	17.169	46.318	52.000
Castellar	29.667	49.382	60.458	5.455	7.157	8.296	13.534	38.385	50.590	7.309	28.441	38.674	56.014	126.992	152.869
Sra. Perpètua	42.966	60.466	81.154	6.475	9.736	10.303	27.655	61.456	66.984	12.352	42.570	47.759	90.736	175.112	206.950
Ripolllet	41.139	64.942	100.772	12.071	18.843	20.485	41.281	46.486	43.273	23.702	97.277	107.114	118.225	248.284	304.244
St. Cugat	82.646	179.173	252.199	17.007	27.511	29.854	82.396	82.300	109.908	25.976	114.846	132.732	209.540	410.697	531.147
Cerdanyola	105.046	150.844	168.788	18.553	32.774	36.925	58.364	96.777	119.854	31.266	102.914	208.568	214.207	383.884	541.680
Terrassa	315.601	593.189	899.337	85.454	123.068	156.447	233.943	409.317	455.071	128.863	714.919	759.826	766.413	1.875.879	2.296.445
Sabadell	292.462	723.991	726.004	112.450	141.648	128.301	274.554	439.303	595.681	214.387	735.853	929.724	902.659	2.067.852	2.379.728
Rubi	59.074	95.208	164.798	15.612	27.529	28.851	63.423	123.200	125.078	34.275	158.483	182.876	172.933	405.321	502.279
Montcada	75.013	103.316	232.400	9.192	18.314	26.275	19.868	55.864	100.305	37.603	78.420	105.019	141.882	258.893	465.700

Ingressos ordinaris per capítols. (En milers de pesetes)

Liquidació 1978 i 1981
Previsió 1982

5. VALLÈS ORIENTAL

Municipis	Impostos directes			Impostos indirectes			Taxes		Transferències corrents			Total ingressos		
	1978	1981	1982	1978	1981	1982	1978	1981	1978	1981	1982	1978	1981	1982
Canovelles	9.649	27.457	34.790	5.361	8.573	11.312	21.144	37.208	10.337	32.538	45.005	46.568	106.990	129.858
Granollers	103.758	226.398	284.750	31.225	55.545	64.900	135.143	185.072	31.692	134.681	191.373	302.257	613.187	760.870
La Llagosta	-	26.305	42.552	-	8.893	11.656	-	49.453	-	40.118	47.204	-	125.766	165.869
Mollet	68.598	113.477	140.692	18.205	28.251	32.000	63.936	135.998	25.614	129.551	151.687	176.983	411.970	481.649
Montornès	25.655	61.984	76.224	4.815	7.049	7.320	8.813	40.667	6.485	27.402	41.943	47.630	178.978	172.200
St. Celoni	21.656	41.080	58.624	4.280	10.256	11.211	15.558	30.676	7.853	32.300	43.670	49.713	115.443	150.970

6. OSONA

Municipis	Impostos directes			Impostos indirectes			Taxes		Transferències corrents			Total ingressos corrents		
	1978	1981	1982	1978	1981	1982	1978	1981	1978	1981	1982	1978	1981	1982
Manlleu	26.504	49.588	64.631	10.296	10.293	11.995	23.325	44.595	13.263	44.601	56.076	73.858	151.375	173.679
Torelló	14.257	30.146	41.140	5.428	7.715	8.500	14.418	31.171	8.368	32.709	38.500	42.813	102.106	118.998
Vic	65.231	124.987	133.000	22.877	27.809	40.700	68.407	97.901	29.968	105.593	133.626	186.975	360.443	420.998
St. Martí de Centelles	1.082	1.225	1.969	259	350	347	653	1.525	951	2.960	2.161	2.950	6.062	6.100

Ingressos ordinaris per capítols. (En milers de pessetes)

Liquidació 1978 i 1981

Previsió 1982

**7. ALT PENEDE'S
GARRAF**

Municipis	Impostos directes			Impostos indirectes			Taxes			Transferències corrents			Total ingressos corrents		
	1978	1981	1982	1978	1981	1982	1978	1981	1982	1978	1981	1982	1978	1981	1982
Gelida	7.731	38.180	22.523	1.802	2.165	2.561	10.575	15.851	17.206	2.167	8.627	10.886	22.306	65.335	53.556
Sant Llorenç	1.881	3.365	3.914	545	757	820	1.223	2.534	4.376	689	2.529	2.790	4.339	13.591	12.000
Sant Sadurní	14.610	21.875	38.026	4.322	8.492	9.525	14.302	21.196	33.082	9.229	24.377	31.200	42.501	75.940	80.698
Vilafranca	43.682	68.091	104.839	18.814	22.814	29.801	46.490	144.984	177.347	20.301	82.356	106.573	133.174	318.857	423.900
Sant Pere de Ribes	12.915	61.612	70.733	4.012	5.907	6.722	9.019	33.635	61.032	7.231	48.811	40.949	33.209	152.330	181.027
Sitges	55.101	73.837	110.407	9.831	24.667	22.210	44.701	98.611	120.947	26.048	37.709	43.315	136.313	236.922	300.899
Vilanova	77.543	187.560	188.000	26.761	35.724	45.501	90.634	191.865	246.007	56.539	162.906	188.075	251.469	579.535	66.906

**8. ANOIA
BERGUEDA
BAGES**

Municipis	Impostos directes			Impostos indirectes			Taxes			Transferències corrents			Total ingressos corrents		
	1978	1981	1982	1978	1981	1982	1978	1981	1982	1978	1981	1982	1978	1981	1982
Igualada	70.353	163.945	188.240	20.727	27.897	30.000	65.459	112.000	120.170	31.486	108.902	129.244	189.675	444.082	489.997
Avia	2.350	2.594	3.163	1.227	1.488	2.200	1.040	2.539	4.243	1.565	6.184	5.349	7.211	12.832	15.000
Berga	12.497	41.672	55.847	7.476	11.768	11.802	24.243	43.828	54.070	18.331	37.724	47.594	62.602	135.611	170.001
Manresa	131.566	323.254	421.532	47.059	78.516	81.210	101.205	245.677	269.318	67.946	219.948	284.650	350.705	902.702	1.117.295

Despeses ordinàries per capítols. (En milers de pessetes)

Liquidació 1978 i 1981
Previsió, 1982

1. BAIX LLOBREGAT

Municipis	Personal			Material i serveis			Interessos			Transferències corrents			Total despeses corrents		
	1978	1981	1982	1978	1981	1982	1978	1981	1982	1978	1981	1982	1978	1981	1982
Molins de Rei	49.836	100.677	125.451	37.476	124.497	108.960	302	5.355	25.052	7.035	12.138	12.307	94.649	242.667	271.770
Viladecans	91.789	189.791	226.451	34.217	156.672	170.191	60	6.272	11.360	8.920	6.272	25.700	134.986	359.007	433.702
El Prat	161.855	276.764	364.641	122.102	259.973	340.244	6.762	11.373	17.644	16.738	48.553	70.582	307.457	594.663	793.111
Gavà	81.133	135.396	160.174	106.047	170.627	219.972	5.135	4.962	10.377	9.379	26.255	35.616	201.694	337.240	426.139
Sant Vicenç dels Horts	29.436	65.608	96.081	36.624	96.969	141.944	632	3.988	11.226	4.551	7.071	10.325	173.636	259.576	
Sant Joan Despí	72.020	148.051	188.000	47.116	99.484	102.585	-	9.309	23.948	16.195	14.303	18.066	135.331	271.147	332.599
Sant Andreu Barca	11.794	41.762	52.048	31.625	95.867	94.523	347	1.435	4.434	1.449	3.217	3.621	45.215	142.281	154.626
Castelldefels	94.052	165.720	213.000	54.489	174.215	218.353	293	17.782	42.235	6.425	21.166	30.218	155.259	378.883	503.806
Esparreguera	18.084	35.948	-	20.935	41.649	-	974	2.231	-	1.252	12.209	-	41.245	133.282	-
Martorell	48.216	99.596	-	55.984	91.576	-	9.451	14.009	-	4.311	38.492	-	117.962	243.673	-
Olesa	24.883	57.639	68.246	18.484	41.811	54.116	439	1.965	7.121	1.724	3.980	5.325	45.530	105.395	134.808

2. BARCELONÈS

Municipis	Personal			Material i serveis			Interessos			Transferències corrents			Total despeses corrents		
	1978	1981	1982	1978	1981	1982	1978	1981	1982	1978	1981	1982	1978	1981	1982
L'Hospitalet	574.374	1.002.776	1.360.118	587.120	1.309.915	1.368.778	101.395	200.310	352.917	60.820	445.358	610.636	1.323.709	2.958.359	3.692.449
Esplugues	148.304	252.191	297.401	110.990	211.200	274.428	5.715	36.950	55.521	15.597	36.161	54.540	280.606	536.502	681.890
Santa Coloma	199.336	453.648	600.000	250.638	525.384	651.189	19.676	32.502	91.069	21.740	62.306	94.246	491.390	1.073.840	1.436.504
Sant Adrià	89.207	190.211	236.006	91.907	155.736	230.036	4.201	10.745	20.592	13.430	33.936	44.245	198.745	390.628	530.879
Sant Just	46.728	85.809	109.483	34.939	70.853	75.243	1.660	3.867	8.157	8.213	9.750	13.040	91.540	170.279	205.923

Despeses ordinàries per capítols. (En milers de pessetes)

Liquidació 1978 i 1981
Previsió 1982

3. MARESME

Municipis	Personal		Material i serveis		Interessos		Transferències corrents		Total despeses corrents	
	1978	1981	1978	1981	1978	1981	1978	1981	1978	1981
Mataró	196.526	409.547	530.005	272.713	494.754	601.673	11.081	55.113	73.385	20.470
Premià de Mar	37.592	76.677	116.710	42.535	118.165	110.948	352	168	12.105	2.175
El Masnou	36.313	92.900	106.994	37.135	58.349	77.858	3.280	4.325	5.448	1.337
Pineda Mar	39.284	73.815	95.443	17.496	49.972	65.575	2	49	193	3.158
Malgrat	28.009	51.417	63.250	12.426	48.975	44.901	3.500	3.215	12.390	1.411
Calella	46.493	78.023	97.592	33.880	68.108	84.870	3.195	2.495	12.391	2.045
Arenys Mar	34.415	70.249	85.806	14.670	59.997	73.193	5.095	5.273	8.675	1.611
Vilassar Mar	27.172	51.720	66.948	23.385	48.361	59.006	1.058	3.804	6.599	1.945
Vilassar Dals	11.460	27.108	37.820	9.207	28.240	38.844	233	52	283	1.825
Premià Dalt	9.496	22.014	28.025	14.005	33.887	40.694	-	-	-	1.033
Alella	8.348	17.273	23.052	6.238	26.500	27.854	-	760	3.520	696

4. VALLÈS OCCIDENTAL

Municipis	Personal		Material i serveis		Interessos		Transferències corrents		Total despeses corrents	
	1978	1981	1978	1981	1978	1981	1978	1981	1978	1981
Castellbisbal	6.869	22.428	30.759	9.921	38.234	42.987	558	-	492	1.146
Sentmenat	7.816	18.421	20.645	6.830	21.174	21.941	300	573	3.500	714
Castellar	11.754	64.751	74.789	45.882	58.221	68.064	-	1.435	3.800	1.229
Sia. Perpétua	25.816	79.815	97.643	27.268	72.006	75.570	1.746	6.089	8.960	2.801
Ripolllet	46.734	98.797	130.608	33.529	111.951	131.020	989	6.890	21.556	6.930
St. Cugat	78.073	207.835	245.133	55.223	124.932	144.808	3.162	4.627	21.799	17.078
Cerdanyola	77.750	166.275	232.186	63.588	152.077	172.888	4.572	6.249	24.038	11.846
Terrassa	404.986	678.539	897.119	283.054	660.845	705.735	15.628	165.703	221.193	19.976
Sabadell	456.837	809.639	988.066	299.988	669.547	765.186	19.864	145.509	222.904	37.466
Rubí	91.943	183.632	231.598	59.037	146.741	189.099	1.906	2.235	12.650	13.867
Montcada	85.253	162.196	240.766	16.068	83.843	141.125	1.786	15.369	50.245	7.310

Despeses ordinàries per capítols. (En milers de pessetes)

Liquidació 1978 i 1981

Previsió 1982

5. VALLÈS ORIENTAL

Municipis

	Personal		Material i serveis		Interessos		Transferències corrents		Total despeses corrents	
	1978	1981	1978	1981	1978	1981	1978	1981	1978	1981
Canovelles	15.548	43.190	54.259	14.668	45.389	59.903	41	—	31.384	90.763
Granollers	139.976	256.289	319.703	163.792	257.869	325.529	4.727	51.512	312.022	567.625
La Llagosta	—	64.478	84.044	—	48.843	61.887	—	6.008	—	115.847
Mollet	50.081	142.742	239.723	82.186	174.083	166.349	4.051	6.015	139.913	344.365
Montornès	13.211	50.102	65.281	14.912	33.674	70.241	682	3.883	31.645	93.014
St. Celoni	22.448	47.630	56.506	18.754	37.846	55.203	595	2.313	45.133	94.950

6. OSONA

Municipis

	Personal		Material i serveis		Interessos		Transferències corrents		Total despeses corrents	
	1978	1981	1978	1981	1978	1981	1978	1981	1978	1981
Manlleu	25.270	67.243	75.212	28.144	49.683	64.018	1.694	5.518	57.213	129.363
Torelló	18.673	45.116	54.254	14.518	40.780	42.257	731	3.548	35.008	95.233
Vic	76.167	132.932	167.847	87.192	157.672	172.408	3.967	11.097	171.074	326.346
St. Martí de Centelles	1.093	2.115	2.631	1.302	3.298	3.032	—	—	2.480	5.551

Despeses ordinàries per capítols. (En milers de pessetes)

Liquidació 1978 i 1981

Previsió 1982

7. ALT PENEDES GARRAF

Municipis	Personal			Material i serveis			Interessos			Transferències corrents			Total despeses corrents		
	1978	1981	1982	1978	1981	1982	1978	1981	1982	1978	1981	1982	1978	1981	1982
Gelida	8.044	16.446	22.156	10.277	24.793	24.117	21	282	2.206	450	1.421	1.498	18.452	42.942	50.373
S. Llorenç	1.750	4.001	4.992	1.263	4.485	4.950	-	-	-	142	244	288	3.155	8.730	10.230
S. Sadurní	19.354	3.783	51.140	14.695	41.412	38.363	262	846	4.608	1.169	1.716	5.547	35.480	47.757	99.658
Vilafranca	67.487	168.095	203.529	31.443	116.328	116.644	4.977	11.689	31.912	3.191	11.796	12.506	107.098	307.908	364.591
S. Pere de Ribes	8.404	37.141	59.512	10.045	63.659	65.195	546	499	466	1.586	7.809	13.304	20.581	109.108	138.477
Sitges	62.054	123.157	150.000	45.280	91.009	102.866	1.243	3.710	18.066	3.371	10.013	13.379	111.948	306.946	284.311
Vilanova i la Geltrú	134.474	287.448	329.796	104.819	197.353	255.257	12.925	19.112	39.418	9.644	20.983	29.007	261.862	524.896	653.478

8. ANOIA BERGUEDA BAGES

	Personal			Material i serveis			Interessos			Transferències corrents			Total despeses corrents		
	1978	1981	1982	1978	1981	1982	1978	1981	1982	1978	1981	1982	1978	1981	1982
Igualada	81.354	157.755	207.814	59.310	152.066	213.521	25.387	17.935	28.582	5.861	28.995	30.016	171.912	356.751	479.934
Avià	1.701	4.734	4.525	2.251	3.662	5.235	-	265	70	161	221	220	4.113	882	10.050
Berga	25.870	62.216	72.396	27.498	63.139	67.620	235	206	10.245	1.519	3.222	2.890	55.122	129.783	153.151
Manresa	166.729	369.560	488.040	124.806	326.428	390.665	10.575	29.092	88.857	17.477	42.483	46.200	319.587	767.664	1.013.762

Índex de tots els Diagrames i Quadres estadístics continguts en aquest número 5 de la revista Arrel

I. L'acció de Cooperació Municipal de la Diputació de Barcelona.....	pàg. 6
Diagrama 1. Distribució de la població segons la grandària dels municipis, 1981	pàg. 12
Diagrama 2. Evolució de la població a la «provincia» de Barcelona per comarques, 1960-1981	pàg. 13
Diagrama 3. Evolució de la pèrdua de poder adquisitiu dels fons dels Plans de Cooperació 1958-59 a 1976-77 en pessetes constants de 1981	pàg. 24
Diagrama 4. Finançament dels Plans d'Obres i Serveis, 1978-82.....	pàg. 30
Diagrama 5. Inversions de la Diputació de Barcelona, en milions de pessetes, vinculades a la Cooperació Municipal, 1978-82.....	pàg. 31

Quadre 1.	Alteracions municipals a la «provincia» de Barcelona, 1900-1982. A/Desaparició de municipis. B/Nous municipis	pàg. 7
Quadre 2.	Relació de les mancomunitats intermunicipals voluntàries de la província de Barcelona	pàg. 9
Quadre 3.	Distribució dels municipis segons el nombre d'habitants, 1981	pàg. 10
Quadre 4.	L'evolució de la població a la «provincia» de Barcelona, per comarques, 1960-1981 ...	pàg. 11
Quadre 5.	Distribució dels nuclis de població per comarques	pàg. 14
Quadre 6.	Competències dels municipis, segons la Llei de Bases de Règim Local de 1955. Secció primera, de la competència en general. Secció segona, obligacions municipals	pàgs 16-17
Quadre 7.	Distribució dels municipis segons el volum del pressupost municipal ordinari, 1982. ...	pàg. 18
Quadre 8.	Competències de les Diputacions segons la Llei de Bases de Règim Local de 1955. Secció tercera (que completa les dues del Quadre 6), de la cooperació provincial als serveis municipals.....	pàg. 19
Quadre 9.	Dotació, seqüències d'assignació i pèrdua de poder adquisitiu dels Plans de Cooperació, de 1958-59 a 1976-77	pàg. 23
Quadre 10.	Resum d'ajuts de caixa, financers, i tècnics concedits els darrers cinc anys.	pàg. 28
Quadre 11.	Finançament dels Plans d'Obres i Serveis, 1978-82.....	pàg. 28
Quadre 12.	Inversions de la Diputació de Barcelona vinculades a Cooperació Municipal, 1978-82 .	pàg. 34
Quadre 13.	Sol·licituds d'inclusió als Plans d'Acció Municipal per comarques, 1981-82.....	pàg. 34
Quadre 14.	Distribució de la demanda per comarques i sectors al Pla d'Acció Municipal, en pressupost total de milions de pessetes, 1981-82.....	pàg. 36
Quadre 15.	Anàlisi de la demanda als Plans d'Acció Municipal segons la grandària dels municipis, 1981-82	pàg. 38
Quadre 16.	Dotació del Pla d'Acció Municipal i oferta per comarques, 1981-82.....	pàg. 39
Quadre 17.	Distribució de la dotació del Pla d'Acció Municipal segons el nombre d'habitants del municipi, 1981-82	pàg. 41

Índex de tots els
Diagrames i Quadres
estadístics continguts en
aquest número 5 de la
revista Arrel

II. Les finances municipals en transició, 1978-1983	pàg. 45
Quadre sense número. Participació municipal en els ingressos de l'Estat, 1978-1982	pàg. 52
Quadre 1. Ingressos municipals dels pressupostos ordinaris, 1978-82, en pessetes per habitant	pàg. 54
Quadre 2. Ingressos dels pressupostos ordinaris, 1978-82, en percentatges	pàg. 54
Quadre 3. Distribució de la imposició municipal 1978-81, en pessetes per habitant	pàg. 54
Quadre 4. Distribució de les taxes i altres ingressos, 1978-81, en pessetes per habitant	pàg. 57
Quadre 5. Pressió fiscal municipal dels ingressos propis, 1981, segons comarques, en percentatge sobre la renda disponible	pàg. 57
Quadre 6. Pressió fiscal dels ingressos municipals propis, 1981, segons dimensió i tipologia, en percentatge sobre la renda disponible	pàg. 57
Quadre 7. Despeses dels pressupostos municipals ordinaris, 1978-82, en pessetes per habitant	pàg. 59
Quadre 8. Despeses dels pressupostos municipals ordinaris, 1978-82, en percentatges	pàg. 59
Quadre 9. Classificació per funcions de les despeses municipals, 1981, segons dimensió, en pessetes per habitant	pàg. 61
Quadre 10. Classificació per funcions de les despeses municipals, 1981, segons tipologia, en pessetes per habitant	pàg. 61
Quadre 11. Inversió municipal, 1978, 1981, 1982, segons comarques	pàg. 62
Quadre 12. Inversió municipal 1978, 1981, 1982, segons dimensió	pàg. 63
Quadre 13. Finançament de la inversió municipal 1978, 1981, 1982, segons dimensió, en percentatges	pàg. 64
Quadre 14. Finançament de la inversió municipal 1978, 1981, 1982, segons tipologia, en percentatges	pàg. 64
Quadre 15. Indicadors de gestió financera, 1978-81. Ingressos, segons dimensió	pàg. 65
Quadre 16. Indicadors de gestió financera 1978-1981. Ingressos, segons tipologia	pàg. 66
Quadre 17. Indicadors de gestió financera 1978-1981. Despeses, segons dimensió	pàg. 66
Quadre 18. Indicadors de gestió financera 1978-81. Despeses, segons tipologia	pàg. 67
Quadre 19. Indicadors de gestió de tributs. Padró de la Contribució Territorial Urbana, 1978-82, per comarques	pàg. 67
Quadre 20. Indicadors de gestió de tributs. Padró de la Contribució Territorial Urbana, 1978-1982, per tipologies	pàg. 68
Quadre 21. Indicadors de gestió tributària 1978-82. Altres taxes, per comarques	pàg. 68
Quadre 22. Indicadors de gestió tributària, 1978-82. Altres taxes, segons tipologia	pàg. 69
Quadre 23. Pressupostos de liquidació de deutes, segons dimensió i tipologia	pàg. 70
Quadre 24. Grau d'endeutament, segons dimensió	pàg. 70
Quadre 25. Grau d'endeutament, segons tipologia	pàg. 70
Quadre 26. Fonts d'endeutament municipal, 1982, segons dimensió, en percentatges	pàg. 70
Quadre 27. Fonts d'endeutament municipal, 1982, segons tipologia, en percentatges	pàg. 72

ANNEX ESTADÍSTIC

- Quadres 1 al 8.** Ingressos municipals ordinaris per capitols en milers de pessetes.
Liquidació 1978 i 1981. Previsió 1982. Segons la mostra de 59 municipis,
corresponent els vuit quadres a les onze comarques barcelonines..... pàgs. 80 a 83
- Quadres 1 al 8.** Despeses municipals ordinàries per capitols, en milers de pessetes.
Liquidació 1978 i 1981. Previsió 1982. Segons la mostra de 59 municipis,
corresponent els vuit quadres a les onze comarques barcelonines..... pàgs. 84 a 87

els mapes : FU-1-21

Índex dels Mapes Municipals i Comarcals de la circumscripció de Barcelona

Com s'ha assenyalat en la presentació i primera pàgina d'aquest número 5 de la revista Arrel, conjuntament amb aquest número i imprès a part es distribueixen tretze mapes a color que fan referència als temes tractats en aquest número d'Arrel. Aquest és l'índex dels tretze mapes, els onze primers referits al treball «L'acció de Cooperació Municipal de la Diputació de Barcelona» i els dos darrers al treball «Les finances municipals en transició, 1978-1983.

- Mapa I.** Municipis, comarques i partits judicials a la «provincia» de Barcelona, 1982.
- Mapa II.** Població de la «provincia» de Barcelona per municipis, 1981.
- Mapa III.** Evolució de la població de les comarques barcelonines, 1960-1981.
- Mapa IV.** Evolució de la població dels municipis de la «provincia» de Barcelona, 1960-1981.
- Mapa V.** Nombre de nuclis de població per municipi.
- Mapa VI.** Volum dels pressupostos municipals ordinaris per municipis, 1982.
- Mapa VII.** Pressupost municipal ordinari de 1982 dels municipis de la «provincia» de Barcelona, en pessetes per habitant.
- Mapa VIII.** Municipis que han presentat sol·licituds de subvenció al Pla d'Acció Municipal 1981-82.
- Mapa IX.** Sectorialització de la demanda al Pla d'Acció Municipal 1981-82 per comarques, segons el pressupost total de l'obra sol·licitada.
- Mapa X.** Dotació del Pla d'Acció Municipal per comarques, 1981-82.
- Mapa XI.** Municipis i obres subvencionats pel Pla d'Acció Municipal 1981-82.
- Mapa XII.** Pressió fiscal municipal, 1981.
- Mapa XIII.** Ingressos municipals corrents per habitant, 1981.

CINC NÚMEROS D'ARREL

Amb aquest número 5, la revista Arrel apleix dos anys de vida. El número 1, abril-juny 1981, fou publicat en el marc del Primer Congrés de la Premsa Comarcal de Catalunya, celebrat el mes de maig de 1981 sota el patrocini de la Diputació de Barcelona. El seu contingut foren nou treballs sobre la premsa comarcal, de la seva història a la censura, del cens d'aquell any a tres exemples-models de premsa comarcal, de l'exposició de premsa catalana al Congrés de la premsa comarcal, i amb una relació de l'activitat comunicacional de la Diputació barcelonina.

El segon número, gener-març 1982, fou fonamentalment dedicat a la comarca del Baix Llobregat, amb taula redona amb alcaldes de la comarca i diversos estudis històrics, territorials, urbanístics, econòmics i culturals sobre la comarca. A més, treballs culturals sobre Josep Maria de Sagarra i Santiago Rusiñol, junt amb un informe del parc natural del Pedraforca.

El número 3 d'Arrel, extraordinari, abril-setembre 1982, conté dos amplis treballs, sobre la Comunicació Local a Catalunya, especialment les ràdios municipals i un mapa i cens de tots els mitjans de comunicació local a Catalunya, i sobre l'Institut d'Estudis Catalans, amb motiu de la inauguració dels nous locals –la seva seu històrica– el mes d'octubre de 1982. A més, dos reportatges sobre la donació de Frederic Marés a la Biblioteca de Catalunya i

sobre el Joc de l'Aigua distribuït a les escoles per la Diputació.

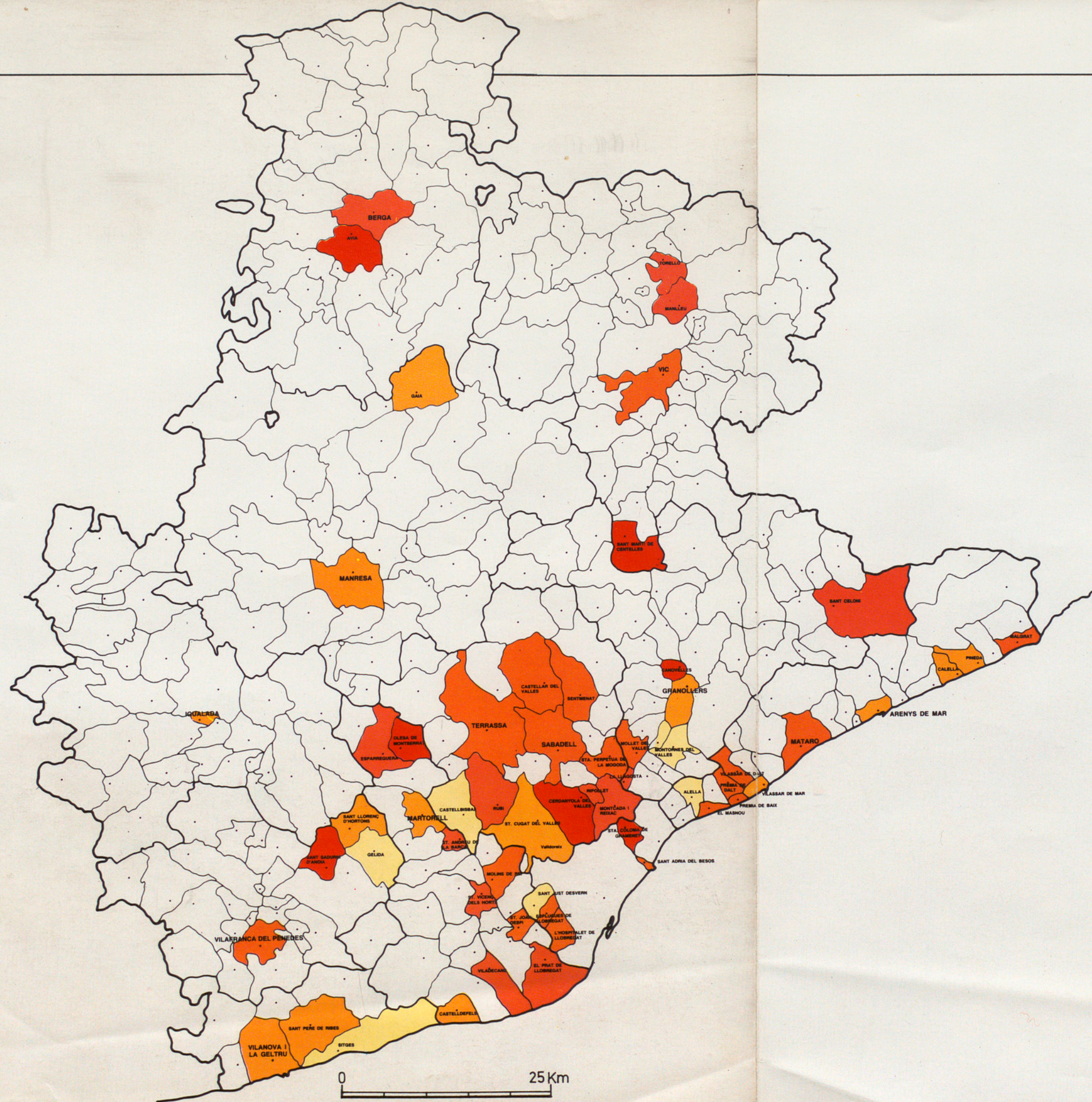
El quart número d'Arrel, octubre 1982-març 1983, conté com a principal treball un llarg estudi sobre la crisi econòmica al Vallès Occidental i també el cens de les Biblioteques Populares de la Diputació junt amb diversos treballs referents a aquest tema i especialment a la nova ordenació de la Biblioteca de Catalunya. A més, un nou treball de les noves tendències de la premsa comarcal i el cens d'aquesta premsa el 1983 junt amb la relació dels premis atorgats el 1981 i 1982 a la premsa comarcal de Catalunya, premis Tasis-Torrent, per la Diputació de Barcelona. Finalment, els discursos de la presa de possessió, el desembre de 1983, del nou president de la Diputació i comiat de l'anterior.

Junt amb el monogràfic estudi municipal-comarcal d'aquest número 5, abril-setembre 1983, la revista Arrel ha ofert doncs, en la línia de treballs o informes en profunditat, temes municipals-comarcals d'una manera predominant, seguits per temes de comunicació i temes culturals. Tot plegat, en la perspectiva de suport als municipis i a la seva agrupació natural que és la comarca, principal línia d'acció de la Diputació de Barcelona, així com també en el marc de la política de comunicació de la Diputació, afavorint les expressions locals i comarcals, i prestant especial atenció als fenòmens culturals del país.

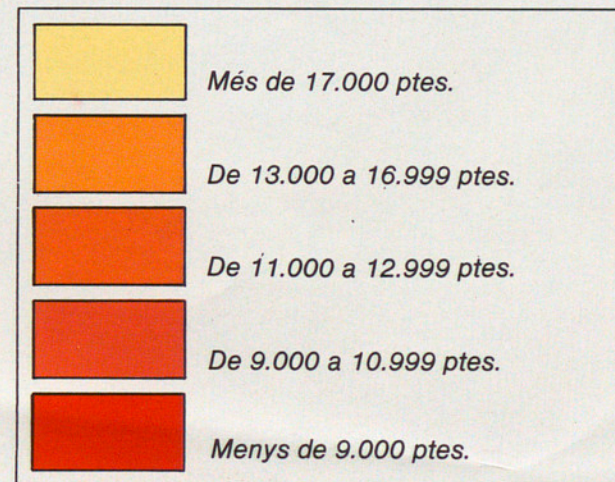

Diputació de Barcelona

MAPA XIII. INGRESSOS CORRENTS PER HABITANT, 1981.

Ingressos per habitant segons
una mostra de 59 municipis

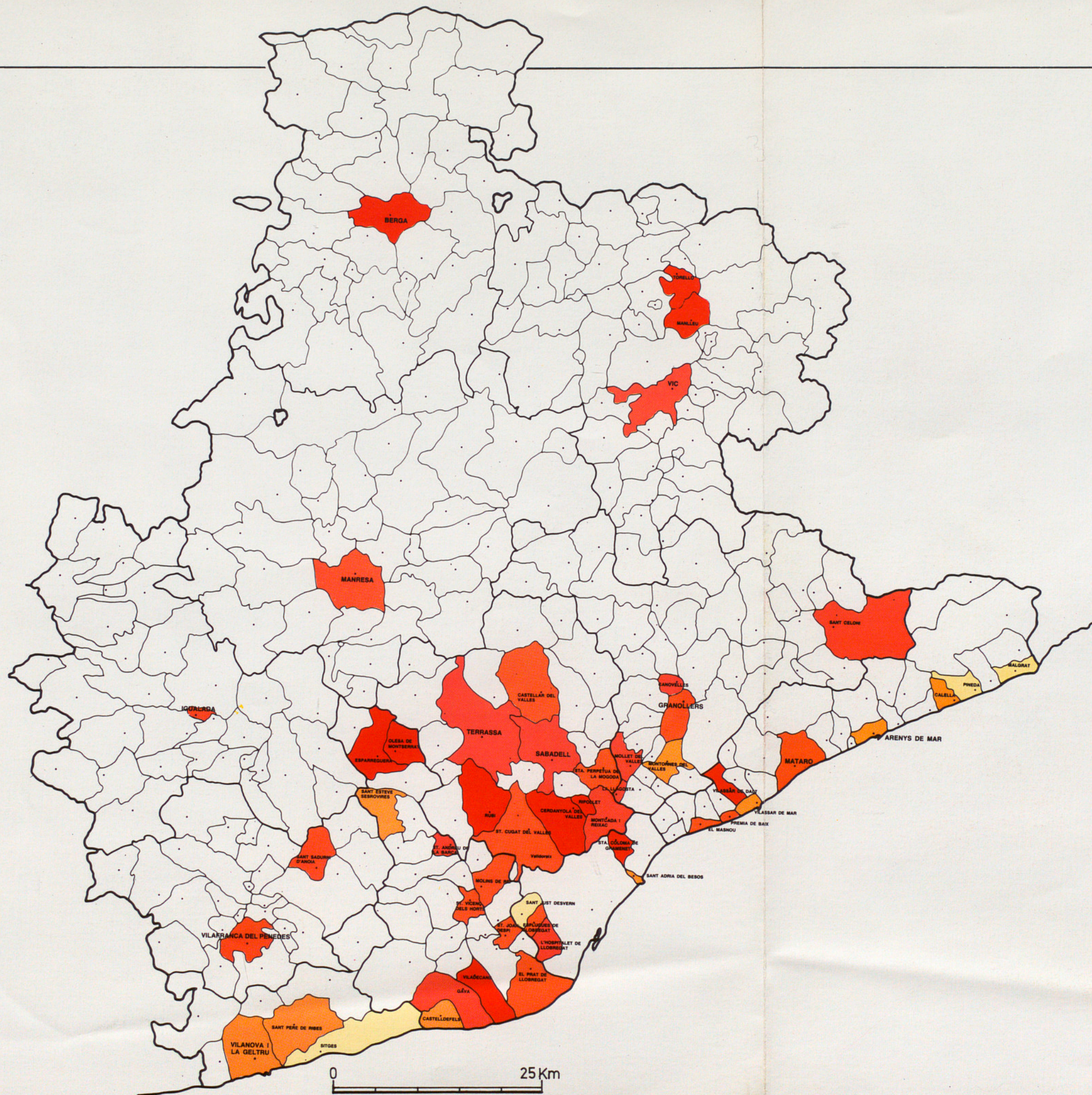

Font: CEP

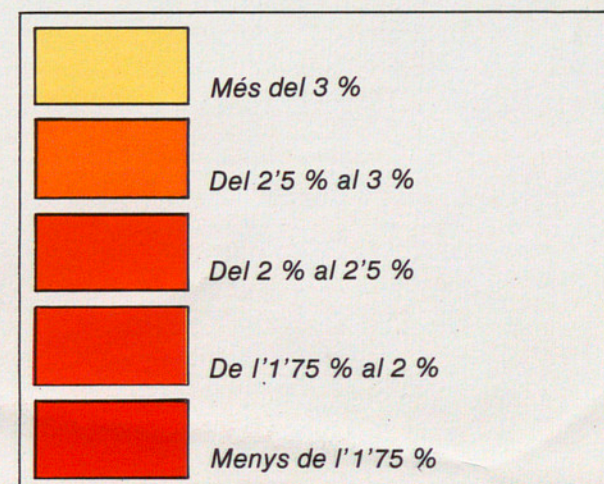

Diputació de Barcelona

MAPA XII. PRESSIÓ FISCAL MUNICIPAL, 1981.

Percentatge dels ingressos municipals propis sobre la renda disponible, en una mostra de 51 municipis

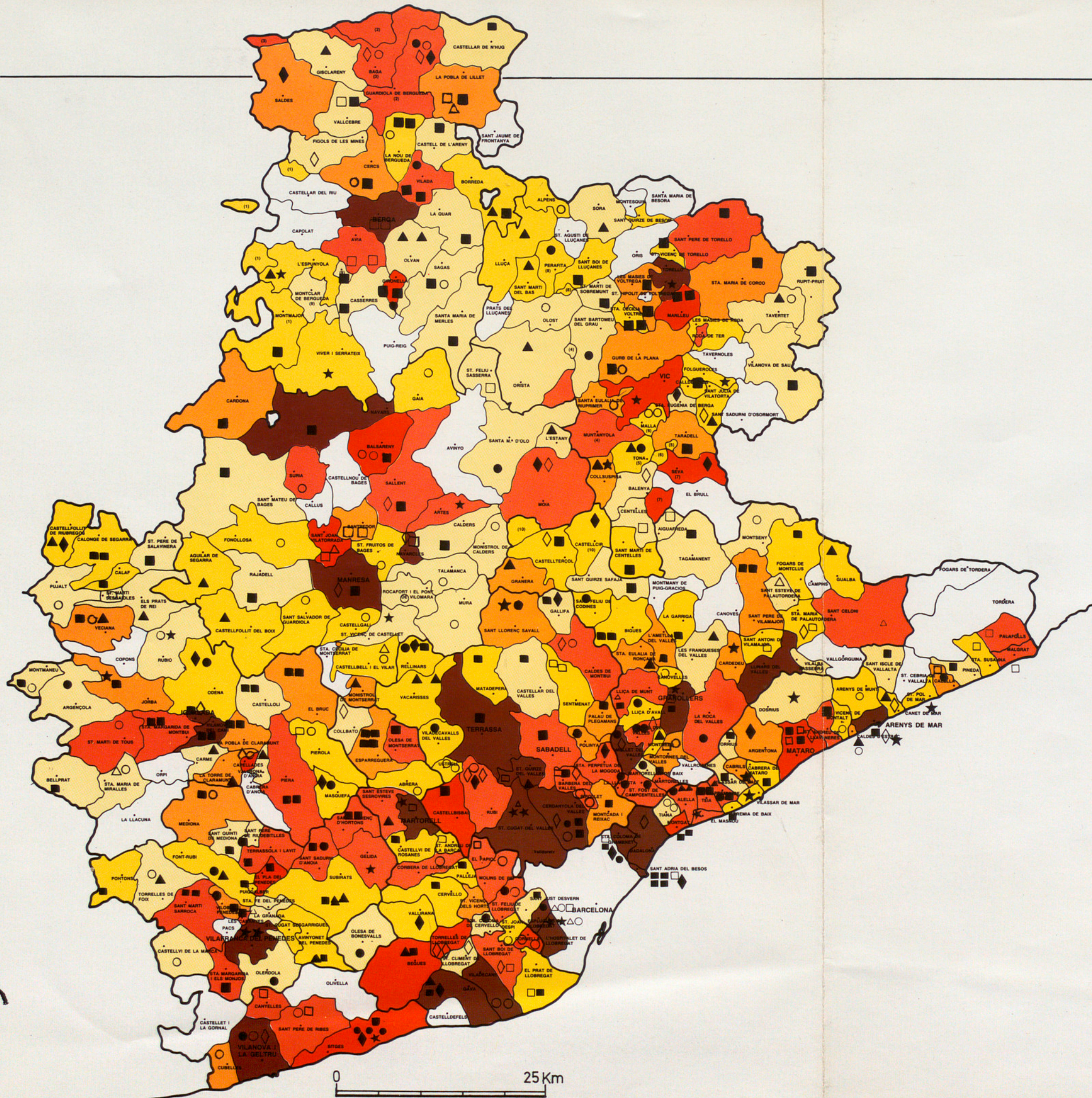
Font: CEP

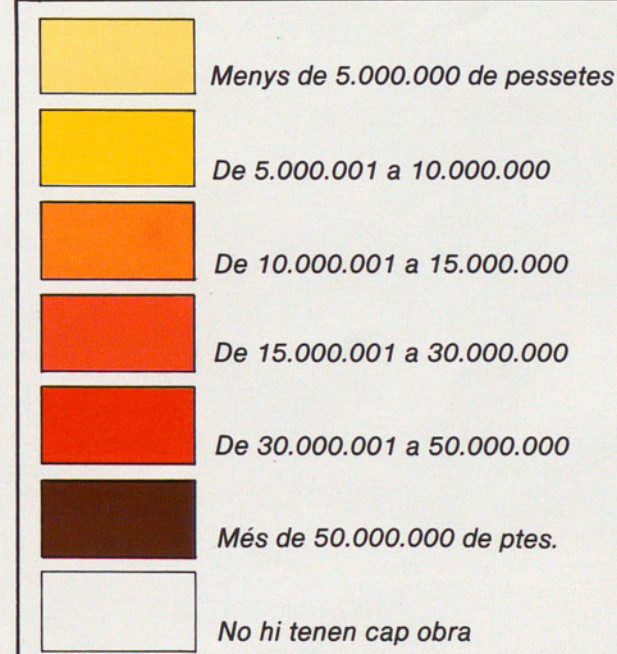
Diputació de Barcelona

SERVEI DE COOPERACIÓ MUNICIPAL

MAPA XI. MUNICIPIS I OBRES SUBVENCIONATS PEL PLA D'ACCIÓ MUNICIPAL 1981-82.

Pressupost total de les obres incloses al Pla d'Acció Municipal 1981-82

Tipus d'obra

- Vialitat i espais lliures
- Abastament d'aigua
- Sanejament
- Energia Elèctrica
- Altres obres d'infraestructura
- Equipament sanitari i assistencial
- Ensenyament
- Equipament socio-cultural i administratiu
- Altres equipaments

Font: Elaboració pròpia

Mapes Municipals i Comarcals de la circumscripció de Barcelona

Com s'ha assenyalat en la presentació i primera pàgina d'aquest número 5 de la revista Arrel, conjuntament amb aquest número i imprès a part es distribueixen tretze mapes a color que fan referència als temes tractats en aquest número d'Arrel. Aquest és l'índex dels tretze mapes, els onze primers referits al treball «L'acció de Cooperació Municipal de la Diputació de Barcelona» i els dos darrers al treball «Les finances municipals en transició, 1978-1983».

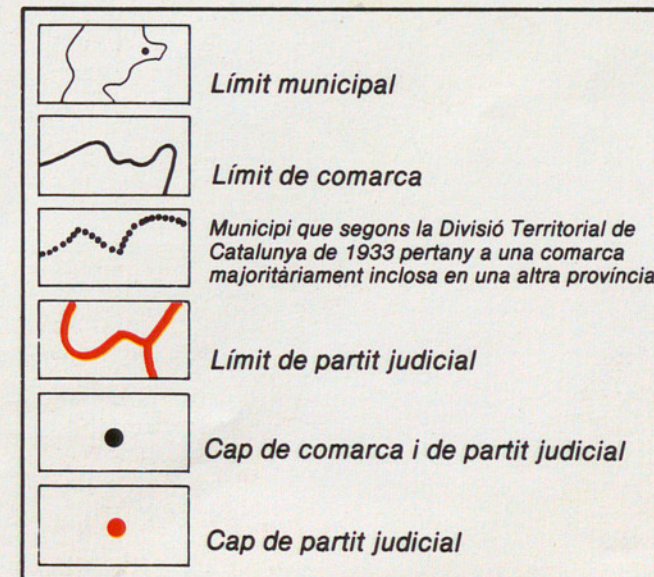
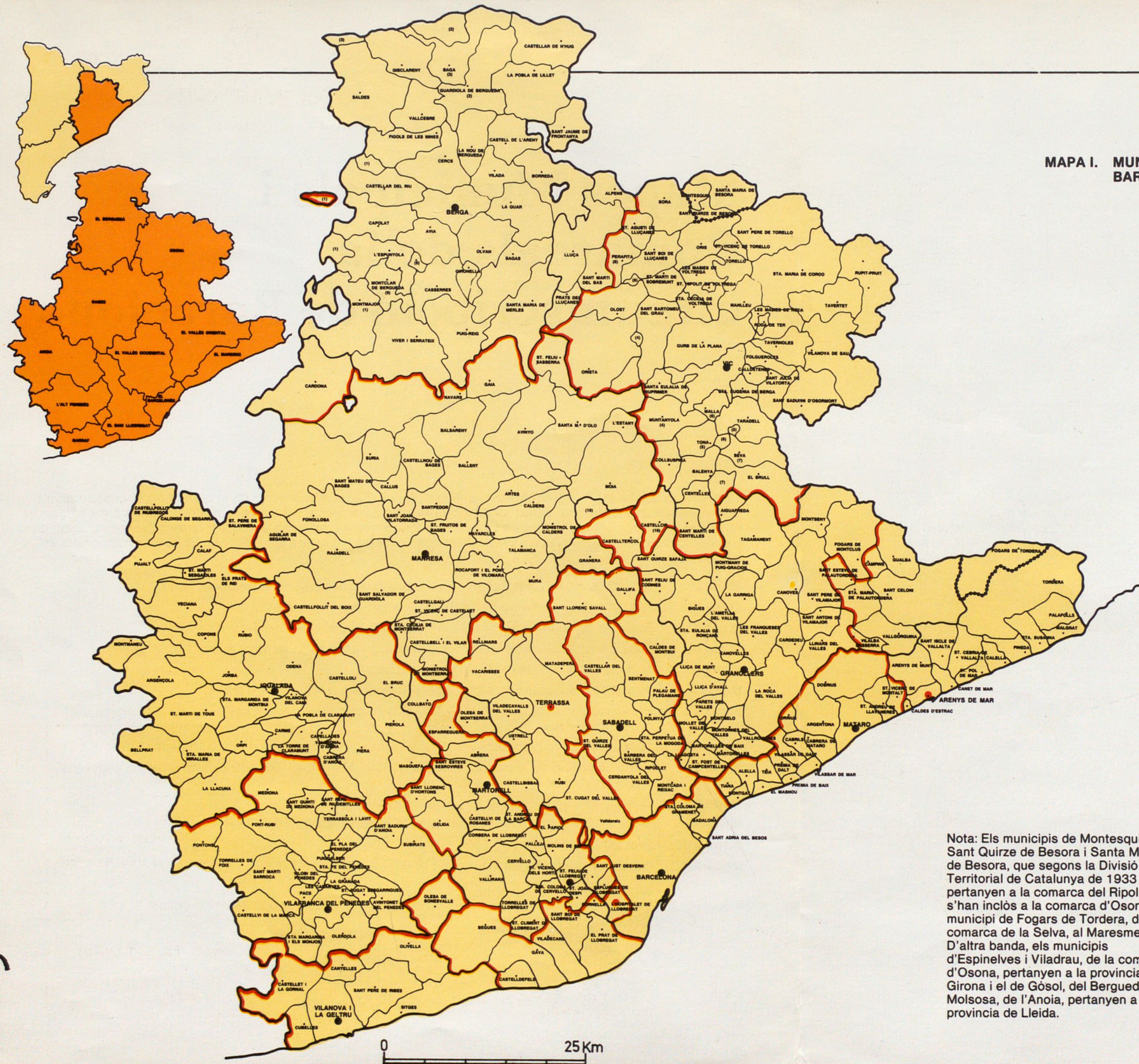
- Mapa I.** Municipis, comarques i partits judicials a la «provincia» de Barcelona, 1982.
- Mapa II.** Població de la «provincia» de Barcelona per municipis, 1981.
- Mapa III.** Evolució de la població de les comarques barcelonines, 1960-1981.
- Mapa IV.** Evolució de la població dels municipis de la «provincia» de Barcelona, 1960-1981.
- Mapa V.** Nombre de nuclis de població per municipi.
- Mapa VI.** Volum dels pressupostos municipals ordinaris per municipis, 1982.
- Mapa VII.** Pressupost municipal ordinari de 1982 dels municipis de la «provincia» de Barcelona, en pessetes per habitant.
- Mapa VIII.** Municipis que han presentat sol·licituds de subvenció al Pla d'Acció Municipal 1981-82.
- Mapa IX.** Sectorialització de la demanda al Pla d'Acció Municipal 1981-82 per comarques, segons el pressupost total de l'obra sol·licitada.
- Mapa X.** Dotació del Pla d'Acció Municipal per comarques, 1981-82.
- Mapa XI.** Municipis i obres subvencionats pel Pla d'Acció Municipal 1981-82.
- Mapa XII.** Pressió fiscal municipal, 1981.
- Mapa XIII.** Ingressos municipals corrents per habitant, 1981.

Diputació de Barcelona

SERVEI DE COOPERACIÓ MUNICIPAL

MAPA I. MUNICIPIS, COMARQUES I PARTITS JUDICIALS A LA PROVÍNCIA DE BARCELONA, 1982.

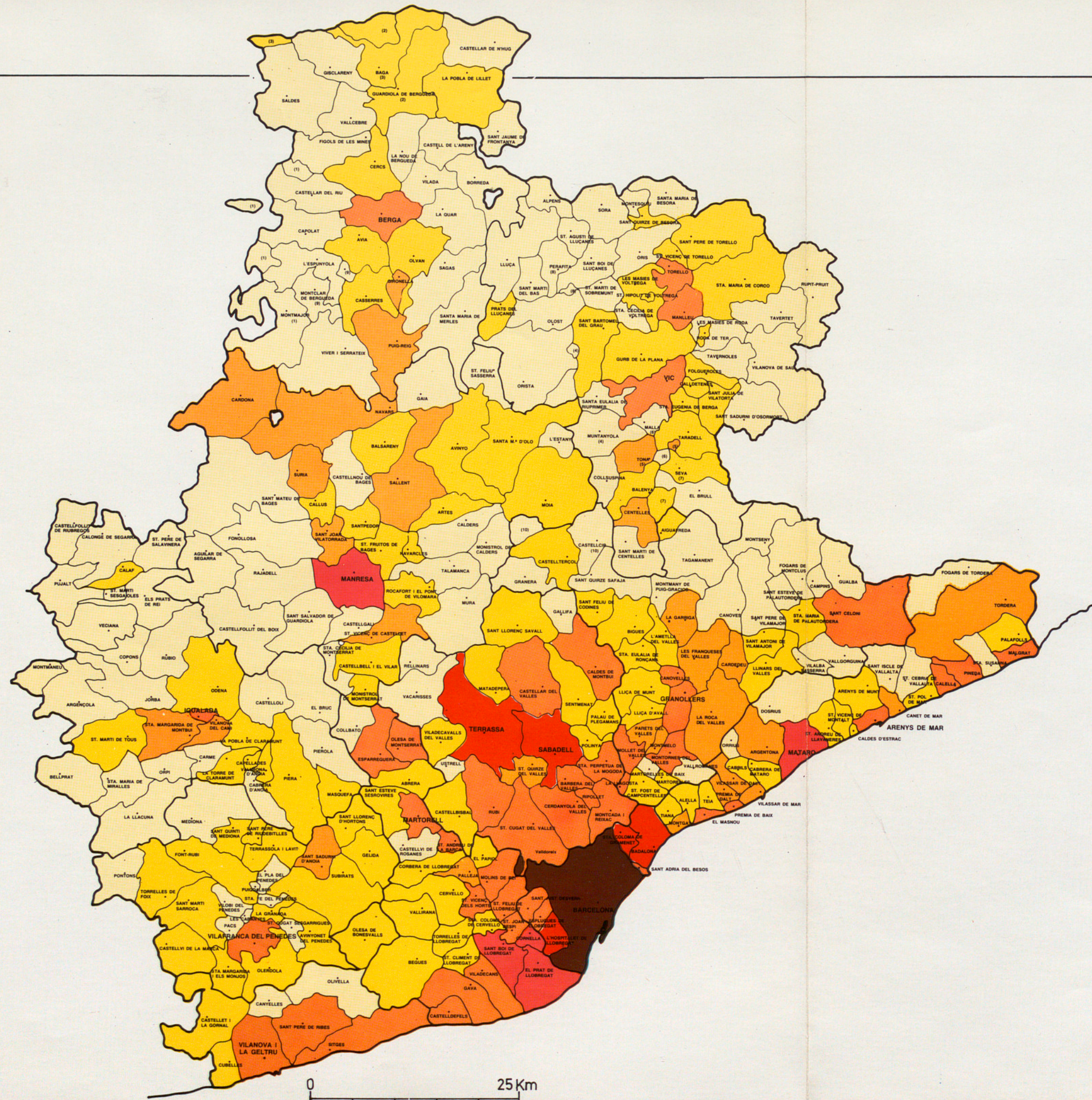
Nota: Els municipis de Montesquiú, Sant Quirze de Besora i Santa Maria de Besora, que segons la Divisió Territorial de Catalunya de 1933 pertanyen a la comarca del Ripollès, s'han inclòs a la comarca d'Osona i el municipi de Fogars de Tordera, de la comarca de la Selva, al Maresme. D'altra banda, els municipis d'Espinelles i Viladrau, de la comarca d'Osona, pertanyen a la província de Girona i el de Gòsol, del Berguedà, i la Molsosa, de l'Anoia, pertanyen a la província de Lleida.

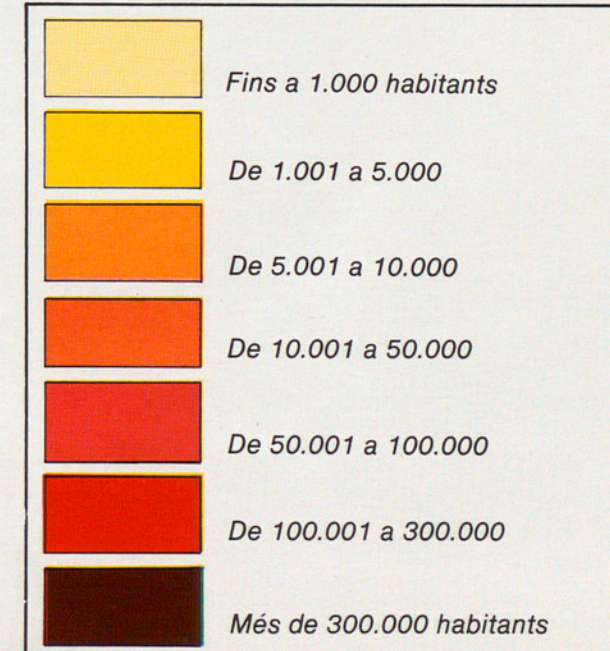
Diputació de Barcelona

SERVEI DE COOPERACIÓ MUNICIPAL

MAPA II. POBLACIÓ DE LA PROVÍNCIA DE BARCELONA
PER MUNICIPIS, 1981

Població de fet

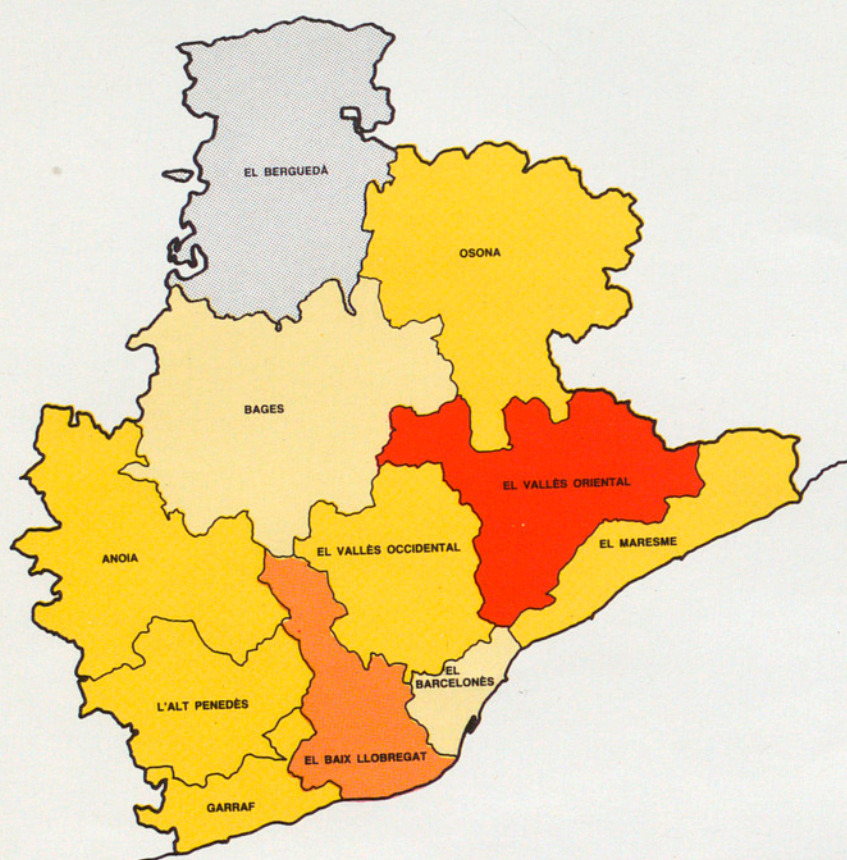
Font: INE, «Censo de la Población de España», 1981.

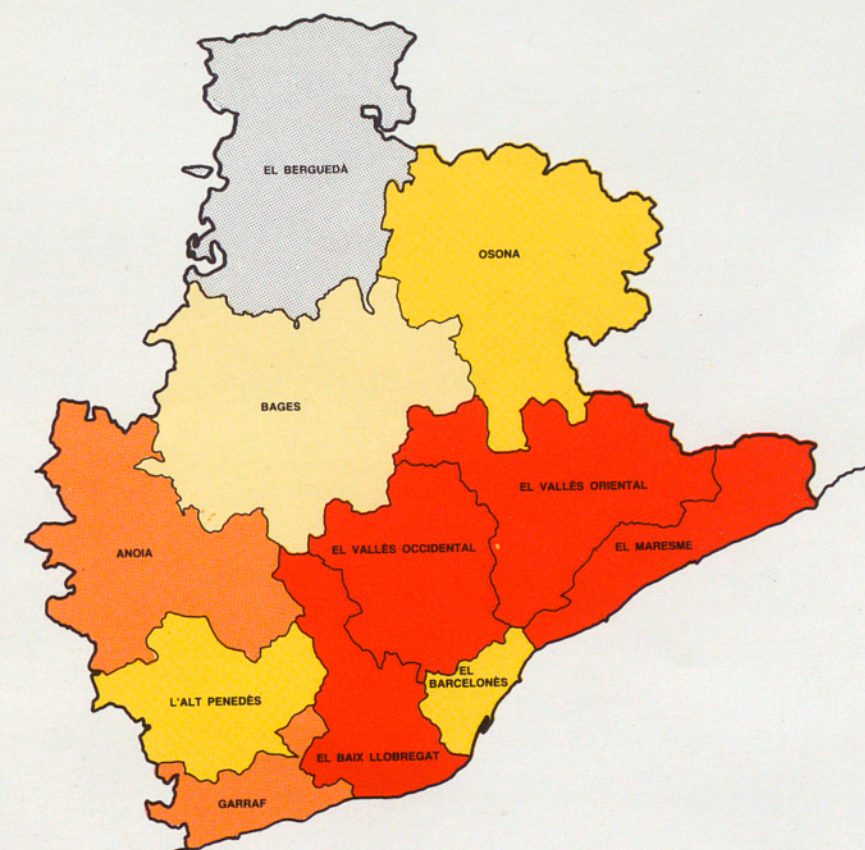
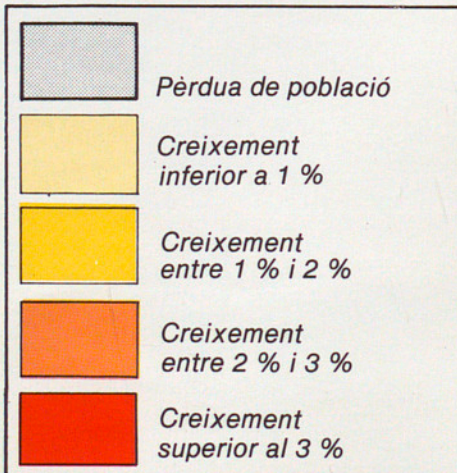
Diputació de Barcelona

SERVEI DE COOPERACIÓ MUNICIPAL

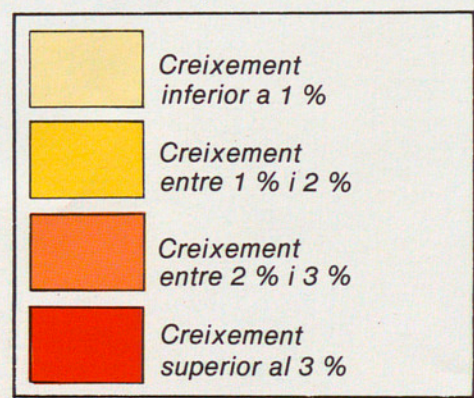
MAPA III. EVOLUCIÓ DE LA POBLACIÓ DE LES COMARQUES BARCELONINES, 1960-1981.

A. Creixement anual acumulatiu, 1960-1981

B. Creixement anual acumulatiu, 1975-1981.

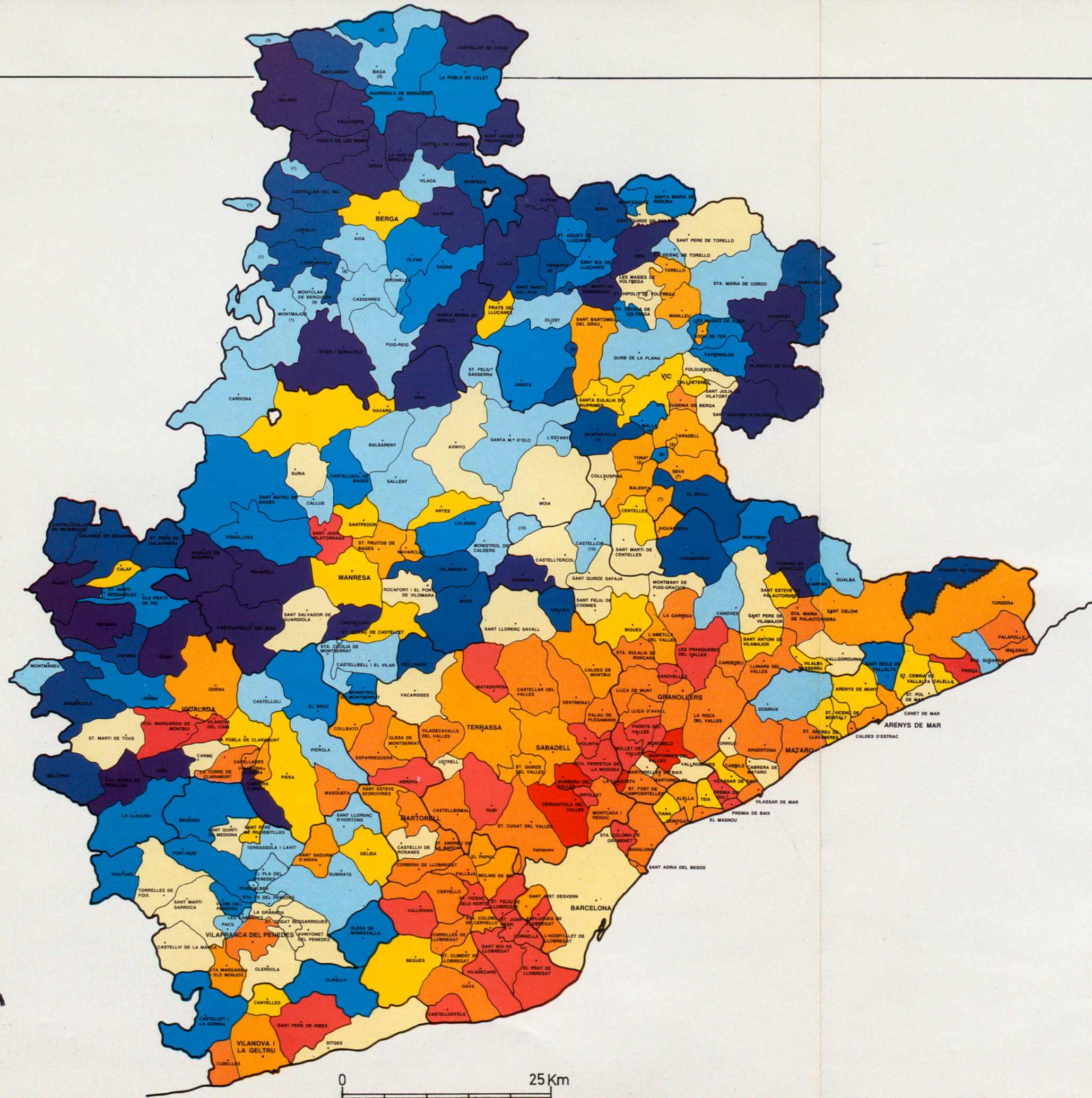
Font: INE, «Censo de la Población de España», 1960-1981.

Diputació de Barcelona

SERVEI DE COOPERACIÓ MUNICIPAL

MAPA IV. EVOLUCIÓ DE LA POBLACIÓ DELS MUNICIPIS DE LA PROVÍNCIA DE BARCELONA, 1960-1981.

Creixement anual acumulatiu

Creixement

Decreixement

	De 0 % a 1 %		De 0 % a 1 %
	De 1 % a 2 %		De 1 % a 2 %
	De 2 % a 3 %		De 2 % a 3 %
	De 3 % a 5 %		Més del 3 %
	De 5 % a 10 %		
	De 10 % a 13 %		

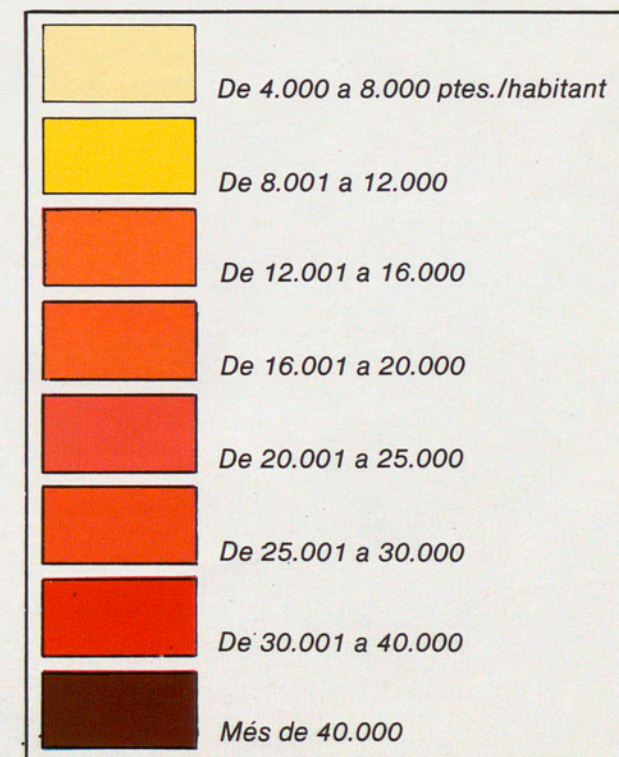
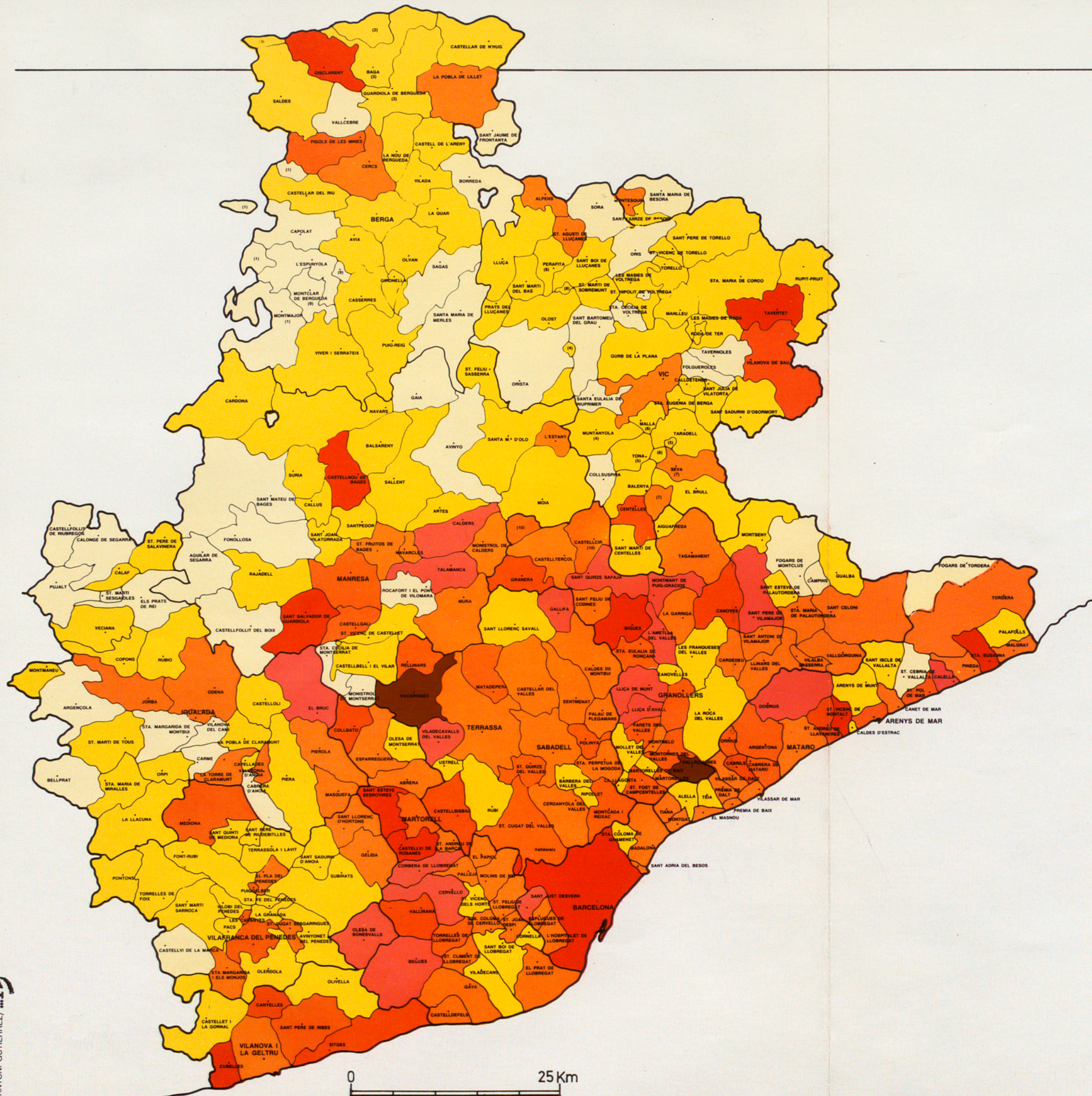
Font: INE, «Censo de la Población de España», 1960-1981.

Diputació de Barcelona

SERVEI DE COOPERACIÓ MUNICIPAL

MAPA VII. PRESSUPOST MUNICIPAL ORDINARI DE 1982
EN PESSETES PER HABITANT.

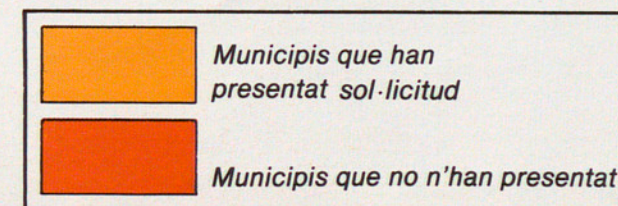
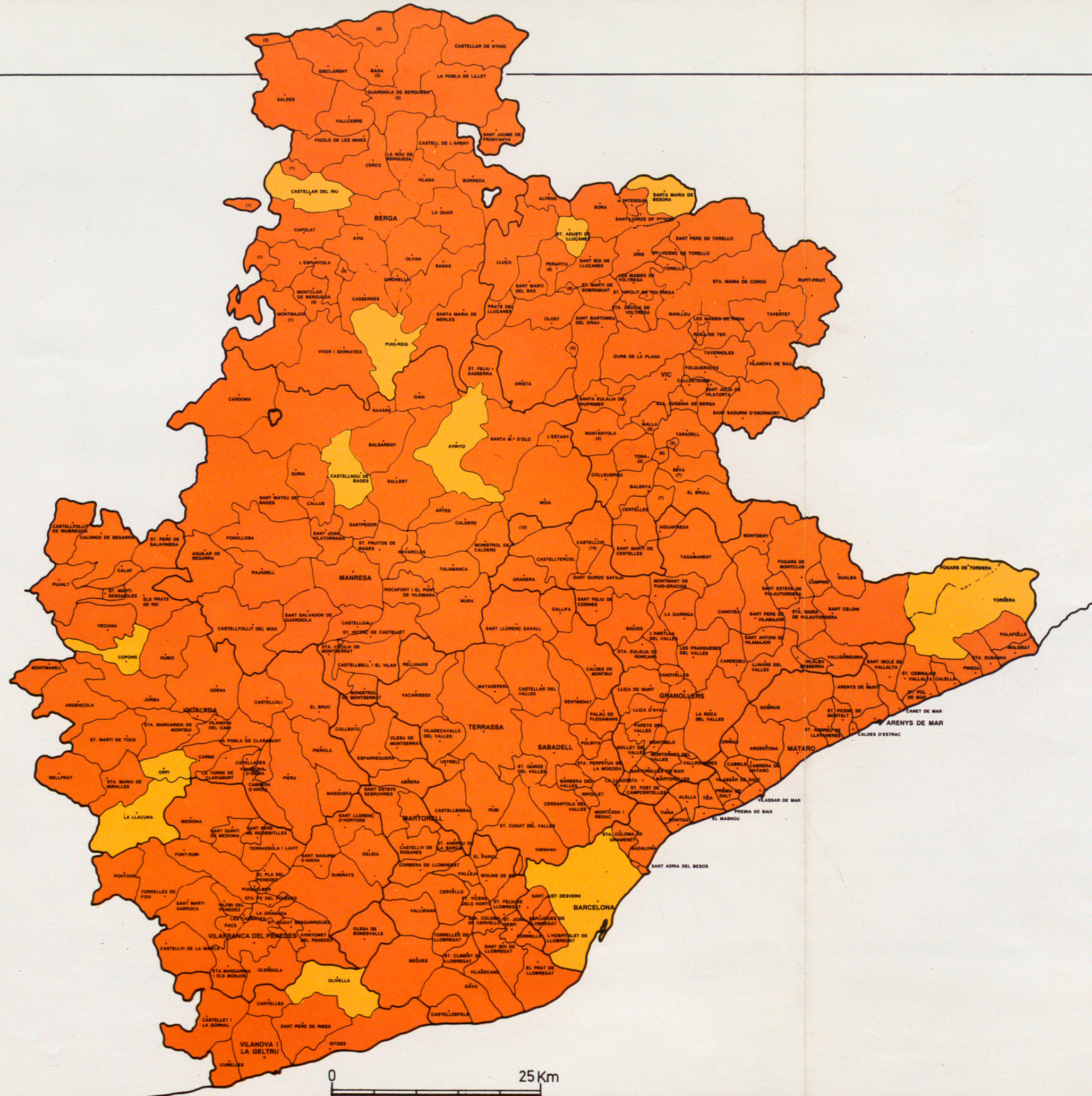
Font: Municipis de la província de Barcelona.

Diputació de Barcelona

SERVEI DE COOPERACIÓ MUNICIPAL

MAPA VIII. MUNICIPIS QUE HAN PRESENTAT SOL·LICITUDS DE SUBVENCIÓ AL PLA D'ACCIÓ MUNICIPAL 1981-82

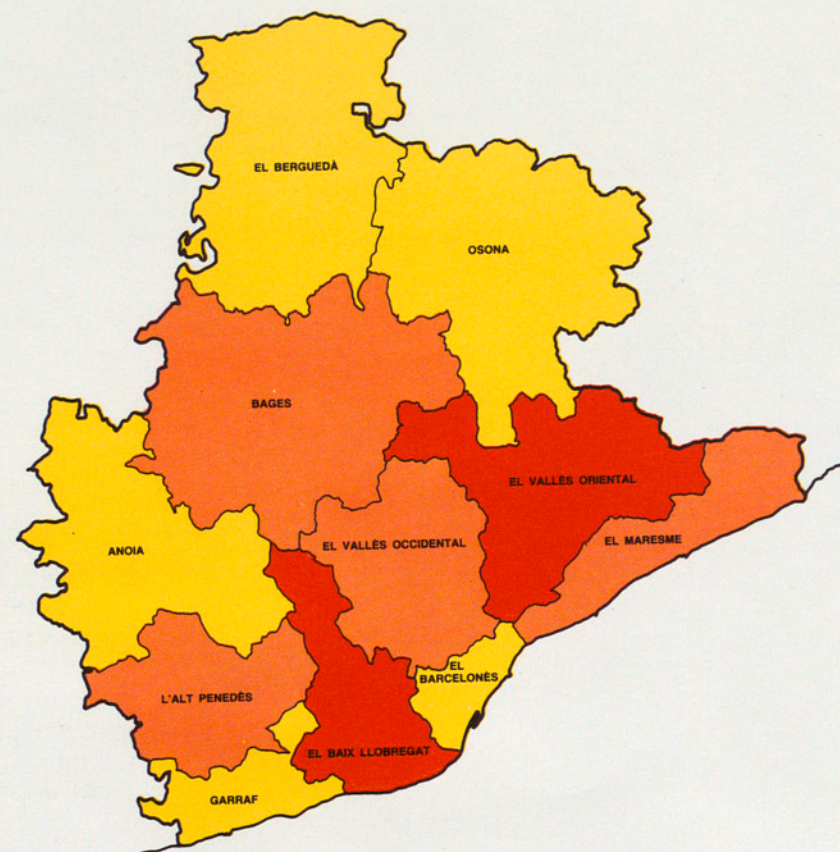

Font: Elaboració pròpia.

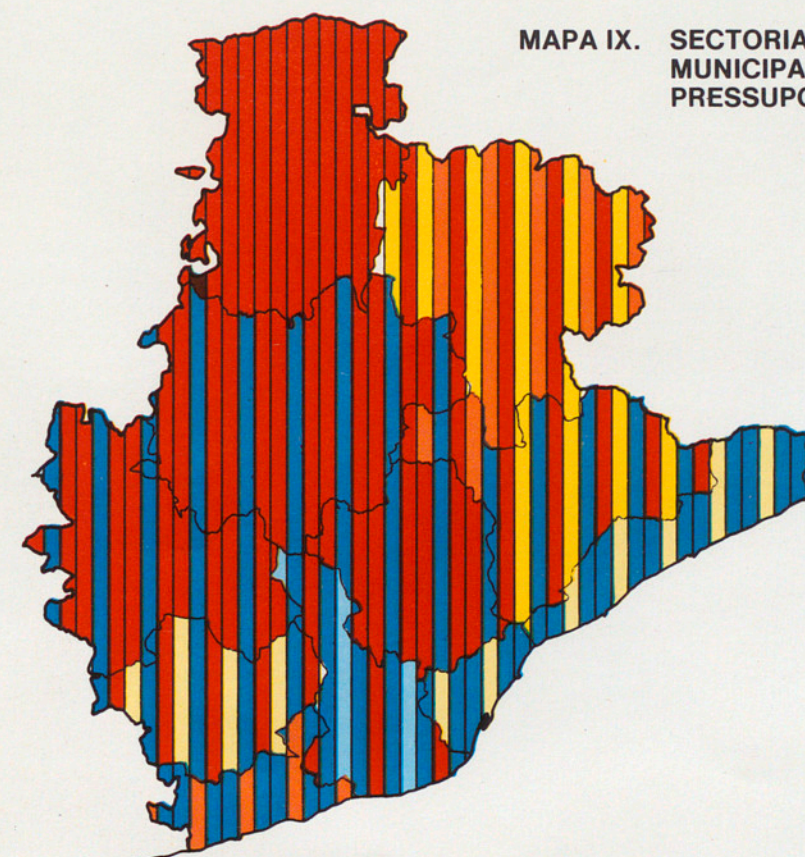
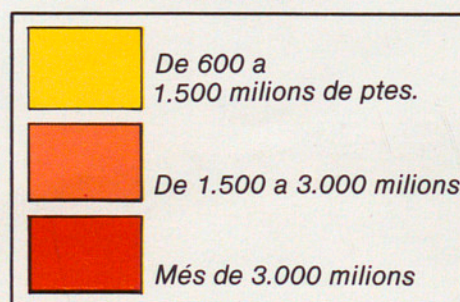

Diputació de Barcelona

SERVEI DE COOPERACIÓ MUNICIPAL

A. Pressupost total de l'obra sol·licitada

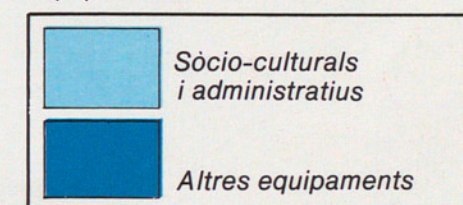
MAPA IX. SECTORIALITZACIÓ DE LA DEMANDA AL PLA D'ACCIÓ MUNICIPAL 1981-82 PER COMARQUES, SEGONS EL PRESSUPOST TOTAL DE L'OBRA SOL·LICITADA.

Sistema de representació cartogràfica

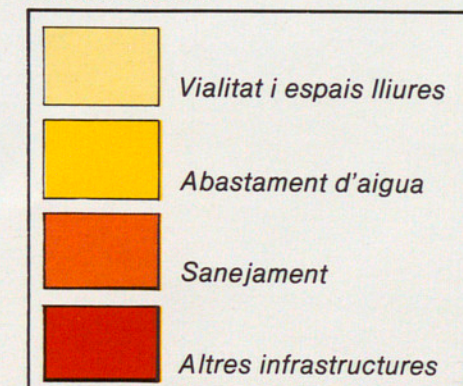
Basat en la representació en bandes ternàries dels tres primers sectors de la demanda, avaluats percentualment: a) en el cas que el primer sector de la demanda superi en el doble als següents, es representen les tres bandes del mateix color; b) en el cas que el doble del segon sector demanat sigui igual o superior al primer, es representen dues bandes del primer sector i una del segon; c) en el cas que el doble del segon i el tercer sectors demanats sigui igual o superior al primer, es representa una banda del color de cada sector.

B. Sectors predominants, per comarques

Equipaments

Infraestructures

Font: Elaboració pròpia.

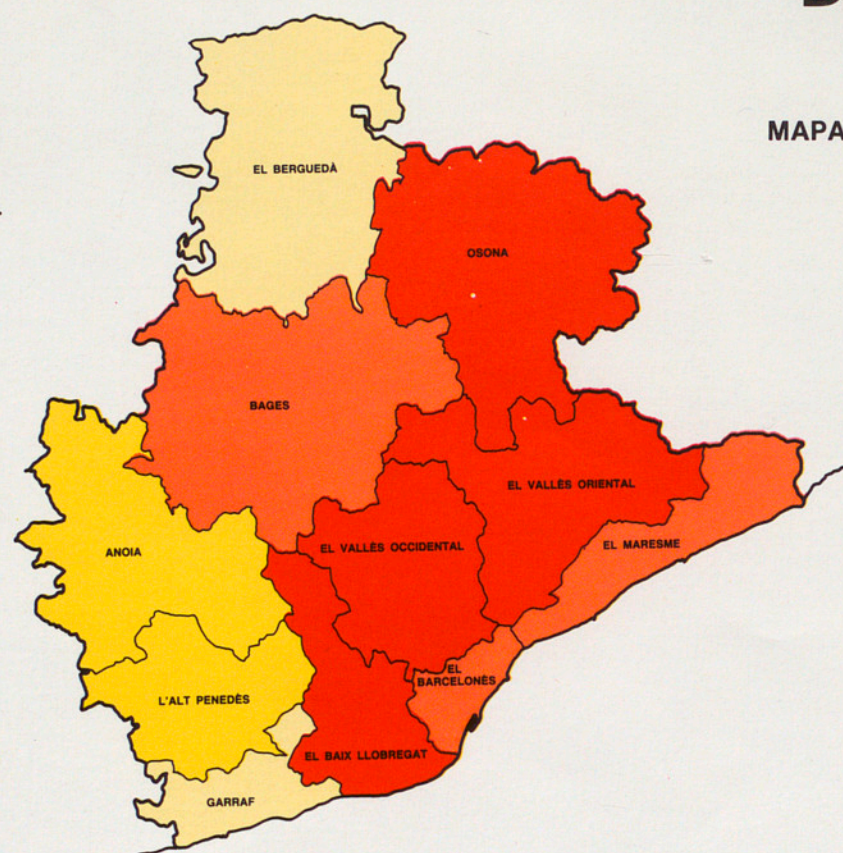
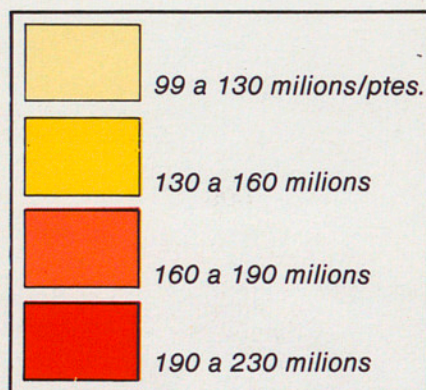

Diputació de Barcelona

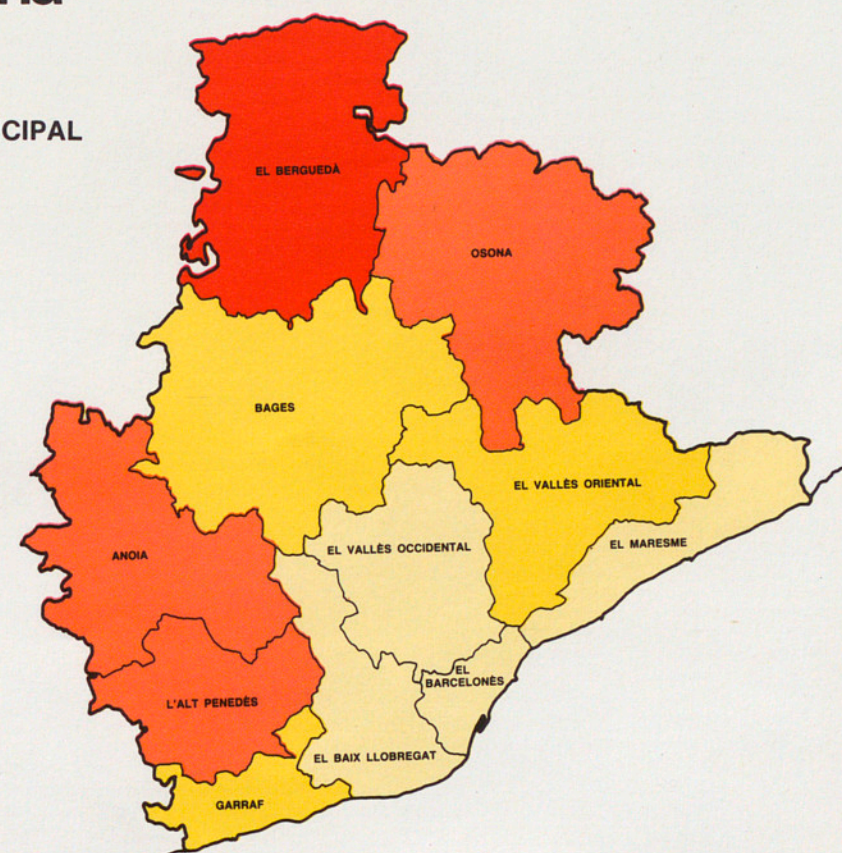
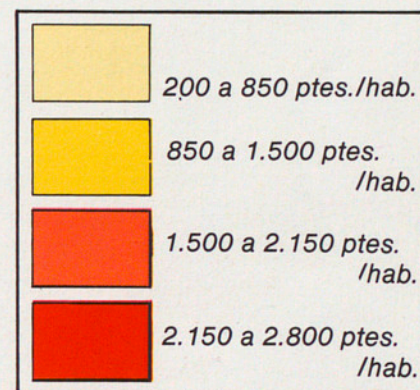
SERVEI DE COOPERACIÓ MUNICIPAL

MAPA X. DOTACIÓ DEL PLA D'ACCIÓ MUNICIPAL PER COMARQUES, 1981-82.

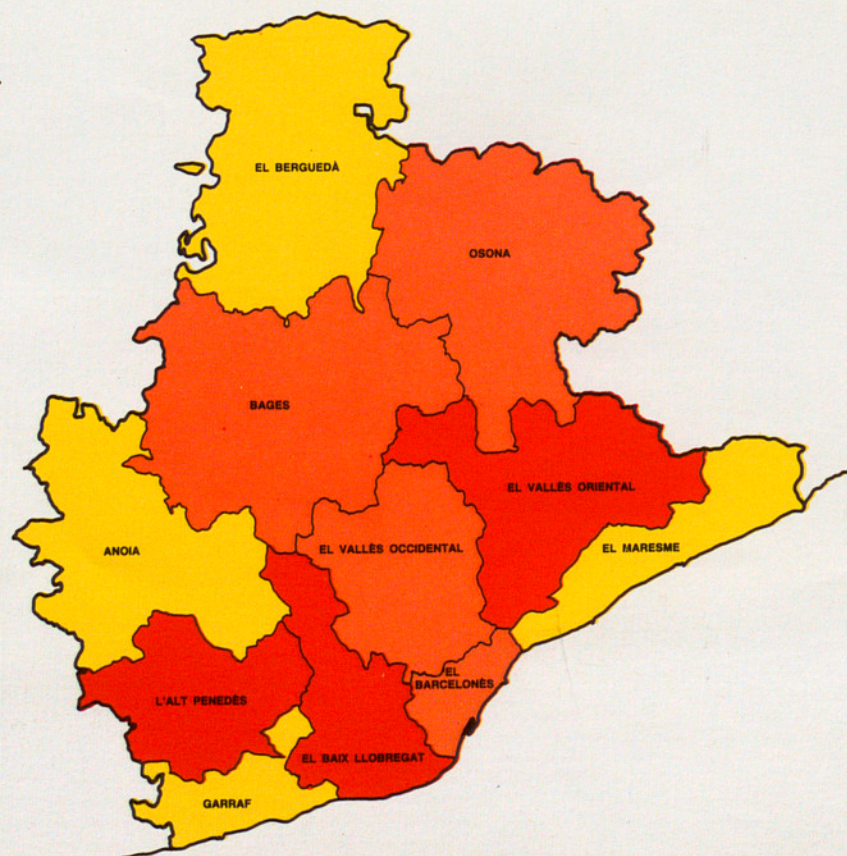
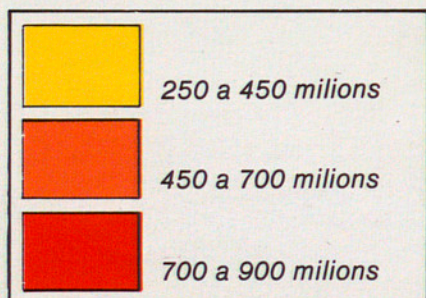
A. Subvenció total

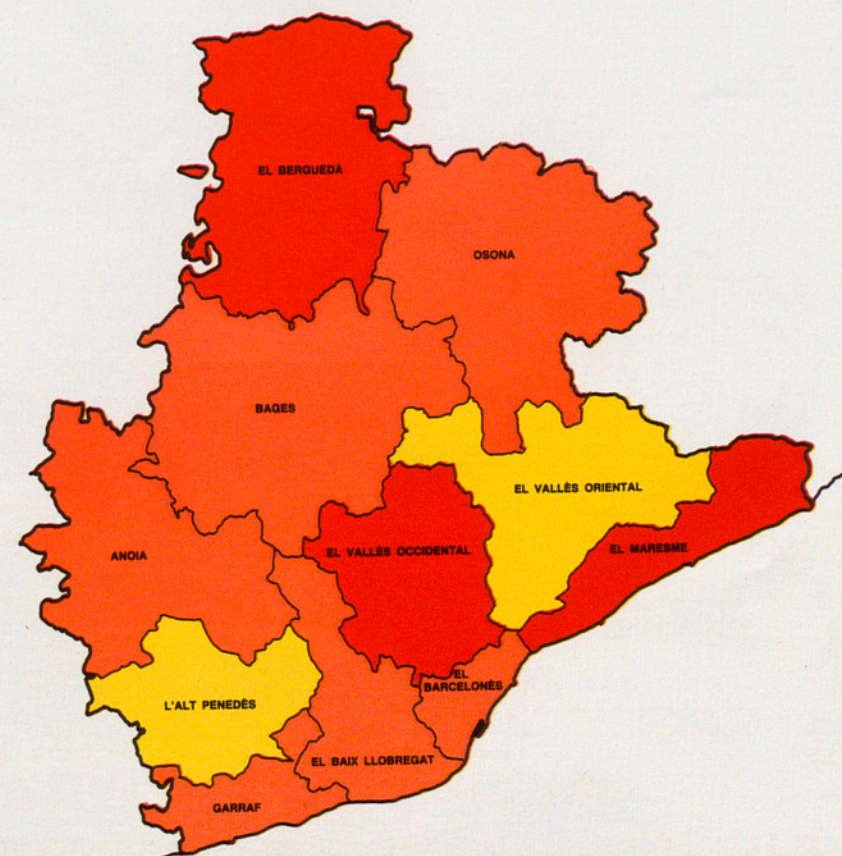
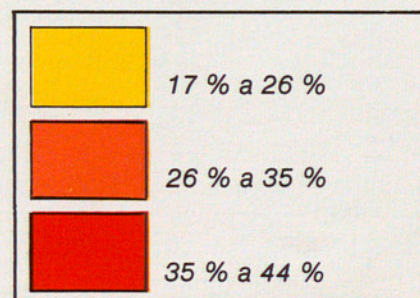
B. Subvenció en pessetes per habitant

C. Pressupost total de l'obra generada

D. Percentatge de subvenció sobre l'obra total generada

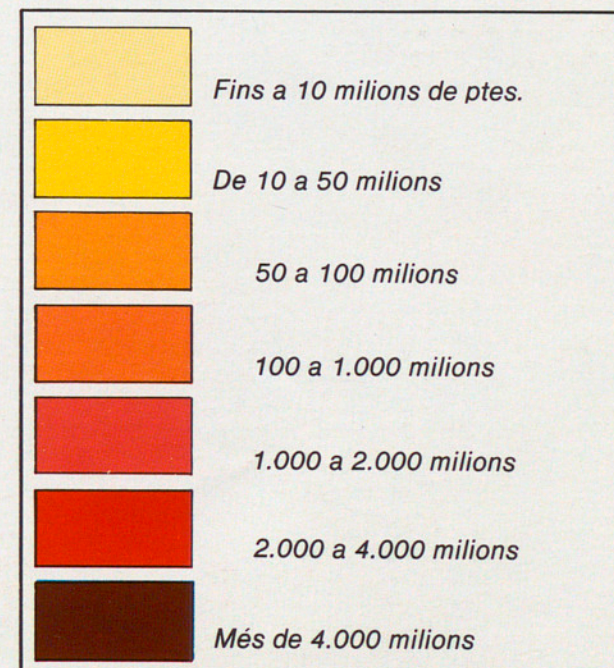
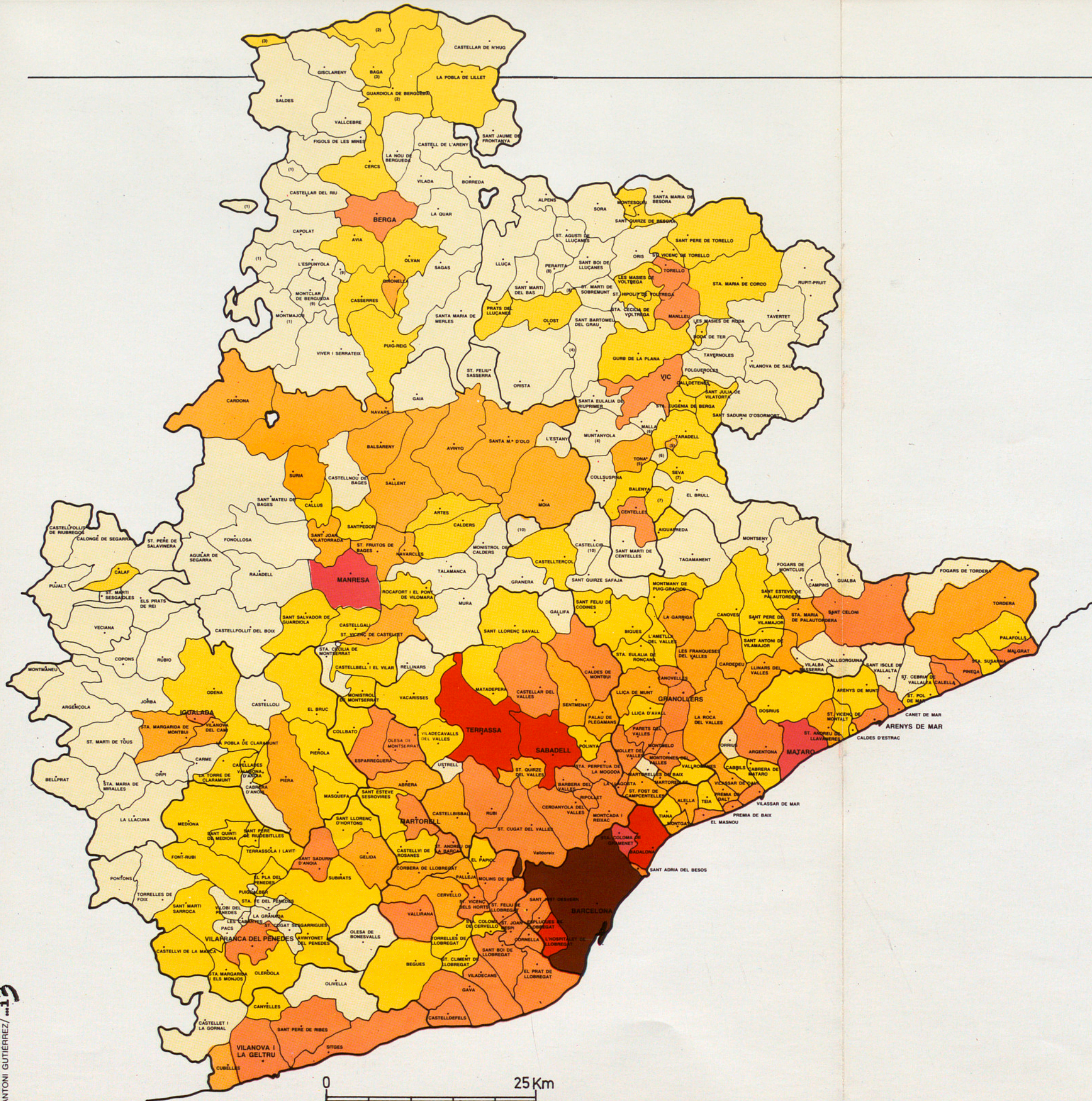
Font: Elaboració pròpia

Diputació de Barcelona

SERVEI DE COOPERACIÓ MUNICIPAL

MAPA VI. VOLUM DELS PRESSUPOSTOS MUNICIPALS ORDINARIS PER MUNICIPIS, 1982.

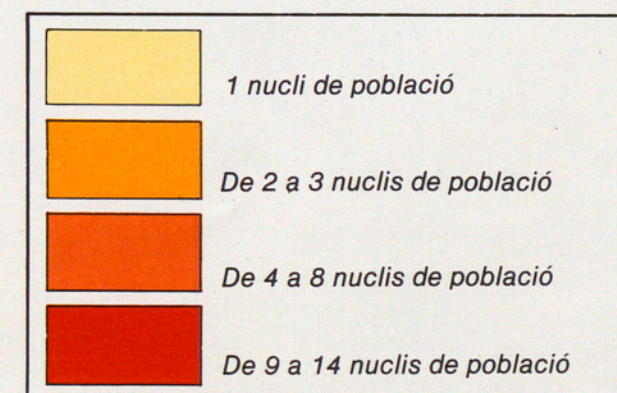
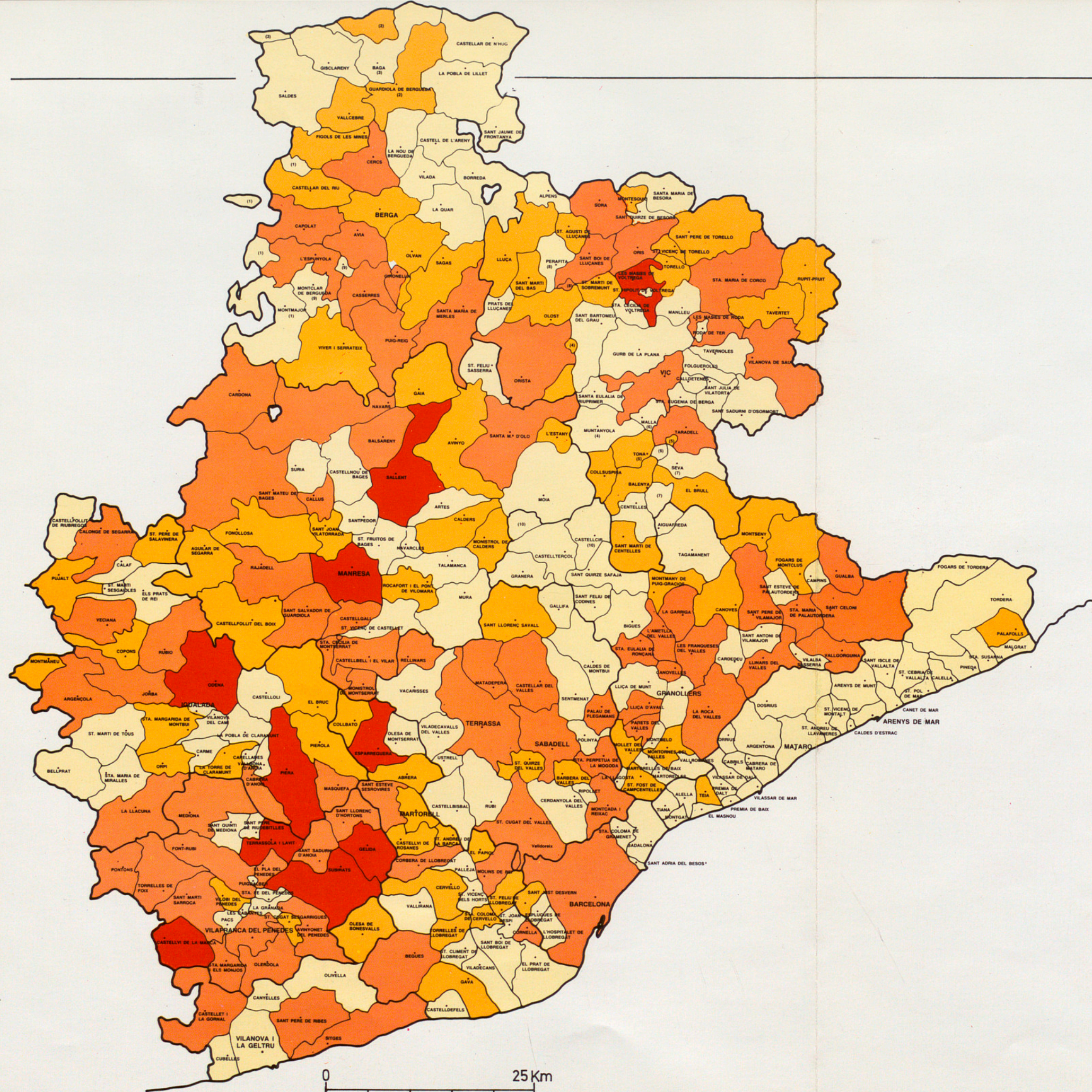
Font: Municipis de la província de Barcelona.

Diputació de Barcelona

SERVEI DE COOPERACIÓ MUNICIPAL

MAPA V. NOMBRE DE NUCLIS DE POBLACIÓ PER MUNICIPI.

Font: INE, «Nomenclator del Censo de la Población de España», 1970.